KOSOVO MEMORY HERITAGE

1.0 GENERAL CONTEXT

www.kosovomemory.org

TRASHËGIMIA E KUJTESËS NË KOSOVË

1.0 KONTEKSTI I PËRGJITHSHËM

MEMORY HERITAGE IN KOSOVO

1.0 GENERAL CONTEXT

BASTINA SEĆANJA NA KOSOVU

1.0 OPŠTI KONTEKST

Integra
Prishtinë | Prishtina | Priština, 2017

Përgatitur nga | Prepared by | Pripremljeno od
Shkëlzen Gashi

Udhëheqës të projektit | Project leaders | Vođe projekta
Kushtrim Koliqi - Integra
Korab Krasniqi - *forum*ZFD

Lekturimi | Proofreading | Korektura
Gazmend Bërlajolli
Ivana Radovic

Përkthimi | Translation | Prevod
Gazmend Bërlajolli
Nora Dedi

Fotografitë | Photography | Slike
Korab Krasniqi

Dizajni | Design | Dizajn
Milky Way Creative

Shtypi | Print | Štampa
Prograf

Publikuar nga | Published by | Izdavač
Integra
forumZFD - (Forum Civil Peace Service | Forum Ziviler Friedensdienst e.V.)

Prishtinë | Prishtina
2017
www.kosovamemory.org

TRASHËGIMIA E KUJTESËS NË KOSOVË:
Konteksti i përgjithshëm

Kujtimet në jehonën e konflikteve të armatosura mbeten tejet të kontestuara. Ato nisin të përdoren politikisht, derisa angazhimi kritik me këto kujtime bëhet i domosdoshëm për ndërtimin e një shoqërie demokratike dhe gjithëpërfshirëse. Për shkak të shfrytëzimit dhe ndërtimit politik të kujtesës, zhvillohet një kryenarrativë mbizotëruese që i margjinalizon dhe i hesht kujtimet e ndryshme civile me shumëperspektivitetin e tyre.

Narrativa mbizotëruese dhe ajo e historisë zyrtare në Kosovë nuk kontekstualizon veç konfliktin e fundit të armatosur. Ajo nis qysh në antikitetin klasik, për të vazhduar me sundimin e Perandorisë Osmane, e te Lufta e Parë dhe e Dytë Botërore, Jugosllavia Socialiste dhe, më pastaj, rezistenca paqësore e civile (në shkallë shumë të kufizuar). Shumë aspekte të narrativëve përkatëse paraqiten në mënyrë fort konservative dhe të orientuara kah vetja, duke përfshirë njëfarë ndjesie të qëndresës së lavdishme shqiptare militantiste e mashkullore të sakrificës dhe të fitores kundruall armiqve të kohës, si dhe njëfarë ndjesie të besnikërisë dhe të unitetit krahas aleatëve.

Kultura materiale e përkujtimit: shtatoret, përmendoret, lokacionet përkujtimore dhe ngjarjet që riprodhojnë këtë ndjesi të interpretimit, dukshëm dhe gjithmbarshëm kanë zënë hapësirën publike dhe peizazhin publik të Kosovës duke i zëvendësuar ato të mëparshmet (kryesisht kujtesën hegjemoniste serbe e jugosllave). Në anën tjetër, trashëgimia kulturore, monumentet arkitekturale dhe vernakulare si: monumentet arkitekturale katolike/bizantine/ortodokse, monumentet arkitekturale osmane/islame, (sahat)kullat, lokacionet arkeologjike, muzetë, kalatë, shkollat (e vjetra), bibliotekat, shtëpitë e personaliteteve etj. janë lënë me fare pak e hiç përkujdesje institucionale, çka i zhvesh përpara kërcënimeve të kohës, të njerëzimit dhe të interesave politikë e ekonomikë.

Kultura njëdimensionale e përkujtimit e ka përvetësuar sektorin e arsimit dhe është kthyer në të mirëqenë për të rinjtë e vendit, ndërkohë që trashëgimia e kujtesës së kontestuar dhe të largët është lënë pas dore dhe në fatin e kohës.

Kërkesa që kujtesa kolektive të bëhet specifike dhe konstruktive, më parë sesa e dobishme ose e pëlqyeshme, na e ka ndryshuar të kuptuarit tonë shoqëror, politik dhe kulturor mbi veten dhe të tjerët. Trendi i sotëm teknologjik për *lifelogging* dhe zgjerimi i shpejtë i teknologjive mbështetëse të gjeolokacionit digjital mund ta përshpejtojnë ndryshimin e mënyrave se si i mendojmë, si i modulojmë kujtimet e të kaluarës dhe si angazhohemi me to.

Projekti “Trashëgimia e Kujtesës në Kosovë: Konteksti i përgjithshëm” synon ta mbledhë, ta centralizojë dhe ta dokumentojë kontekstin e kujtesës në Kosovë nëpërmjet mediave *online* dhe publikimeve të shtypura. Përdorimi i shtuar i telefonave të mençur, informacioni *online* dhe mbulesa e gjerë e rrjeteve të internetit tregojnë për një mundësi të madhe të ofrimit dhe shpërndarjes së njohurive që do ta stimulonte zhvillimin dhe do ta përmirësonte arsimin. Nga ana tjetër, katalogët dhe publikimet, si burim i dytë i informacionit, mbushin boshllëqet e mundësisë për ta promovuar historinë, kujtesën dhe trashëgiminë kulturore në një kuptim të reformuar në mesin e të rinjve, të popullsisë së përgjithshme, të vizitorëve dhe eksploruesve të huaj të kulturës, por edhe të politik-bërësve, autorëve të teksteve, studiuesve, hulumtuesve dhe kritikëve socialë, për t'u angazhuar me kujtesën në mënyrë kritike dhe

konstruktive.
Projekti synon të vendosë një kulturë të mbamendjes që bazohet në prova më parë sesa në propagandën politike (siç ka ndodhur deri më tani), duke hulumtuar trashëgiminë e kujtesës së Kosovës dhe duke e përhapur atë nëpërmjet përdorimit të inovacionit dhe të teknologjisë.
Ky projekt paraqet edhe një kornizë alternative metodologjike që ngërthen disiplina të ndryshme (hulumtimin historik, informatikën dhe teknologjinë) për të ofruar të dhëna të sakta historike dhe jo fiktive. Informacioni që gjendet në këtë publikim disponohet edhe në internet në adresën www.kosovomemory.org. Hulumtimi dhe ky publikim janë faza e parë e bashkëpunimit ndërmjet forumZFD – programi në Kosovë dhe Integra. Planet e mëtejmë

Korab Krasniqi
Kushtrim Koliqi

MEMORY HERITAGE IN KOSOVO:

General context

Memories in the aftermath of armed conflicts remain highly contested. They become politically utilized, while a critical engagement with such memories become essential to building democratic and inclusive society. As a result of the political exploitation of memory and the construction of it, a dominant master narrative is developed, which marginalizes and silences diverse civilian memories and multi-perspectivity of it.

Kosovo mainstream and the official historical narrative don't contextualize only the last armed conflict. It starts far back to classical antiquity, Ottoman Empire rule, to WWI & WWII, Socialist Yugoslavia rule and, Civil and peaceful resistance (at a very limited scale). Many aspects of respective narratives are presented in a very conservative and self-centered fashion, embodying a sense of glorified Albanian militant and masculine resistance, sacrifice and victory against the enemies of times, and a sense of loyalty and unity to allies.

The material culture of memorialization; statues, memorials, commemorative sites and events reproducing this sense of interpretation have visibly and ubiquitously occupied Kosovo's public space and memory landscape, and replaced the previously (mainly Serb and Yugoslav hegemonic memory). On the other hand, cultural heritage, architectural and vernacular monuments such as: Byzantine/Orthodox/Catholic architectural monuments, Ottoman/Islamic architectural monuments, (clock) towers, archaeological sites, museums, fortress', schools (old), library, personalities' houses etc. are left with little or no institutional care, exposing to the threat of time, humankind and political and economic interests.

The one-dimensional culture of remembrance has co-opted the educational sector and become taken-for-granted by the country's youth, while contested and distant memory heritage is left to neglect and to the fate of time.

The demand that the collective memory becomes specific and constructive, rather than useful or pleasurable, has changed our social, political and cultural understanding of ourselves and our fellows. The current technological trend for lifelogging and the rapid expansion of digital-geolocation supporting technologies may accelerate change on the ways we think, modulate and engage with memories of the past.

The project “Memory Heritage in Kosovo: General context” tends to collect, centralize and document memory landscape in Kosovo through online media and printed publication. The increased use of smartphones, online information and the broad coverage of internet networks, indicate a huge opportunity to provide and distribute knowledge that would provoke development and improve education. On the other hand, catalogues and publications as the second source of information, fill the missing gaps of opportunity to promote history, memory, and cultural heritage in a reformed sense, amongst youth, general population and culture explorers from abroad, but also policymakers, textbook writers, scholars, researchers and social critics, to critically and constructively engage with memory.

The project aims at establishing a culture of remembrance that is based on evidence, rather than political propaganda, (which has been the case so far) by researching on Kosovo memory heritage and mainstreaming it using

the advantage of innovation and technology.
This project also introduces an alternative methodological frame that engages various disciplines (historical research, informatics, and technology) to deliver accurate and non-fictive historical data.
Information that is found in this publication is also available online at the following address www.kosovomemory.org.
The research and this publication is the first phase of forumZFD Kosovo program and Integra collaboration. Further plans include archive, literature and field research on neglected and marginalized memory in Kosovo.

Korab Krasniqi
Kushtrim Koliqi

BASTINA SEĆANJA NA KOSOVU:

Opšti kontekst

Nakon oružanog sukoba, sećanje se u velikoj meri dovodi u pitanje. Ono se koriste u političke svrhe, a za izgradnju demokratskog i inkluzivnog društva je od suštinskog značaja kritičko pristupanje sećanju. Kao rezultat političke eksploatacije sećanja i konstrukcije sećanja, razvija se jedan dominantan narativ koji marginalizuje i ućutkuje raznolikost sećanja građana i različitost njihovih perspektiva.

Zvanični istorijski narativ na Kosovu ne kontekstualizuje samo poslednji oružani sukob. On seže dalje u istoriju, od Otomanskog carstva do Prvog i Drugog svetskog rata, perioda socijalističke Jugoslavije i građanskog i mirnog otpora u jednom veoma ograničenom stepenu. Mnogi aspekti pomenutih narativa prikazani su na veoma konzervativan i na sebe sumeren način, objedinjujući osećaj glorifikovanog albanskog vojnog i maskulinog otpora, žrtvovanja i pobede nad neprijateljima tog vremena, kao i osećanje lojalnosti i zajedništva sa saveznicima.

Materijalna kultura sećanja; statue, spomenici, mesta komemoracije i događaji koji reprodukuju ovo osećanje su na vidljiv i svestran način okupirali javni prostor Kosova i pejzaž sećanja, zamenivši prethodni (uglavnom sačinjen od srpskog i jugoslovenskog hegemonističkog sećanja). S druge strane, kulturnoj baštini, arhitektonskim i lokalnim spomenicima, kao što su vizantijski/pravoslavni/katolički arhitektonski spomenici, otomanski/islamski arhitektonski spomenici, (sahat) kule, arheološka nalazišta, muzeji, tvrđave, (stare) škole, biblioteke, privatne kuće poznatih ličnosti, itd., se pruža malo ili nimalo institucionalne zaštite, a njihov opstanak je ugrožen delovanjem vremena, ljudi i političkih i ekonomskih interesa.

Jednodimenzionalna kultura sećanja je preuzela i sistem obrazovanja i mladi je uzimaju zdravo za gotovo, dok je baština osporenog i dalekog sećanja zapostavljena i prepuštena zubu vremena.

Zahtev da kolektivno sećanje postane specifično i konstruktivno pre nego korisno ili prijatno, promenilo je naše društveno, političko i kulturno razumevanje nas samih i naših prijatelja. Trenutni tehnološki trend za direktno uključivanje i brzo širenje tehnologije digitalnom geolokaciom, može ubrzati promenu načina na koji mislimo, kako preinačujemo i kako pristupamo sećanjima iz prošlosti.

Projekat „ Bastina Sećanja na Kosovu: Opšti kontekst“ ima za cilj da prikuplja, centralizuje i dokumnetuje pejzaž sećanja na Kosovu putem online medija i štampanih publikacija. Povećana upotreba pametnih telefona, informacija sa internta i velika pokrivenost internet mreža ukazuje na to da postoji velika mogučnost da se obezbedi i distribuira znanje koje bi podstaklo razvoj i unapredilo obrazovanje. S druge strane, katalozi i publikacije kao drugi izvor informacija popunjavaju nedostajuće praznine mogućnosti za promovisanje istorije, sećanja i kulturne baštine u reformisanom smislu, među mladima, građanima uopšte i kulturnih istraživača iz inostranstva, ali i kreatorima politika piscima udžbenika, naučnicima, istraživačima i društvenim kritičarima, da se angažuju u oblasti seanja na kritičan i konstruktivan način.

Projekat ima za cilj da uspostavi kulturu sećanja koja se zasniva na dokazima, a ne na političkoj propagandi (što je bio slučaj do sada), istraživajući baštinu sećanja na Kosovu, i aktuelizujući to koristeći prednost inovacije i tehnologije.

Ovaj projekat takođe uvodi i alternativni metodološki okvir koji uključuje različite discipline (istorijska istraživanja, informatiku i tehnologiju) radi dostavljanja tačnih i nefiktivnih istorijskih podataka.
Informacija koje su sadžane u ovoj publikaciji su takođe dostupne i online na adresi: www.kosovomemory.org. Istraživanje i ova publikacija predstavljaju prvu fazu saradnje između Programa za Kosovo Foruma ZFD i Integre. U budućnosti ćemo raditi na arhiviranju, literaturi i terenskom istraživanju na temu zapostavljenog i marginalizovanog sećanja na Kosovu.

Korab Krasniqi
Kushtrim Koliqi

Parathënie

Ky publikim shkurtimisht i paraqet rreth 100 monumente të trashëgimisë kulturore historike të Kosovës. Janë lokacione arkeologjike, xhami, kisha katolike e ortodokse, teqe, hamame, sahat kulla, muze, kulla, kala, shkolla të vjetra, biblioteka, shtëpi personalitetesh, monumente të periudhës socialiste (1945-1989), mandej të rezistencës paqësore (1989-1998) e të rezistencës së armatosur (1998-1999) të përzgjedhura nga regjionet kryesore të Kosovës: Prishtina, Mitrovica, Peja, Prizreni, Ferizaji, Gjilani dhe Gjakova. Publikime të organizatave joqeveritare vendore e ndërkombëtare, broshura e faqe interneti, artikuj gazetash dhe storie televizive janë konsultuar për t'i përpiluar prezantimet e secilit nga monumentet.

Për një pjesë të mirë të monumenteve të përfshira gjenden lehtësisht informatat, e kjo vlen sidomos për xhamitë që po restaurohen kryesisht nga organizata turke TIKA, por edhe për kishat ortodokse, për të cilat po 'përkujdeset' kryesisht Sërbia (me përjashtim të atyre që u restauruan pas trazirave të marsit 2004). Ndër monumentet fetare, vështirësia më e madhe për gjetjen e materialeve paraqitet te teqetë. Literatura në Kosovë kryesisht i portretizon xhamitë si njëfarë mbetje nga okupimi osman, ndërsa teqetë pothuajse shpërfillen. Në anën tjetër, kishat ortodokse ndonjëherë paraqiten si të ngritura mbi themelet e kishave katolike të ndërtuara nga paraardhësit e shqiptarëve, kurse vetë kishat katolike prezantohen si qendra të rëndësishme të kombit shqiptar. E njëjta prirje vijon me kalatë dhe lokacionet arkeologjike që paraqiten si vendngulime të përkatësisë së paraardhësve të shqiptarëve.

Monumentet e periudhës socialiste (1945-1989) u lanë krejt pas dore me rënien e komunizmit (1989-1990) e sidomos pas luftës së fundit (1998-1999), madje në disa raste u shkatërruan krejt për shkak se simbolizonin vëllazërim-bashkimin mes shqiptarëve e sërbëve. Distancimi i regjimit të sotëm nga ai socialist pasqyrohet edhe në sferën e monumenteve. Kështu ta zëmë, shtëpia e Fadil Hoxhës, udhëheqësit ushtarak shqiptar të Luftës Nacional-Çlirimtare gjatë Luftës së Dytë Botërore, e më pas udhëheqës politik në gati katër dekada, mbetet tërësisht e margjinalizuar. Në anën tjetër, duke mbetur po te shtëpitë e personaliteteve, gëzon përkujdesje shtetërore shtëpia e Xhafer Devës, prefekt i Mitrovicës gjatë pushtimit italian e gjerman dhe Ministër i Brendshëm në Qeverinë Shqiptare (1943-44), që në kohën e regjimit socialist u përndoq nga pushteti komunist, prandaj emigroi në ShBA, ku edhe vdiq më 1978, kurse pasuria iu konfiskua dhe iu kalua në pronësi shoqërore.

Periudha e rezistencës paqësore (1989-1998) ka tmerrësisht pak monumente dhe informacionet për to mbeten të pakta e të varfra, ndërkaq për rezistencën e armatosur (1998-1999) ka shumë shtatore të stilit soc-realist (të punuara nga skulptorë të Shqipërisë), megjithëqë të dhënat për to sërish mbeten të pakta dhe janë kryesisht glorifikuese.

Ky publikim synon të jetë vetëm edicioni i parë i një katalogimi të monumenteve të Kosovës. Puna e mëtejme në këtë fushë do të duhej të përqendrohej pikë së pari në monumentet e periudhës socialiste, të rezistencës paqësore dhe sidomos të rezistencës së armatosur.

Shkëlzen Gashi

Preface

This publication briefly presents about 100 monuments of Kosovo's cultural and historic heritage. Archaeological sites, mosques, Catholic and Orthodox churches, tekkes, hammams, clock towers, museums, traditional fortified homes known as kulla, fortresses, old schools, libraries, houses of personalities, monuments of the socialist period (1945-1989), followed by those of the peaceful resistance (1989- 1998) and of the armed resistance (1998-1999), are selected from the main regions of Kosovo: Prishtina, Mitrovica, Peja, Prizren, Ferizaj, Gjilan and Gjakova. The presentation of each monument was drafted after researching various publications of local and international non-governmental organizations, newsletters and websites, newspaper articles and TV reports.

It is quite easy to find information on good part of the included monuments, and this is especially true for the mosques being restored mainly by the Turkish organisation TIKA, but also for the Orthodox churches, primarily 'curated' by Serbia (with the exception of those restored after the March 2004 riots). Among the religious monuments, tekkes represent the greatest difficulty in finding their traces. Kosovo literature portrays mosques primarily as a remnant of Ottoman occupation, while tekkes are almost ignored. On the other hand, Orthodox churches are sometimes seen as built on the foundations of Catholic churches raised by the ancestors of Albanians, while Catholic churches are presented as important centres of the Albanian nation. The same trend continues with forts and archaeological sites that are presented as settlements of the ancestors of modern-day Albanians.

With the fall of Communism (1989-1990), and especially after the recent war (1998-1999), the monuments of the socialist period (1945-1989) were left to the mercy of the elements and in some cases completely destroyed for symbolising brotherhood and unity among Albanians and Serbs. The distance between today's regime from the socialist one is also reflected in the field of monuments. For example, the family house of Fadil Hoxha, Albanian military leader of the National Liberation War during World War II, and later political leader for nearly four decades, remains completely marginalized. However, the state provides protection for another family house of another former dignitary, Xhafer Deva, mayor of Mitrovica during the Italian and German occupation and Minister of Interior in the Government of Albania (1943-44), who at the time of the socialist regime was persecuted by the communist government and forced into exile in the United States, where he died in 1978, and whose assets were confiscated and transferred into social ownership.

There are extremely few monuments dedicated to the period of peaceful resistance (1989-1998), and information on them remains scarce and poor, while numerous monuments in socialist realism style (cast by sculptors in Albania) were erected in honour of the armed resistance (1998-1999), but the information available on them remains scarce and is mostly glorifying.

This publication is intended to be only the first edition of the catalogue of monuments in Kosovo. Further work in this area should focus primarily on monuments of the socialist period, of the peaceful resistance, and especially of the armed resistance.

Shkëlzen Gashi

Uvod

Svrha ove publikacije je da se ukratko predstavi sto spomenika koji uključuju arheološka naazišta, džamije, katoličke i pravoslavne crkve, tekije, hamame, sahat kule, muzeje, kule, tvrđave, stare škole, biblioteke, kuće poznatih ličnosti, spomenike socijalističkog perioda 1945-1989, kao i spomenike na period mirnog otpora 1989-1998. i oružanog otpora 1998-1999. Spomenici koji su ovde predstavljeni izabrani su po glavnim regionima Kosova: Priština, Mitrovica, Peć, Prizren, Uroševac, Gnjilane i Đakovica. Za izradu teksta o ovim spomenicima korišćene su publikacije domaćih i međunarodnih nevladinih organizacija, ali i različite brošure i veb sajtovi, kao i novinski članci i televizijske priče. Za većinu od prikazanih spomenika bilo je lako naći matrijale, pogotovo kada se radi o džamijama koje se restauriraju uglavnom uz podršku organizacije TIKA iz Turske, ali i o pravoslavnim crkvama o kojima se uglavnom stara Srbija, izuzev objekata koji su uništeni tokom martovskih nereda 2004 godine. Od verskih spomenika, najteže je naći podatke o tekijama. U kosovskoj literaturi uopšte, džamije se uglavnom predstavljaju kao ostaci otomanske vladavine, a tekije se skoro i ne obrađuju. S druge strane, pravoslavne crkve se u nekim slučajevima predstavljaju kao objekti podignuti na temeljima katoličkih crkva koje su izgradili albanski preci, dok su same katoličke crkve značajni centri albanske nacije. Isto važi i za tvrđave i arheološka nalazišta koji su predstavljeni kao naseobine predaka današnjih Albanaca.

Spomenici iz socijalističkog doba 1945-1989. su nakon pada komunizma 1989-1990, a pogotovo nakon poslednjeg rata 1998-1999, ostali zapostavljeni, a u nekim slučajevima i uništeni, uglavnom zbog toga što većina njih simbolizuje bratstvo i jedinstvo između Srba i Albanaca (danas su albanski i srpski spomenici radikalno odvojeni). Recimo, kuća Fadila Hodže, albanskog vojnog rukovodioca iz Narodnooslobodilačkog rata, koji je posle rata skoro četiri decenije bio albanski politički rukovodilac, je potpuno zanemarena. S druge strane, kada govorimo o kućama poznatih ličnosti, zaštitu ima kuća Džafera Deve, koji je tokom italianske i nemačke okupacije bio gradonačelnik Mitrovice i ministar unutrašnjih poslova albanske vlade (1943-44); komunističke vlasti su oduzele njegovu imovinu i pretvorili je državnu svojinu, a sam Deva je, zbog progona vlasti, emigrirao u SAD, gde je i umro 1978 godine.

Što se tiće perioda mirnog otpora 1989-1998, ima veoma malo spomenika o kojima nedostaju podaci. Međutim postoji mnogo spomenika o oružanom otporu 1998-1999. (izrađenih u stilu soc-realizma, a autori su vajari iz Albanije). I o njima ima malo podataka, ali su uglavnom glorifikovani.

Stoga, pošto ova publikacija ima za cilj da bude izdanje 1.0, u daljem radu u ovoj oblasti treba se fokusirati isključivo na spomenike iz socijalističkog perioda, a zatim i na one koji simbolizuju period mirnog otpora, a pogotovo na one podignute u znak sećanja na period oružanog otpora.

Škeljzen Gaši

Falënderime | Acknowledgements | Priznanje

Ky publikim nuk do të ishte i mundur pa kontributin e miqve tanë të cilët pa hezitim ndihmuan punën në terren. **Faleminderit:**

This publication would not have been possible without the contribution of our friends who without hesitation supported the work on the ground. **Thanks:**

Ova publikacija ni bi bila moguća bez doprinosa naših prijatelja koji su bez oklevanja pomogli rad na terenu. **Hvala:**

Lulzim Hakaj, Nexhmedin Spahiu, Pajtim Pasha, Arbnor Morina, Jusuf Xhibo, Dardan Rashiti, Arianit Rrahmani, Fatos Vraja, Januz Bytyqi & Argjent Hoxha

KOSOVO
MEMORY
HERITAGE

PRISH

TINA

PARKU ARKEOLOGJIK ULPIANA

Ky lokacion ishte njëra ndër qendrat kryesore gravituese komunikuese ndërmjet Konstantinopojës dhe Romës. Pranë këtij lokacioni kryqëzoheshin rrugët që lidhnin detin Adriatik me detin Egje dhe tërthorazi edhe me Detin e Zi. Ulpiana zhvillimin më të madh e ka arritur në shekujt 3 dhe 4, kur edhe u shndërrua në qendër politike, ekonomike e kulturore që karakterizohej me rrjete rrugësh të drejta, ujësjellës, objekte banimi dhe objekte publike. Deri më tani këtu janë zbuluar disa monumente kulti, objekte sakrale, pjesë të mureve rrethuese, kulla mbrojtëse, garnizoni ushtarak romak, qindra fragmente të artefakteve të llojllojshme, mbetje njerëzore, si dhe struktura dhe elemente arkitekturale.

ULPIANA ARCHAEOLOGICAL PARK

This site was one of the communication hubs between Constantinople and Rome. The site lies in proximity to the intersection of the Roman roads connecting the Adriatic Sea with the Aegean Sea and with the Black Sea. Ulpiana flourished between the 3rd and 4th centuries ad, when it became a political, economic and cultural hub, characterized by the lattice grid of its streets, the aqueduct, housing facilities and public buildings. So far, archaeological digs have discovered several cult monuments, sacred objects, part of the city walls, defensive towers, the Roman military garrison, hundreds of fragments of various artefacts, human remains, as well as structural and architectural elements.

ARHEOLOŠKI PARK ULPIJANA

Ovaj lokalitet je bio jedan od komunikacionih čvorišta između Konstantinopolja i Rima. Nalazi se u blizini raskrsnice starih rimskih puteva koji su povezivali Jadransko more sa Egejskim i Crnim morem. Ulpijana je doživela svoj procvat u III i IV veku, kada je postala politički, privredni i kulturni centar, sa mrežom ulica, akvaduktom, objektima za stanovanje i javnim zgradama. Do sada je kroz arheološka iskopavanja otkriveno nekoliko spomenika u vezi sa kultovima, sakralnih objekata, deo gradskih zidina, odbrambene kule, rimski vojni garnizon, stotine fragmenata različitih artefakata, ljudski ostaci, kao i strukturni i arhitektonski elementi.

XHAMIA SULLTAN MEHMET FATIH

Njihet edhe si «Xhamia e Mbretit» ose «Xhamia e Madhe», gjendet në qendër të qytetit të vjetër dhe është ndërtuar nga Sulltan Mehmet II al-Fatih (pushtuesi) në vitin 1460-61. Është xhamia e fundit që ka mbetur në Ballkan e ndërtuar nga Sulltan Mehmeti II dhe më e madhja e më e njohura në Prishtinë. Brendia e saj shquhet nga shkrime të dekoruara me lule të pikturuara nëpër mure dhe në kupolën e lartë 15 metra. Më 1689 pushtuesit austriakë e konvertuan për disa muaj në kishë jezuite. Në vitet 1682-83 e renovoi Sulltan Mehmeti IV, kurse në vitin 1955, mbas një tërmeti në Prishtinë, iu riparua minarja. Së fundi, në vitin 2010 përfunduan punët restauruese e konservuese nga Agjencia Turke TIKA, ndërkaq përurimi u bë më 4 nëntor 2010, me rastin e vizitës së kryeministrit të atëhershëm turk Erdoğan.

«SULTAN MEHMED FATIH» MOSQUE

Also known as «King's Mosque» or «Great Mosque», it is located in the centre of the old town and was built by Sultan Mehmed II al-Fatih (the conqueror) in 1460-61. It is the last remaining mosque built in the Balkans by Sultan Mehmed II and it is the largest and most popular in Prishtina. Its interior is characterized by flowery inscriptions painted on its walls and the 15 meters high dome. In 1689, it was converted for several months into a Jesuit church by Austrian invaders. In the years 1682-83 it was refurbished by Sultan Mehmed IV, and in 1955, after an earthquake in Prishtina, the minaret was repaired. As of late, in 2010 were completed the restoration and conservation works of the Turkish Agency TIKA, while the inauguration took place on November 4, 2010, on the occasion of the visit of the then Turkish Prime Minister Erdogan.

DŽAMIJA «SULTANA MEHMET FATIHA»

Poznata i kao Kraljeva džamija ili Velika džamija, nalazi se u centru starog grada i podigao je Sultan Mehmed II Osvajač 1460-61 godine. To je poslednja džamija koja je ostala na Balkanu, a koju je sagradio Sultan Mehmed II, i najveća je i najpoznatija u Prištini. Unutrašnji zidovi su oslikani floralnim inskripcijama i ima kupolu visoku 15 m. 1689. godine austrijski okupatori su je na nekoliko meseci pretvorili u jezuitsku crkvu. Sultan Mehmed IV je obnovio 1682-83, a 1955, nakon zemljotresa u Prištini, izvršena je popravka minareta. Konačno, 2010. godine, završena je restauracija i konzervacija koju je izvršila turska agencija TIKA, a svečano je otvorena 4. novembra 2010. godine povodom posete tadašnjeg turskog premijera Erdogana.

TYRBJA E SULLTAN MURATIT

Gjendet në fshatin Mazgit të Obiliqit. Është ndërtuar në shekullin 14 dhe paraqet njërën prej veprave më të vjetra të arkitekturës osmane në Ballkan. Është ndërtuar për nder të Sulltan Muratit I, të rënë në Betejën e Kosovës më 1389. Në të gjendet varri i Sulltan Muratit I, i rrethuar me varre të personave që ia kanë ruajtur varrin ndër shekuj. Tyrbja është meremetuar për herë të parë më 1845. Më 1866 në oborr u ndërtua një çeshme, ndërkaq më 1896 u ndërtua selamllëku (bujtina) dykatësh. Renovimi i fundit gjatë periudhës osmane është bërë më 1907, kurse restaurimi i fundit u bë më 2005 me ndihmë financiare nga Turqia. Është ndër objektet më të vizituara në Kosovë.

SULTAN MURAD SHRINE

It is located in the Mazgit village of Obiliq. It was built in the 14th century and represents one of the oldest works of Ottoman architecture in the Balkans. It was built in honour of Sultan Murad I, fallen in the Battle of Kosova in 1389. Inside is the tomb of Sultan Murad I, surrounded by the graves of people who've protected his tomb for centuries. The shrine was repaired for the first time in 1845. In 1866, a water fountain was built in the courtyard, while the two-floor "selamlik" (male only guest house) was built in 1896. The last refurbishment of the Ottoman period occurred in 1907, while the last restoration was made in 2005 with financial assistance from Turkey. It is among the most visited sites in Kosova.

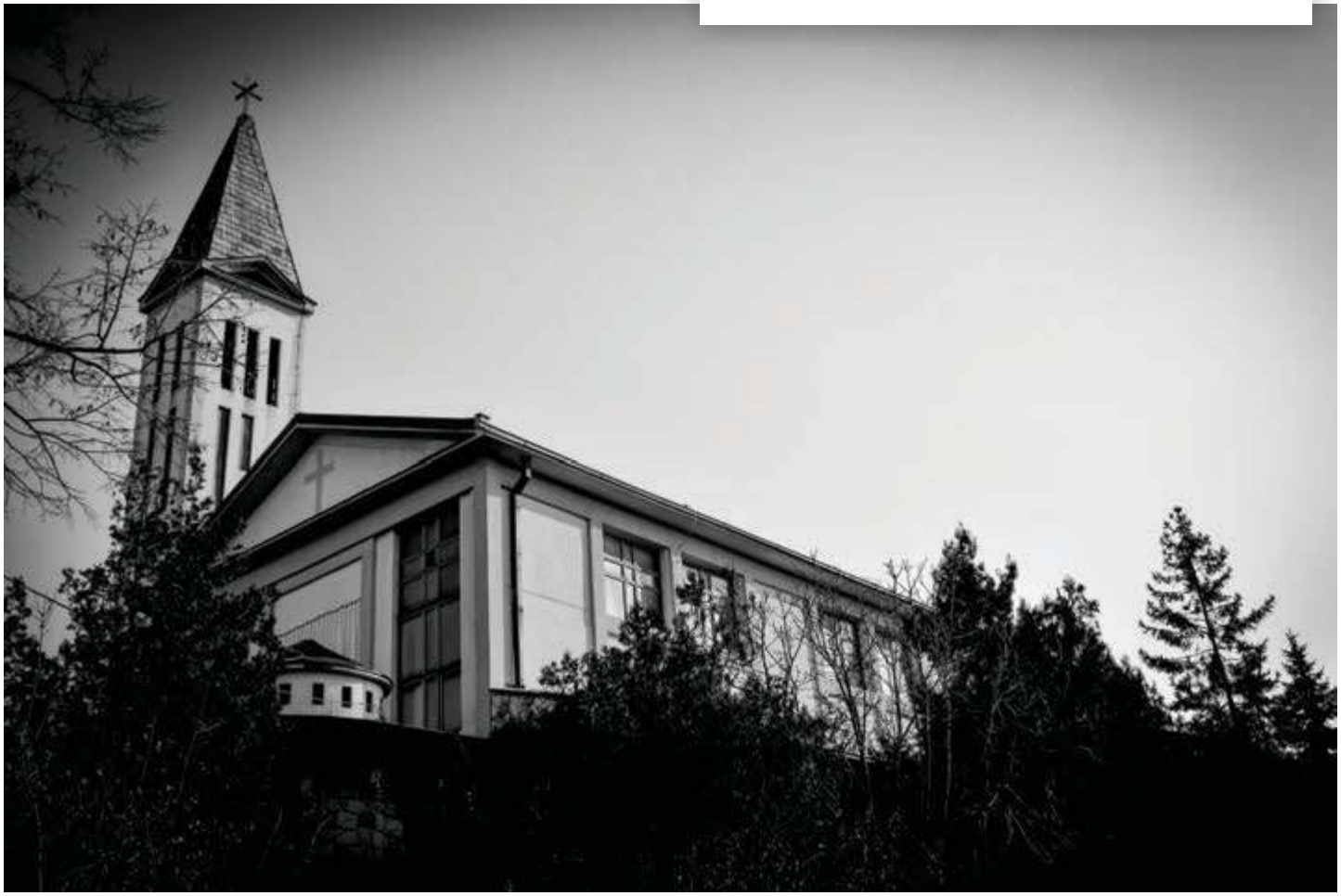

TURBE SULTANA MURATA

Nalazi se u selu Mazgit kod Obilića. Izgrađeno je u XIV veku, u čast Sultan Murata I, koji je pao u Kosovskom boju 1389 godine, i predstavlja jedno od najstarijih dela osmanske arhitekture na Balkanu. Tu se nalazi grob Sultana Murata I, okružen grobovima ljudi koji su decenijama čuvali sultanov grob. Turbe je prvi put restaurirano 1845. godine, a 1866. godine u dvorištu je izgrađena česma, dok je 1896. godine izgrađen dvospratni selamluk (prenočište). Za vreme Otomanskog carstva poslednji put je obnovljeno 1907. godine. Poslednja restauracija izvršena je 2006. godine uz finansisjku pomoć iz Turske. To je jedno od najposećenijih objekta na Kosovu.

KISHA KATOLIKE SHËN NDOU

Në vitin 1958, në periferinë e atëhershme të Prishtinës, ku sot ndodhet lagjja Ulpiana, pushteti komunist i kohës vendosi ta ndërtonte Kishën Shën Ndou, si kompensim për rrënimin e Kishës së Shën Mërisë, që ndodhej në qendër të qytetit, ku sot qëndron shtatorja e Zahir Pajazitit. Në këtë kishë kryhen përditë ritet fetare. Kisha ka kapacitet për 300 persona dhe përdoret edhe si sallë koncertesh nga Filarmonia e Kosovës. Nga viti 2008, në kishë funksionon kuzhina për varfanjakë, ku çdo ditë rreth 100 të varfër, myslimanë e katolikë, marrin nga një shujtë.

ST. ANTHONY CATHOLIC CHURCH

In 1958, on the outskirts of what used to be Prishtina at the time, today known as the Ulpiana neighbourhood, the communist government of the time decided to build the church of St. Anthony, as compensation for the demolition of the Church of St. Mary, which was at the centre of the city, where today stands the statue of Zahir Pajaziti. Daily religious rituals are performed in this church. The church can host up to 300 people and is used as a concert hall by the Kosova Philharmonic Orchestra. Since 2008, the church runs a soup kitchen that provides a daily free meal for around 100 Muslims and Catholics in need.

KATOLIČKA CRKVA SVETOG NDOUA

Na periferiji Prištine, gde se danas nalazi naselje Ulpiana, tadašnja komunistička vlast odlučila je 1958. godine da sagradi crkvu Svetog Ndoua (Shën Ndou), kao kompenzacija za porušenu crkvu Svete Marije (Shën Mëria), koja se nalazila u centru Prištine, gde je danas spomenik Zahiru Pajazitiju. U ovoj crkvi se svakodnevno obavljaju verski obredi. Crkva može da primi 300 osoba i služi i kao koncertna dvorana za Kosovsku filharmoniju. Od 2008. godine, u ovoj crkvi radi i narodna kuhinja za siromašne, gde svaki dan stotinak siromašnih osoba, muslimana i katolika, dobijaju po jedan obrok.

MANASTIRI I GRAÇANICËS

Është manastir ortodoks sërb i rindërtuar në vitin 1321, në rrënojat e një objekti të krishterë të shekullit 6, nga mbreti sërb Stefan Milutin. Gjendet në Graçanicë, 5 km larg qytetit të Prishtinës. Është monument i mbrojtur nga Republika e Kosovës dhe ajo e Sërbisë, e së fundi ka hyrë edhe në listën e monumenteve të mbrojtura nga UNESCO-ja me emrin zyrtar «Monumentet Mesjetare në Kosovë», si monument kulture i rëndësisë së veçantë. Brenda objektit ka disa lloje afreskash.

GRACANICA MONASTERY

This Serbian Orthodox monastery was rebuilt in 1321 on the ruins of a 6th century Christian site, by the Serbian King Stefan Milutin. It is located in Gracanica, 5 km from the city of Prishtina. It is a protected monument by the Republic of Kosova and that of Serbia, and lately it was added to the list of monuments protected by UNESCO under the official title "Medieval Monuments in Kosova", as a cultural monument of particular importance. The site displays several types of frescoes.

MANASTIR GRAČANICA

Ovo je pravoslavni srpski manastir koji je izgrađen 1321. godine na ruševinama jednog hriščanskog objekta iz VI veka. Izgradio ga je srpski kralj Stefan Milutin. Nalazi se u Gračanici, 5 km udaljenoj od Prištine. To je spomenik kulture pod zaštitom Republike Kosova i Republike Srbije, a odnedavno je i na listi UNESCO pod zvaničnim nazivom „Srednjovekovni spomenik Kosova“, kao kulturni spomenik od posebnog značaja. U manastiru se nalaze raznovrsne freske.

TEQEJA E SHEH MEHMETIT NË PRISHTINË

Thuhet të jetë ndërtuar diku rreth viteve 1925-1929 nga Sheh Mehmet Hafëz Efendiu. Ndodhet në qendër të pjesës së vjetër të qytetit. Tarikati i Sheh Mehmetit ishte kaderi, njëri prej më të vjetërve në islam, ndjekësit e të cilit falnin pesë vaktet e namazit, agjëronin Ramazanin dhe shkonin në haxhillëk. Në teqe gjendet biblioteka e Sheh Mehmetit me libra të vjetër deri në 700 vjet në gjuhët arabe, osmane, turke, perse e frënge, si dhe dorëshkrime që nuk janë zbuluar ende. Tani teqeja është e mbyllur, hapet vetëm të dielave në mesditë, në kohën e faljes së iqindisë, kur vijnë për të bërë ziqër ndjekësit e tarikatit të kaderinjëve.

SHEIKH MEHMED TEKKE IN PRISHTINA

Supposedly, it was built around the years 1925-1929 by Sheikh Mehmed Hafez Efendi. It is situated in the centre of the old city. The Sheikh Mehmed order was Kaderi, one of the oldest in Islam, whose followers performed the five daily prayers, fasted during Ramadan and went on pilgrimage. The tekke preserves the Sheikh Mehmed library with old books of up to 700 years old in Arabic, Ottoman Turkish, Persian and French, as well as manuscripts that have not been discovered yet. Currently, the tekke is closed, and it opens only on Sundays at noon, at prayer time, when Kaderi Order followers come to perform the Dhikr.

TEKIJA ŠEH MEHMETA U PRIŠTINI

Smtra se da je Šeh Mehmet Hafez Efendija oko 1925-1929. godine. Nalazi se u centru starog dela grada. Tarikat Šeh Mehmeta bio je kadirjski, jedan od najstarijih tarikata u islamu, čiji pripadnici su obavljali pet namaza dnevno, postili Ramazan i išli u hadž. U tekiji se nalazi biblioteka Šeh Mehmeta sa knjigama koje su stare i do 700 godina, na arapskom, osmanskom, turskom, persijskom i francuskom jeziku, kao i rukopisi koji nisu još otkriveni. Sada je tekija zatvorena, a otvara se samo nedeljom u podne, u vreme kada se klanja ikindija, kada dolaze da obavljaju zikr oni koji pripadaju kadirijma.

HAMAMI I PRISHTINËS

Daton nga shekulli 15, dikur pjesë e Xhamisë «Sulltan Mehmet Fatih» dhe shërbente si vendtakim shoqëror për djemtë dhe vajzat e qytetit. Thuhet që Sulltan Mehmet al-Fatihu i kishte urdhëruar të gjithë punëtorët që punonin në ndërtimin e xhamisë që të laheshin në hamam për çdo ditë. Hamami përbëhej nga 15 kupola ose kube me vrima të vogla nga hynte drita brenda objektit, pastaj nga pishinat, shatërvani dhe nga hollet e tjera. Vlen të theksohet se dikur në hamam përgatiteshin edhe vajzat për nusëri. Ka gati një dekadë qysh kur ka filluar restaurimi i hamamit nën financimin e organizatës CHwB, por ende nuk ka përfunduar. Nuk dihet cili do të jetë destinimi i hamamit pas restaurimit.

PRISHTINA HAMMAM

Dating from the 15th century, it was once part of the "Sultan Mehmed Fatih" mosque and served as a social meeting place for boys and girls of the city. Tradition has it that Sultan Mehmed al-Fatih ordered that all the workers employed in the construction of the mosque had to take daily baths in the hammam. The hammam consisted of 15 domes fitted with small holes to let light into the facility, the baths, the fountain and other halls. It is worth mentioning that in the past, young brides would use the hammam to prepare themselves for their wedding ceremonies. It is nearly a decade now that the hammam is under restoration with funding from the CHwB organization, but the works are not completed yet. What use will be made of the hammam after restoration is not known.

HAMAM PRIŠTINE

Potiče iz XV veka. Nekada je bio deo džamije Sultana Mehmeda Fatiha i služio je kao mesto društvenih susreta momaka i devojaka iz grada. Priča se da Sultan Mehmet al-Fatih naredio svim radnicima koji su radili na izgradnji džamije da se svaki dan kupaju u hamamu. Hamam se sastojio od 15 kupola ili kvadrata malih rupa, odakle je ulazila svetlost u objekat, bazena, šadrvana i drugih prostorija. Vredi spomenuti da su se nekada u hamamu, između ostalog, devojke pripremile za udaju. Restauracija hamama je započela pre desetak godina uz finansijsku organizacije CHwB, ali još nije završena. Ne zna se koja će biti funkcija hamama nakon restauracije.

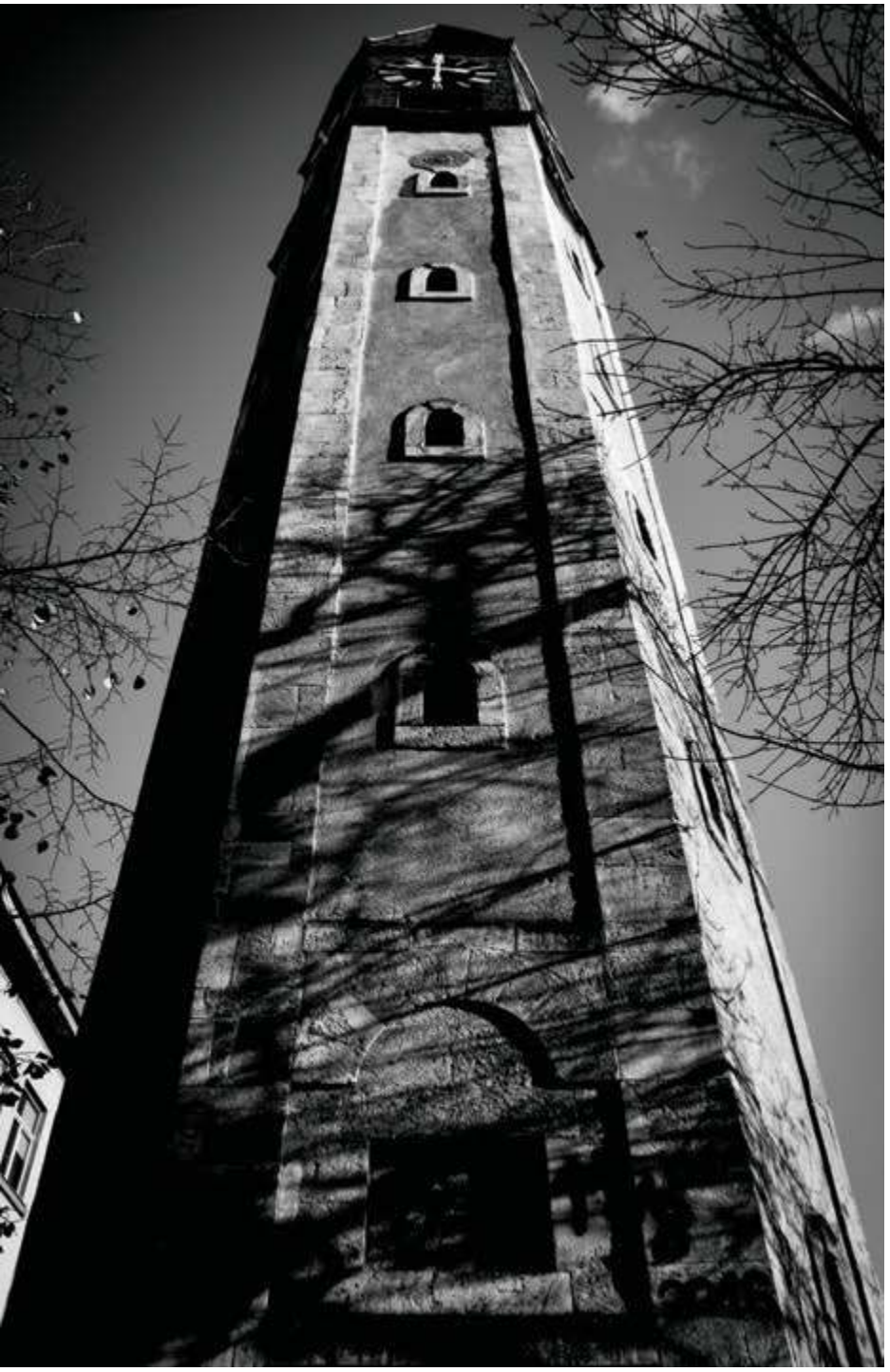
SAHAT KULLA

Gjendet në qendër të pjesës së vjetër të Prishtinës. Është ndërtuar në fund të shekullit 19 në afërsi të vendit ku dikur ngrihej sahat kulla e vjetër. Është ndërtesë me bazë gjashtëkëndëshe, e lartë 26 metra. Në këtë sahat kullë dikur gjendej kambana e vjetër që turqit gjatë luftërave në Moldavi e kishin marrë si plaçkë lufte dhe e kishin sjellë fillimisht në sahat kullën e Vushtrrisë. Me urdhrin e Jashar Pashës kambana u soll nga Vushtrria në Prishtinë. Mekanizmi i sahatit ka funksionuar deri në vitet 1970. Në vitin 2001 u vodhën mekanizmi i sahatit dhe kambana. Në vitin 2002 KFOR-i francez vuri një mekanizëm digjital.

CLOCK TOWER

It is located in the centre of the old part of Prishtina. It was built in the late 19th century near the site where once stood the old clock tower. Ii is a 26 meters high, hexagonal building. The clock tower used to house the old bell that Turks had brought back as booty from the wars in Moldova and had been initially placed on the Vushtrri clock tower. By order of Yasar Pasha, the bell was brought from Vushtrria to Prishtina. The clock mechanism operated until the 1970s. In 2001, the clockwork and the bell were stolen. In 2002, French KFOR installed a digital mechanism.

SAHAT KULA

Nalazi se u centru starog dela Prištine. Izgrađena je krajem XIX veka, u blizini mesta gde je nekada bila stara sahat kula. To je šestougaona zgrada visoka 26 metara. U ovoj Sahat kuli nalazio se stari zvonik koga su Turci tokom ratova u Moldaviji uzeli kao ratni plen i doneli za sahat kulu u Vučitrnu. Po naređenju Jašar Paše, zvonik je iz Vučitrna prebačen u Prištinu. Mehanizam je funkcionisao do sedamdesetih godina XX veka. Mehanizam sata i zvonik su ukradeni 2001. godine. 2002. godine francuski KFOR je zamenio mehanizam sata digitalnim satom.

MUZEU ETNOLOGJIK (KOMPLEKSI I EMINXHIKUT)

Gjendet në bërthamën e vjetër të qytetit të Prishtinës, afër Hamamit dhe Xhamisë së Sulltanit. Është ndërtuar në shekullin 18, përkatësisht 19. Ishte pronë e familjes së njohur Gjinolli. Pronari Emin Gjinolli kishte nofkën në turqisht Eminxhik që do të thotë «Emini i vogël», prandaj më vonë kjo shtëpi u quajt Eminxhik. Kompleksi përbëhet nga dy shtëpi tipike qytetare: njëra e shekullit 18 e tjetra e shekullit 19. Gjatë kohës së Ranković-it, në vitin 1958, familja Eminxhik detyrohet të shpërngulet për në Turqi dhe shtëpitë ia shet Komunës së Prishtinës. Kompleksi ka pësuar ndryshime të shumta funksioni – një kohë ka shërbyer si Muze Botanik ose Muze Natyror. Prej vitit 2006 shërben si Muze Etnologjik, i cili është pjesë e Muzeut të Kosovës.

ETHNOLOGICAL MUSEUM (EMINCIK COMPOUND)

It is located in the old city of Prishtina, near the Sultan Mosque and the Hammam. It was built between the 18th and 19th century. It was owned by the renowned Gjinolli family. The owner, Emin Gjinjolli was nicknamed "Emincik" in Turkish, which means "little Emin", which is why the house was later renamed as Emincik. The complex consists of two typical city houses, one of the 18th century and the other of the 19th century. During the Ranković years, in 1958, the Emincik family was forced to move to Turkey and sell it property to the Municipality of Prishtina. The complex has undergone numerous changes in its function - at a time it served as the Botanical Museum or the Natural Museum. Since 2006 it hosts the Ethnological Museum, which is part of the Museum of Kosova.

ETNOGRAFSKI MUZEJ (KOMPLEKS EMINDŽIKA)

Nalazi se u centru starog dela Prištine, blizu Hamama i Sultan džamije. Izgrađen je u XVIII, tj. XIX veku. Zgrada je bila u vlasništvu poznate porodice Đinoli. Vlasnik Emin Đinoli imao je nadimak na Emindžik, što na turskom znači „mali muškarc“; stoga je kasnije ova zgrada nazvana Emindžik. Kompleks se sastoji od dve tipično građanske kuće: jedna potiče iz XVIII, a druga iz XIX veka. 1958. godine, za vreme Rankovića, porodica Emindžik je bila primorana da se iseli u Tursku, pa su kuće prodali Opštini Prištine. Kompleks je pretrpeo brojne promene zbog promene njegove funkcije – jedno vreme je tu bio Botanički muzej ili Prirodnjački muzej. Od 2006. godine u njemu se nalazi Etnografski muzej koji je deo Muzeja Kosova.

NDËRTESA E MUZEUT TË KOSOVËS (KONAKU I JASHAR PASHËS)

Gjendet në qendër të pjesës së vjetër të Prishtinës. Është ndërtuar në vitin 1885-6 nga Austro-Hungaria (prandaj ka arkitekturë austro-hungareze) për nevojat e forcave ushtarake të Perandorisë Osmane. Pas Luftës së Dytë Botërore e deri më 1975 në këtë objekt ndodhej selia e komandës ushtarake të Armatës Popullore të Jugosllavisë (APJ) për regjionin e Prishtinës. Prej vitit 1980 është shfrytëzuar si Muze i Kosovës. Gjatë viteve 1999-2002, ka shërbyer si Zyrë e Agjencisë Evropiane për Rindërtim.

THE BUILDING OF THE MUSEUM OF KOSOVA (YASAR PASHA RESIDENCE)

It is located in the centre of the old part of Prishtina. It was built in 1885-6 by Austro-Hungary (hence the Austro-Hungarian architecture) for the needs of the military forces of the Ottoman Empire. After World War II until 1975 this building was the headquarters of the military command of the Yugoslav People's Army (JNA) for the Prishtina region. From 1980 it is used as the Museum of Kosova. During the years 1999-2002, it served as Office of the European Agency for Reconstruction.

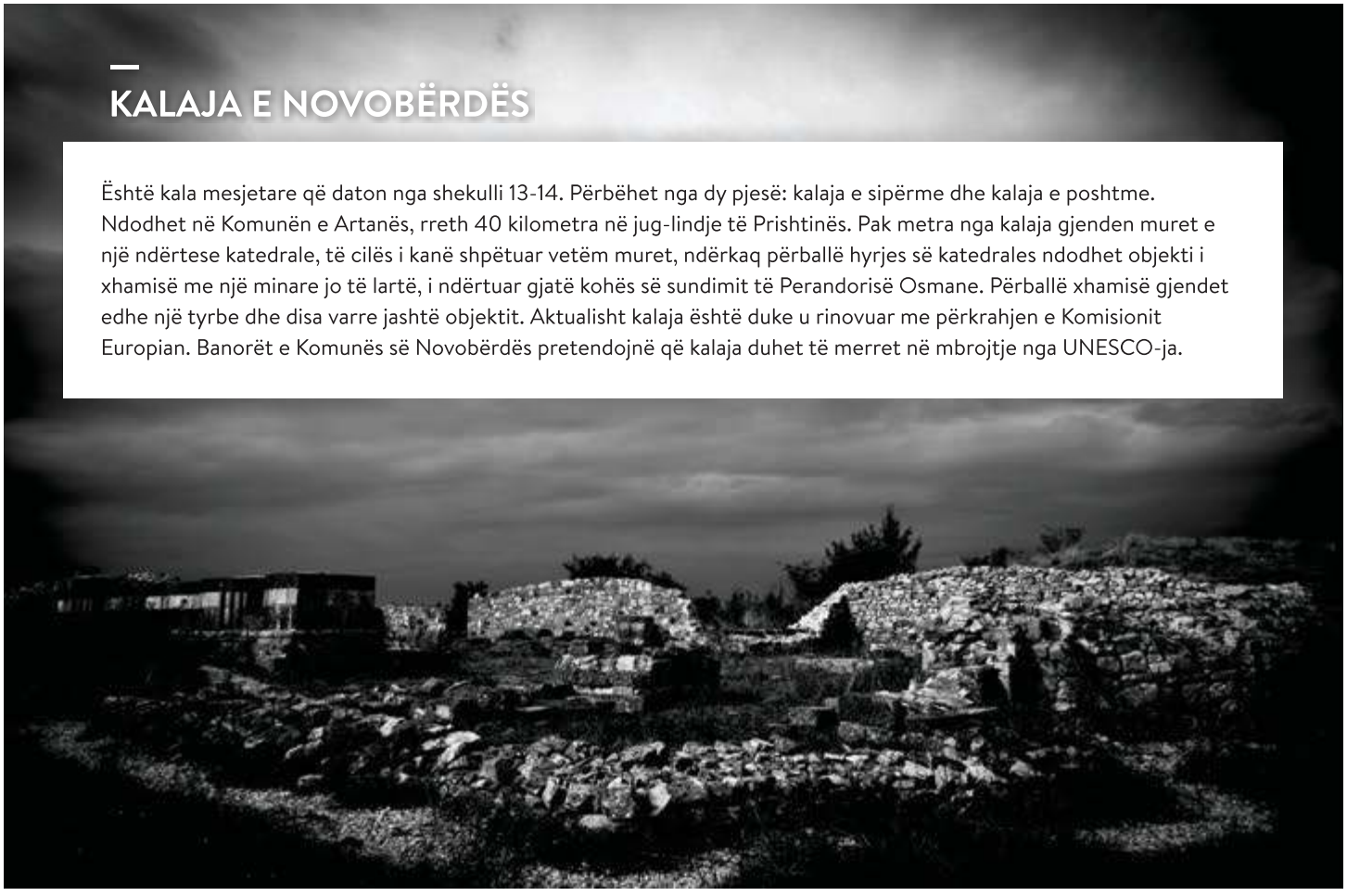

ZGRADA MUZEJA KOSOVA (KONAK JAŠAR PAŠE)

Nalazi se u samom centru starog dela Prištine. Ovu zgradu je izgradila Austro-Ugarska 1885-1886. godine – što se vidi po arhitekturi – za potrebe vojnih snaga Osmanske imperije. Od kraja Drugog svetskog rata do 1975. godine, u ovoj zgradi je bio sedište vojne komande Jugoslovenske narodne armije (JNA) za region Prištine. Od 1980. godine u njoj je smešten Muzej Kosova. U periodu 1999–2002. godine, tu je bila smeštena kancelarija Evropske agencije za rekonstrukciju.

KALAJA E NOVOBËRDËS

Është kala mesjetare që daton nga shekulli 13-14. Përbëhet nga dy pjesë: kalaja e sipërme dhe kalaja e poshtme. Ndodhet në Komunën e Artanës, rreth 40 kilometra në jug-lindje të Prishtinës. Pak metra nga kalaja gjenden muret e një ndërtese katedrale, të cilës i kanë shpëtuar vetëm muret, ndërkaq përballë hyrjes së katedrales ndodhet objekti i xhamisë me një minare jo të lartë, i ndërtuar gjatë kohës së sundimit të Perandorisë Osmane. Përballë xhamisë gjendet edhe një tyrbe dhe disa varre jashtë objektit. Aktualisht kalaja është duke u rinovuar me përkrahjen e Komisionit Europian. Banorët e Komunës së Novobërdës pretendojnë që kalaja duhet të merret në mbrojtje nga UNESCO-ja.

TVRĐAVA NA NOVOM BRDU

To je srednjovekovna tvrđava koja iz XIII-XIV. veka. Sastoji se od dva dela: citadele i gradskih zidina. Nalazi se u opštini Novo Brdo, oko 40 kilometara jugoistočno od Prištine. U blizini tvrđave nalaze se ruševine katedrale, a ispred ulaza u katedralu je džamija sa niskim minaretom izgrađena za vreme Otomanske imperije. Preko puta džamije se nalazi turbe i snekoliko grobova. Ova tvrđava se trenutno renovira uz podršku Evropske komisije. Stanovnici opštine Novo Brdo traže da se tvrđava stavi pod zaštitu UNESCO.

NOVO BRDO CASTLE

It is a medieval castle dating from the 13th-14th century. It consists of two parts: the citadel and city walls. It is located in the Artana Municipality, about 40 kilometers south-east of Prishtina. In proximity to the citadel are located the ruins of the cathedral, while the mosque with its low minaret, built during the reign of the Ottoman Empire, is situated in front of the entrance to the cathedral. A shrine and several graves are located opposite the mosque. Currently, the castle is being renovated with the support of the European Commission. Residents of the municipality of Novo Brdo claim should be under protection by UNESCO.

SHKOLLA FILLORE ELENA GJIKA

Gjendet në zonën historike të qytetit të Prishtinës. Është ndërtuar në fillim të shekullit 20 me një stil të ndikuar nga arkitektura austro-hungareze. Ndërtesa ka ruajtur masën dhe volumin origjinal, mirëpo me kohë ka pësuar disa ndryshime: dritaret e vjetra janë zëvendësuar me të reja nga korniza plastike dhe është riparuar kulmi i ndërtesës. Që nga ndërtimi e deri më sot nuk e ka ndryshuar funksionin e saj si shkollë. Gjatë Luftës së Dytë Botërore (1941-1944), më saktësisht gjatë pushtimit italian-gjerman, kjo shkollë është quajtur «Hasan Prishtina», në kohën e RSFJ-së «Vuk Karadžić», kurse prej vitit 1990 vazhdon të quhet «Elena Gjika».

ELENA GJIKA ELEMENTARY SCHOOL

It is located in the historic area of the city of Prishtina. It was built in the early 20th century in a style influenced by Austro-Hungarian architecture. The building has preserved its original size and volume, but with time it has undergone some changes: the old windows are replaced with new plastic frames and the roof of the building was repaired. Since the day it was built, it operates as a school. During World War II (1941-1944), more precisely during the Italian-German occupation, the school bore the name "Hasan Prishtina", then "Vuk Karadžić" during Yugoslav times, and "Elena Gjika" since 1990.

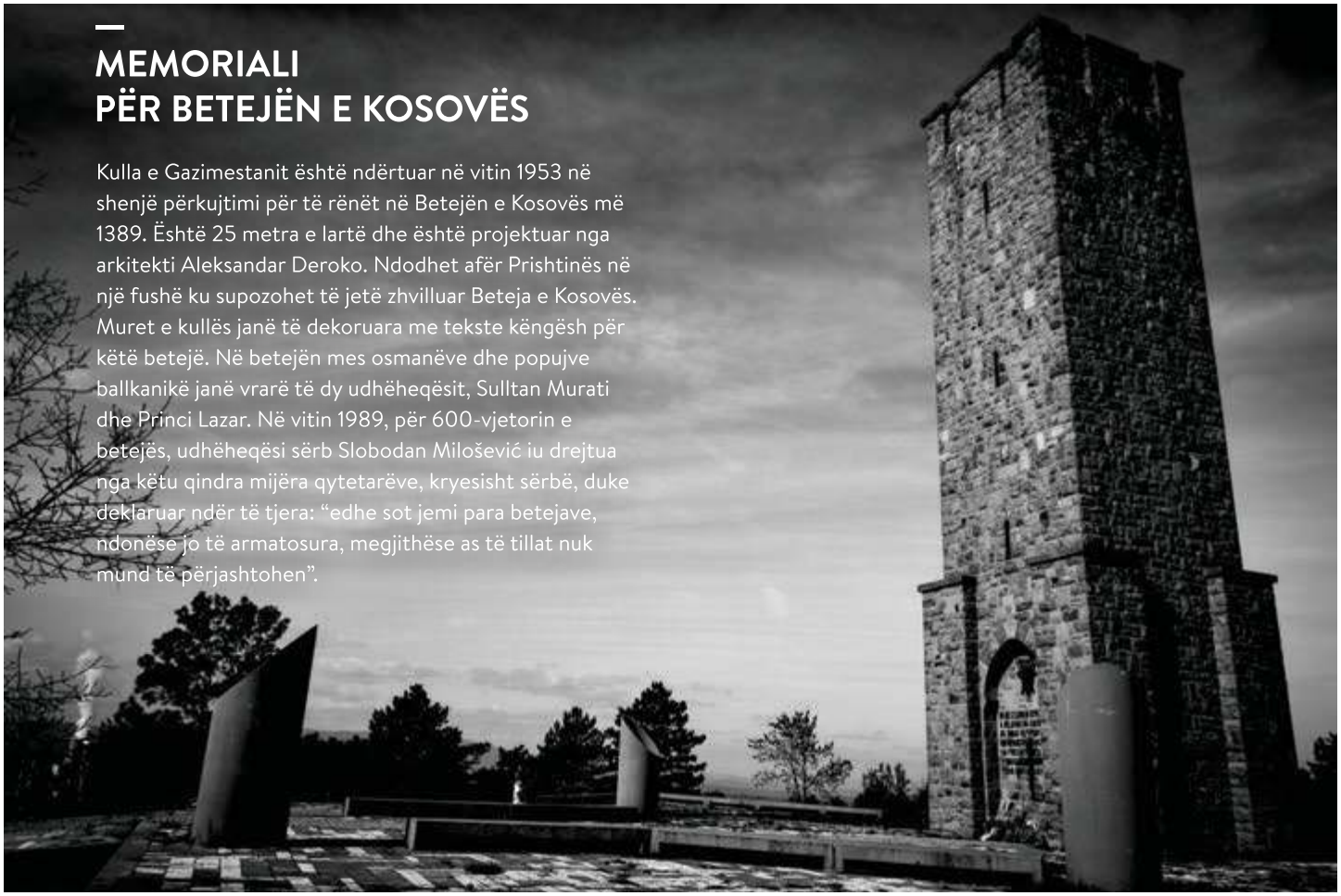
OSNOVNA ŠKOLA ELENA ĐIKA (ELENA GJIKA)

Nalazi se u istorijskoj zoni grada Prištine. Izgrađena je početkom 20. veka stilski pod uticajem austrougarske arhitekture. Zgrada je sačuvala svoju origanalnu veličinu, ali je vremenom pretrpela neke izmene: stari prozori su zamenjeni novim plastičnim, i popravljen je krov zgrade. Od kad je sagrađena pa do danas funkcioniše kao škola. Tokom Drugog svetskog rata (1941-1944), tj. tokom italijansko-nemačke okupacije, ova škola se zvala „Hasan Priština“, a posle rata, u vreme SFRJ „Vuk Karadžić“. Od 1990. škola se zove „Elena Đika“.

MEMORIALI PËR BETEJËN E KOSOVËS

Kulla e Gazimestanit është ndërtuar në vitin 1953 në shenjë përkujtimi për të rënët në Betejën e Kosovës më 1389. Është 25 metra e lartë dhe është projektuar nga arkitekti Aleksandar Deroko. Ndodhet afër Prishtinës në një fushë ku supozohet të jetë zhvilluar Beteja e Kosovës. Muret e kullës janë të dekoruara me tekste këngësh për këtë betejë. Në betejën mes osmanëve dhe popujve ballkanikë janë vrarë të dy udhëheqësit, Sulltan Murati dhe Princi Lazar. Në vitin 1989, për 600-vjetorin e betejës, udhëheqësi sërb Slobodan Milošević iu drejtua nga këtu qindra mijëra qytetarëve, kryesisht sërbë, duke deklaruar ndër të tjera: “edhe sot jemi para betejave, ndonëse jo të armatosura, megjithëse as të tillat nuk mund të përjashtohen”.

BATTLE OF KOSOVA MEMORIAL

The Gazimestan Tower was built in 1953 in memory of the fallen in the Battle of Kosova in 1389. It is 25 meters high and it was designed by architect Aleksandar Deroko. It is situated near Prishtina, in an area where the Battle of Kosova is supposed to have taken place. The tower walls are decorated with texts of songs for this battle. In the battle between the Ottomans and the Balkan people, both leaders, Sultan Murad and Prince Lazar were killed. In 1989, on the 600th anniversary of the battle, Serb leader Slobodan Milošević spoke from here to hundreds of thousands of citizens, mostly Serbs, stating: "even today, we face battles, though not armed; however they can't be excluded."

SPOMENIK KOSOVSKOM BOJU

Kula Gazimestan je izgrađena 1953. godine u znak sećanja na borce pale u Kosovskoj bici 1389. godine. Visoka je 25 metara i projektovao je arhitekta Aleksandar Deroko. Nalazi se blizu Prištine na prostoru gde se pretpostavlja da je odvijala Kosovska bitka. Zidovi kule su ukrašeni tekstovima pesama o bici. U ovoj bici između Turaka i balkanskih naroda ubijena su dva vlladara, Sultan Murat i Car Lazar. Godine 1989, na šestotu godišnjicu Kosovske bitke, srpski lider Slobodan Milošević se sa tog mesta obratio stotinama hiljada građana, uglavnom Srba, gde je, između ostalog, izjavio: „danas, opet smo u bitkama, i pred bitkama. One nisu oružane, mada i takve još nisu isključene”.

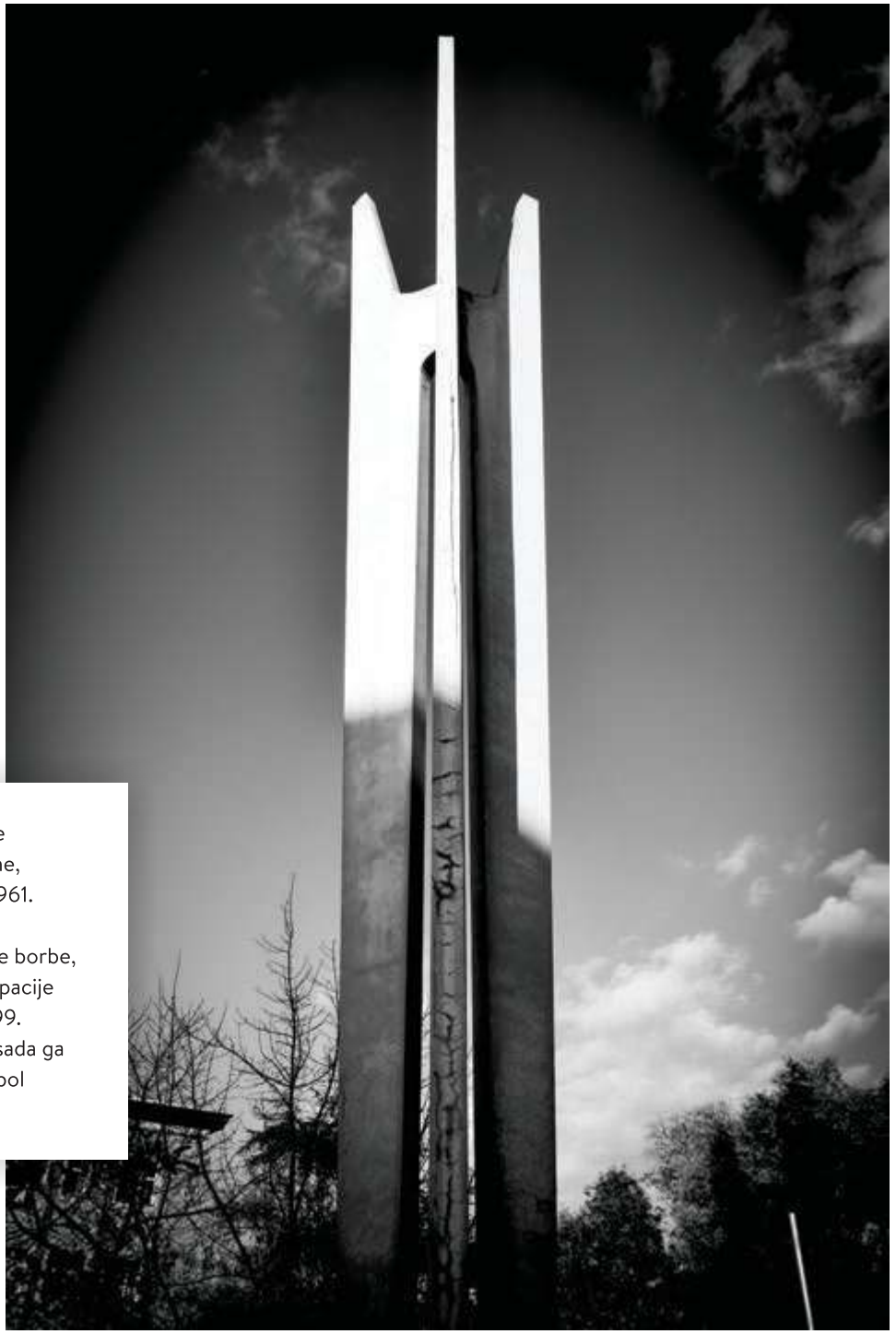

TREKËNDËSHI

Gjendet në qendër të qytetit të Prishtinës, mes ndërtesës së Kuvendit të Kosovës dhe asaj të Komunës së Prishtinës, në sheshin e quajtur «Adem Jashari». Është ndërtuar në vitin 1961. Zyrtarisht njihet si monumenti kushtuar heronjve të Luftës Nacionale-Çlirimtare, që u kryengritën kundër okupimit fashist gjatë Luftës së Dytë Botërore. Deri në luftën e vitit 1999 njihej si monumenti i Vëllazërim-Bashkimit, ndërsa tani shumica e quajnë «trekëndëshi». Dikur ishte simbol i qytetit të Prishtinës.

TRIANGLE

It is located in the centre of Prishtina, between the building of the Assembly of Kosova and the Municipality of Prishtina, on the square called "Adem Jashari". It was built in 1961. Officially, it is known as the monument dedicated to the heroes of the National Liberation War, who rebelled against the fascist occupation during World War II. Until the 1999 war, it was known as the Brotherhood-Union monument, while nowadays most refer to it as the «Triangle». Once, it was the symbol of the city of Prishtina.

TROUGAO

Nalazi se u centru Prištine, između zgrade Skupštine Kosova i zgrade Opštine Prištine, tačnije na trgu Adem Jašari. Izgrađen je 1961. godine. Zvanično je poznat kao spomenik posvećen herojima Narodnooslobodilačke borbe, koji su vodili pobunu protiv fašističke okupacije tokom Drugog svetskog rata. Do rata 1999. godine zvao se Trg bratstva i jedinstva, a sada ga većina zove „Trougao“. Nekada je bio simbol Prištine.

MONUMENTI BORO-RAMIZI

Gjendet në Parkun e Qytetit dhe është ndërtuar në vitin 1961 për nder të luftëtarëve të Luftës Antifashiste Nacional Çlirimtare, Boro Vukmirović (1912-1943) dhe Ramiz Sadiku (1915-1943). Thuhet se ushtarët italianë dhe bashkëpunëtorët e tyre shqiptarë që i kishin zënë robër, i kishin ofruar Ramiz Sadikut mundësinë që të shpëtonte, por ky kishte refuzuar të ndahej nga Boroja dhe prandaj i kishin vrarë të dy. Vdekja e tyre qe bërë simbol i vëllazërim-bashkimit. Pas luftës së vitit 1998-1999, u largua busti i Boros dhe mbeti vetëm ai i Ramizit. Kohëve të fundit, përfaqësuesit e komunitetit malazez në Kosovë po kërkojnë kthimin e bustit të

BORO-RAMIZ MONUMENT

It is located in City Park and was erected in 1961 in honour of Antifascist Fighters of the National Liberation War, Boro Vukmirović (1912-1943) and Ramiz Sadiku (1915-1943). As the story goes, they were taken captive by Italian soldiers and their Albanian collaborators, who offered Ramiz Sadiku the opportunity to escape, but he refused to be separated from Boro and they were both executed. Their death had become a symbol of brotherhood and unity. After the 1998-1999 war, Boro's bust was removed, leaving only Ramiz. Recently, representatives of the Montenegrin community in Kosova are demanding the return of the bust of Boro.

SPOMENIK BORO-RAMIZ

Nalazi se u Gradskom parku. Sagrađen je 1961. godine u čast boraca Antifašističkog narodnooslobodilačkog rata, Bore Vukmirovića (1912-1943) i Ramiza Sadikua (1915-1943). Priča se da su italianski vojnici i njihovi albanski kolaboracionisti, koji su ih zarobili, ponudili Ramizu Sadikuu mogućnost da pobegne, ali je on odbio da se odvoji od Bore. Njihova smrt je postala simbol bratsva i jedinstva. Posle rata 1998-1999, Borina bista je uklonjena i ostao je samo Ramiz.

SHKOLLA-SHTËPI SAMI FRASHËRI

Shtëpia e Mehmet Herticës në lagjen «Kodra e Trimave» në Prishtinë për gati një dekadë gjatë viteve 1990, ka shërbyer si ndërtesë e gjimnazit «Sami Frashëri» në kuadër të sistemit paralel të shqiptarëve të Kosovës në arsim. Gjatë bombardimeve të NATO-s, kjo shtëpi u dogj nga forcat sërbe. Pronari vendosi të mos e riparonte. Në shtator të vitit 2012 Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë mori vendim që ta shpallte shtëpi-muze.

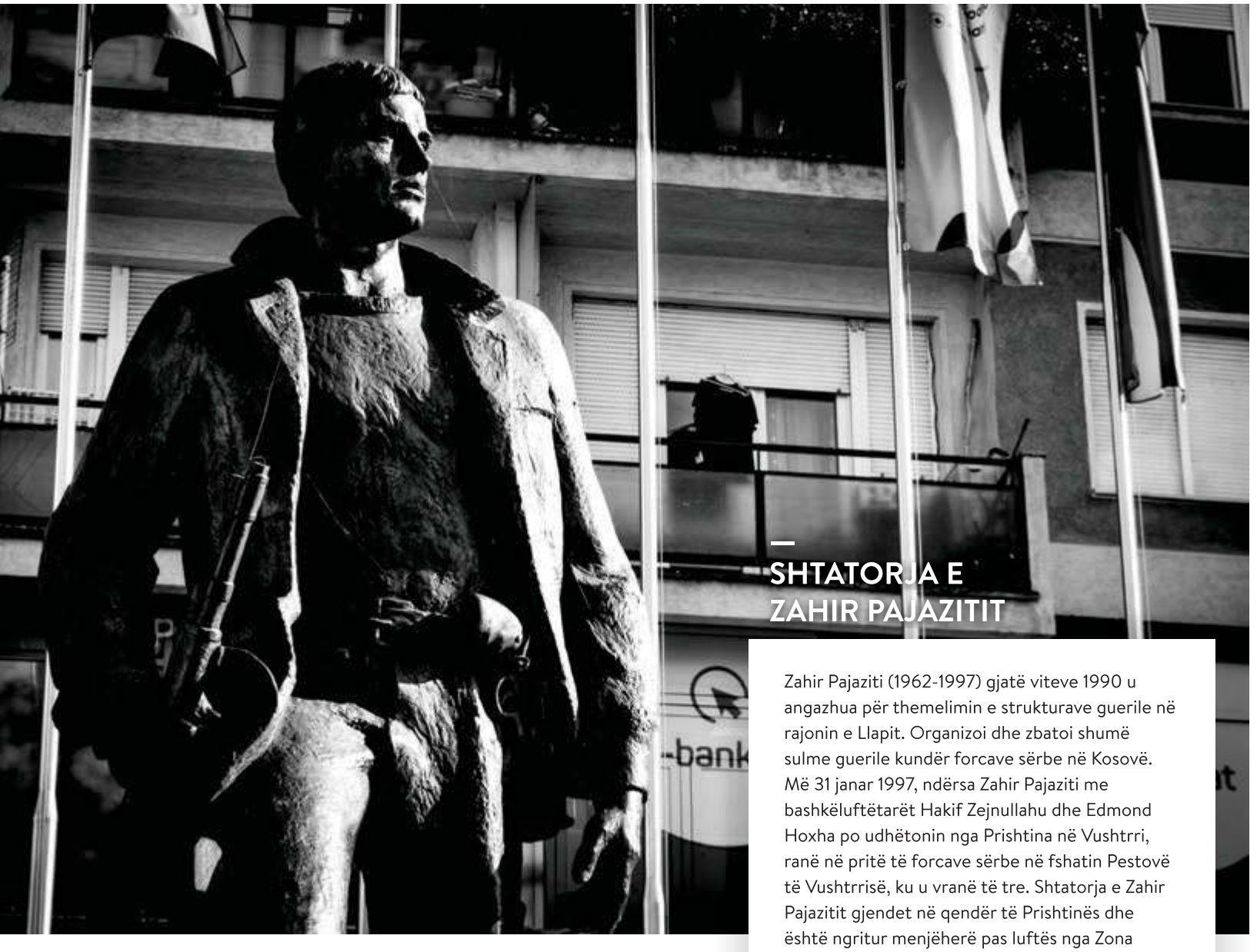
SAMI FRASHERI HOME-SCHOOL

For nearly a decade in the 1990s, Mehmet Hertica's house in the "Hill of the Brave" neighbourhood in Prishtina, served as the premises of the "Sami Frashëri" high school system within the Kosova Albanian parallel education system. During the NATO bombing, this house was burned by Serb forces. The owner decided to not repair it. In September 2012, the Ministry of Education, Science and Technology decided to turn the house into a museum.

KUĆA-ŠKOLA SAMI FRAŠERI

Kuća Mehmet Hertice u naselju Kodra e Trimave u Prištini je skoro jednu deceniju tokom devedesetih godina prošlog veka, u okviru paralelnog obrazovnog sistema, služila kao zgrada gimnazije „Sami Frašeri“. Tokom NATO bombardovanja, kuću su spalile srpske snage. Vlasnik je odlučio da je ne renovira. U septembru 2012. godine Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije je donelo odluku da se ova kuća proglasi za kuću-muzej.

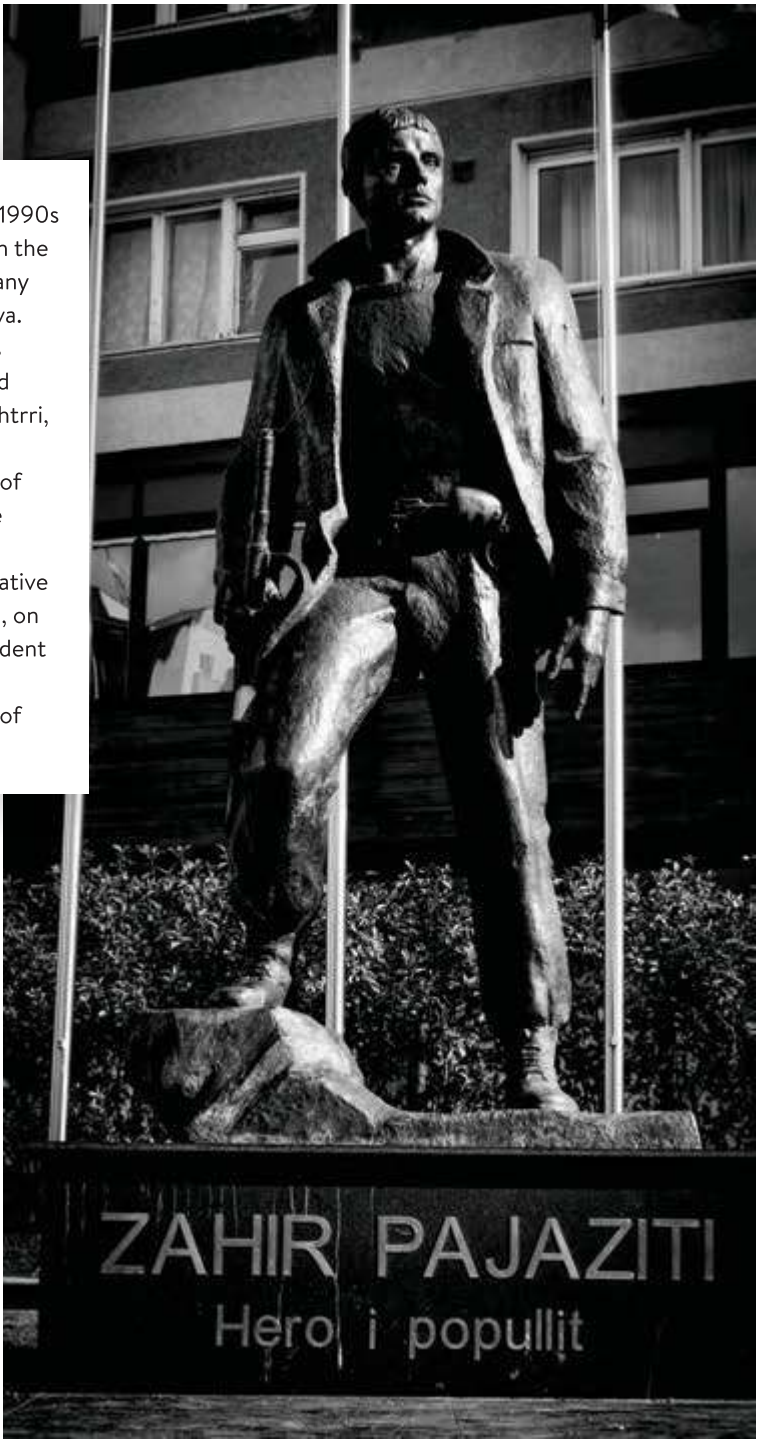
SHTATORJA E ZAHIR PAJAZITIT

Zahir Pajaziti (1962-1997) gjatë viteve 1990 u angazhua për themelimin e strukturave guerile në rajonin e Llapit. Organizoi dhe zbatoi shumë sulme guerile kundër forcave sërbe në Kosovë. Më 31 janar 1997, ndërsa Zahir Pajaziti me bashkëluftëtarët Hakif Zejnullahu dhe Edmond Hoxha po udhëtonin nga Prishtina në Vushtrri, ranë në pritë të forcave sërbe në fshatin Pestovë të Vushtrrisë, ku u vranë të tre. Shtatorja e Zahir Pajazitit gjendet në qendër të Prishtinës dhe është ngritur menjëherë pas luftës nga Zona Operative e Llapit e UÇK-së, kurse më 31 janar 2008, në 11-vjetorin e rënies, Presidenti i Kosovës, Fatmir Sejdiu, i akordoi Zahir Pajazitit dekoratën më të lartë shtetërore të Kosovës - Urdhrin Hero i Kosovës.

STATUE OF ZAHIR PAJAZITI

Zahir Pajaziti (1962-1997), was active in the 1990s in the establishment of guerilla structures in the Llapi region. He organized and executed many guerilla attacks against Serb forces in Kosova. On January 31, 1997, as Zahir Pajaziti and his fellow fighters Hakif Zejnullahu and Edmond Hoxha were traveling from Prishtina to Vushtrri, they were ambushed by Serb forces by the village Pestova in Vushtrri, killing the three of them. Zahir Pajaziti's statue is located in the centre of Prishtina, and it was erected immediately after the war by the Llap Operative Zone of the KLA, while on January 31, 2008, on the 11the anniversary of his death, the President of Kosova, Fatmir Sejdiu, awarded to Zahir Pajaziti Kosova's highest medal - the Order of Hero of Kosova.

SPOMENIK ZAHIRU PAJAZITIJU

Zahir Pajaziti (1962-1997) je tokom 1990-ih učestvovao u osnivanju grilskih struktura u Labskom regionu. Bio je organizator i vođa mnogih gerilskih napada proiv srpskih snaga na Kosovu. Dana 31. januara 1997, dok je putovao iz Prištine prema Vučitrnu, zajedno sa saborcima Hakifom Zejnulahom i Edmondom Hodžom, upao je u zasedu srpskih snaga u selu Pestovu kod Vučitrna, gde su sva trojica ubijeni. Spomenik Zahiru Pajazitiju se nalazi u centru Prištine. Odmah posle rata podigla ga je Operativna zona Laba OVK, a 31. januara 2008. godine, na jedanaestu godišnjicu pogibije, predsednik Kosova Fatmir Sejdiu je dodelio Zahiru Pajazitiju najveće državno odlikovanje, orden „Heroja Kosova“.

SHTËPIA E PAVARËSISË IBRAHIM RUGOVA

Gjatë viteve 1980 ishte objekt i selisë së Shoqatës së Shkrimtarëve të Kosovës, e cila në fund të viteve 1980 udhëhiqej nga Dr. Ibrahim Rugova. Gjatë viteve 1990, përveç si objekt i kësaj shoqate, shërbeu edhe si zyrë e udhëheqësit politik të shqiptarëve të Kosovës, Presidentit Ibrahim Rugova, ku ky i mbante takimet me delegacionet e huaja, si dhe konferencat e përjavshme për media. Gjatë kohës së bombardimeve të NATO-s (24 mars – 10 qershor 1999) forcat ushtarako-policore sërbo-jugosllave e dogjën objektin. Pas luftës, ai u rindërtua nga Presidenti Rugova dhe u shpall «Muze i Pavarësisë». Pas vdekjes së Presidentit Rugova në janar të vitit 2006, ky muze u quajt “Shtëpia e Pavarësisë - Ibrahim Rugova”.

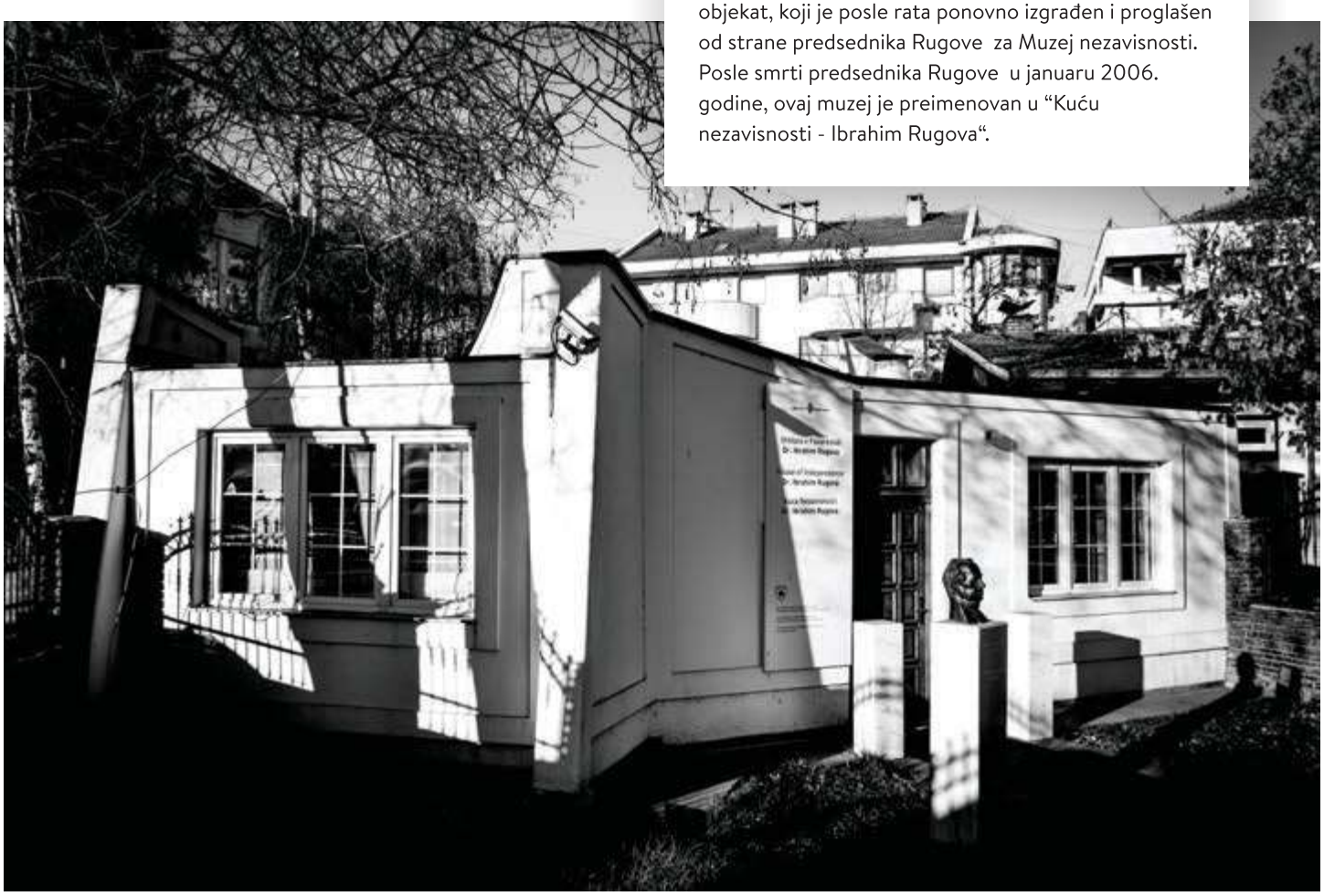

IBRAHIM RUGOVA INDEPENDENCE HOUSE

During the 1980s, it was the headquarters of the Association of Writers of Kosova, which in the late 1980s was led by Dr. Ibrahim Rugova. During the 1990s, apart from housing this association, it served as the office of the political leader of Kosova Albanians, President Ibrahim Rugova, where he would holding meetings with foreign delegations, as well as weekly press conferences. During the NATO bombing (24 March-10 June 1999) Serb military and police forces burned the building. After the war, it was rebuilt by President Rugova and was turned into the "Museum of Independence." After the death of President Rugova in January 2006, this museum was called "House of Independence - Ibrahim Rugova."

KUĆA NEZAVISNOSTI IBRAHIM RUGOVA

Tokom osamdesetih godina prošlog veka, ovde se nalazilo sedište Udruženja književnika Kosova, kojim je krajem osamdesetih rukovodio dr. Ibrahim Rugova. Tokom 1990-ih, osim Udruženja, u zgradi se nalazila i kancelarija političkog lidera kosovskih Albanaca, predsednika Ibrahim Rugove, gde je držao sastanke sa stranim delegacijama, kao i nedeljne konferencije za medije. Tokom NATO bombardovanja (24. marta – 10. juna 1999), srpske vojno-policijske snage zapalile su objekat, koji je posle rata ponovno izgrađen i proglašen od strane predsednika Rugove za Muzej nezavisnosti. Posle smrti predsednika Rugove u januaru 2006. godine, ovaj muzej je preimenovan u “Kuću nezavisnosti - Ibrahim Rugova“.

SHTËPIA E FADIL HOXHËS

Gjendet rrugës për në Parkun Gërmia, që dikur njihej si «Lagjja e Funksionarëve», saktësisht në rrugën «Nazim Gafurri». Duket shtëpi e lënë pas dore, por aty jeton njëri nga djemtë e Fadil Hoxhës. Është në kuadër të shtëpive të ndërtuara për udhëheqësit kosovarë të periudhës socialiste. Është konstruktuar dhe mobiluar sipas standardeve të viteve 1960. Njëra prej vlerave të veçanta në të është biblioteka personale e Hoxhës, por edhe shumë dokumente me vlerë të jashtëzakonshme për historinë e Kosovës. Fadil Hoxha ka pasur pushtet në Kosovë për gati katër dekada (1945-1985).

HOUSE OF FADIL HOXHA

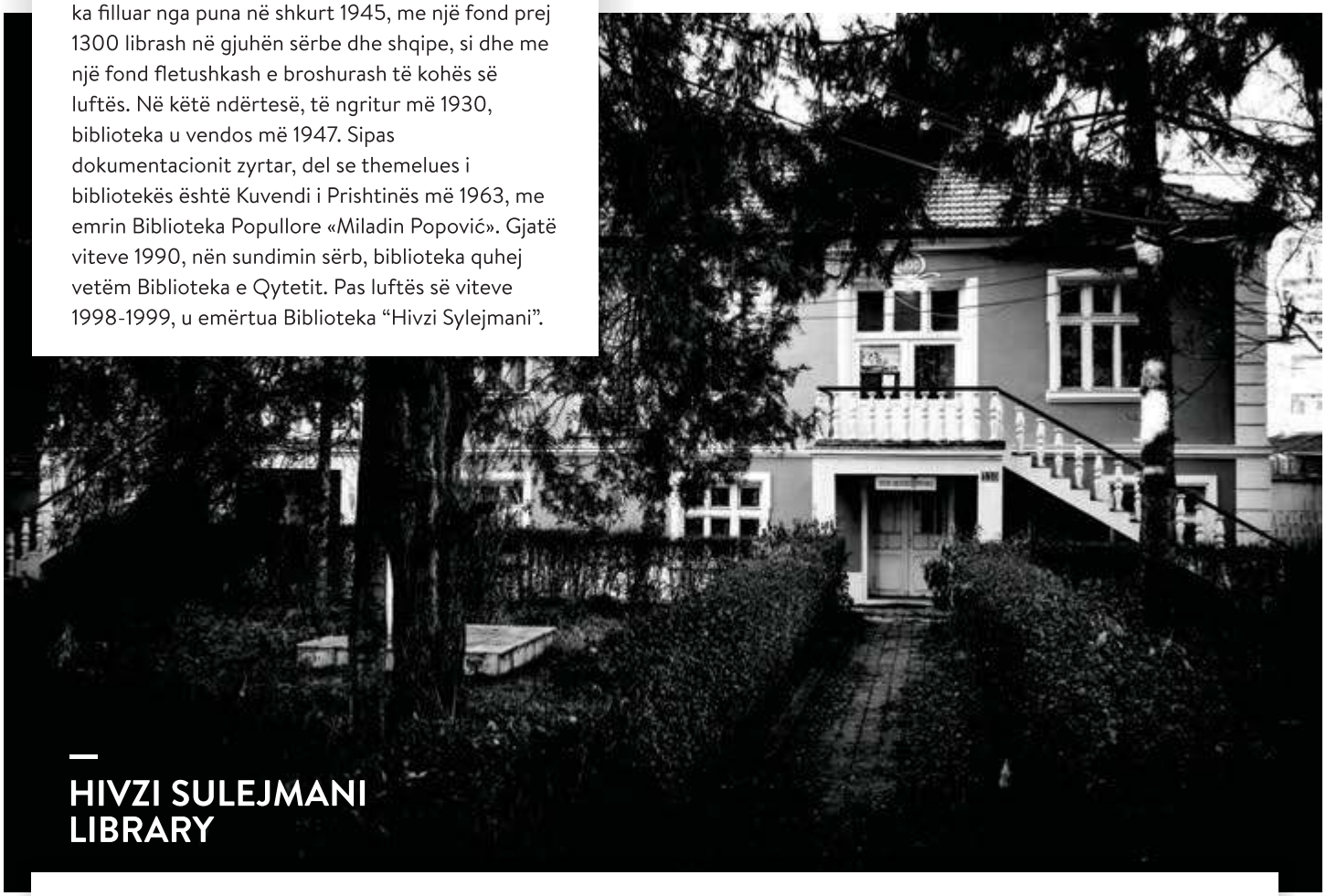
It is found along the street to Gërmia Park, once known as "the neighbourhood of functionaries", now the "Nazim Gafurri Street". Despite the abandoned looks, one of the sons of Fadil Hoxha still lives in the house. It is one of the houses built for Kosovar leaders of the socialist period. It was designed and furnished according to the standards of the 1960s. Of particular value is Hoxha's personal library, rich in documents with outstanding value for the history of Kosova. Fadil Hoxha was in power in Kosova for nearly four decades (1945-1985).

KUĆA FADILA HODŽE (FADIL HOXHA)

Nalazi se na putu prema parku Grmija, nekada poznatom kao „Naselje funkcionera“, tačnije u ulici Nazim Gafuri. Izgleda kao zapuštena kuća, ali tu živi jedan od sinova Fadila Hodže, Leka. Izgrađena je kao jedna od kuća za kosovske rukovodioce. Sagrađena je i opremljena prema standardima iz šezdesetih godina prošlog veka. Jedna od vrednosti u ovoj kući je i Hodžina lična biblioteka, kao i mnogi dokumenti izuzetne vrednosti za istoriju Kosova. Hodža je bio na vlasti na Kosovu skoro četiri decenije (1945-1985).

BIBLIOTEKA HIVZI SYLEJMANI

Nuk ka të dhëna të sakta për datën e formimit dhe hapjen e kësaj biblioteke, por sipas të gjitha gjasave ka filluar nga puna në shkurt 1945, me një fond prej 1300 librash në gjuhën sërbe dhe shqipe, si dhe me një fond fletushkash e broshurash të kohës së luftës. Në këtë ndërtesë, të ngritur më 1930, biblioteka u vendos më 1947. Sipas dokumentacionit zyrtar, del se themelues i bibliotekës është Kuvendi i Prishtinës më 1963, me emrin Biblioteka Populllore «Miladin Popović». Gjatë viteve 1990, nën sundimin sërb, biblioteka quhej vetëm Biblioteka e Qytetit. Pas luftës së viteve 1998-1999, u emërtua Biblioteka “Hivzi Sylejmani”.

HIVZI SULEJMANI LIBRARY

There are no accurate data on the date of establishment and opening of this library, but in all likelihood it started work in February 1945, with a fund of 1300 books in Serbian and Albanian, as well as a fund of wartime leaflets and newsletters. This building was erected in 1930, while the library moved here in 1947. According to official documents, it appears that the founder of the library is the Assembly of Prishtina in 1963, under the name "Miladin Popović" National Library. During the 1990s, under Serbian rule, it was simply called City Library. After the 1998-1999 war, it was named "Hivzi Sulejmani" Library.

BIBLIOTEKA HIVZI SULEJMANI

Nema tačnih podataka o datumu formiranja i otvaranja ove biblioteke, ali je verovatno počela sa radom u februaru 1945. godine sa fondom od 1300 knjiga na srpskom i albanskom jeziku, kao i sa fondom pamfleta i brošura iz ratnog vremena. U ovu zgradu, koja je izgrađena 1930. godine, biblioteka je preseljena 1947. godine. Prema zvaničnim dokumentima, biblioteku je osnovala prištinska skupština 1963. godine pod nazivom Narodna biblioteka "Miladin Popović". Tokom devedesetih godina prošlog veka, pod srpskom okupacijom, biblioteka se nazivala samo Gradska biblioteka. Posle rata 1989-1999, ova biblioteka je dobila ime Biblioteka "Hivzi Sulejmani".

MONUMENTI NEWBORN

Gjendet para Pallatit të Rinisë dhe Sporteve. Autor i tij është Fisnik Ismaili dhe Agjencia Kreative Ogilvy Kosova, me mbështetje financiare nga institucionet politike të Kosovës. U inaugurua më 17 shkurt 2008, kur Kuvendi i Kosovës e shpalli Deklaratën e Pavarësisë. Nënshkrimet e para në faqet e monumentit i vunë Presidenti i Kosovës Fatmir Sejdiu dhe Kryeministri i Kosovës Hashim Thaçi. Monumenti formon fjalën anglisht NEWBORN. Peshon 9 ton, është i lartë 3 metra dhe i gjatë 24 metra. Është monumenti i parë publik për pavarësinë e Kosovës. Fillimisht ishte me ngjyrë të verdhë, më vonë për çdo 17 shkurt filloi të ngjyrosej me ngjyra të ndryshme. Ky monument ka fituar një mori çmimesh ndërkombëtare.

NEWBORN MONUMENT

It is located in front of the Youth and Sports Palace. It was created by Fisnik Ismaili and Creative Agency Ogilvy Kosova, with financial support from Kosova's political institutions. It was inaugurated on February 17, 2008, when the Kosova Assembly proclaimed the Declaration of Independence. The first signatures on the monument were those of Kosova President Fatmir Sejdiu and Kosova Prime Minister Hashim Thaci. The monument spells out the English word NEWBORN. Weighing 9 tons, it is 3 meters high and 24 meters long. It is the first public monument to Kosova's independence. It was initially yellow, but on every February 17 it is repainted with different colours. This monument has won a host of international awards.

SPOMENIK NEWBORN

Nalazi se pored Palate omladine i sporta. Autori ovog spomenika su Fisnik Ismaili i Kreativna agecija Ogilvy Kosova, uz finansijsku podršku političkih institucija Kosova. Predstavljen je 17. februara 2008, dana kada je Skupština Kosova proglasila Deklaraciju nezavisnosti. Prvi potpisnici ovog spomenika bili su predsednik Kosova Fatmir Sejdiu i kosovski premijer Hašim Tači. Spomenik se sastoji od engleske reči NEWBORN u žutoj boji. Težak je 9 tona, visok 3 metara i dug 24 metara. To je prvi javni spomenik o nezavisnosti Kosova. NEWBORN se svakog 17. februara oboji raznim bojama. Ovaj spomenik je osvojio niz međunarodnih nagrada.

MONUMENTI MISSING

Gjendet pranë Shtëpisë së Kulturës në Graçanicë. Është kopje e monumentit NEWBORN. U dedikohet sërbëve të zhdukur gjatë dhe pas luftës 1998-1999 në Kosovë. Në këtë monument janë vendosur edhe fotografitë e të zhdukurve.

MISSING MONUMENT

It is located near the House of Culture in Gracanica. It is a copy of the NEWBORN monument. It is dedicated to missing Serbs during and after the 1998-1999 war in Kosova. On this monument are placed photographs of the missing.

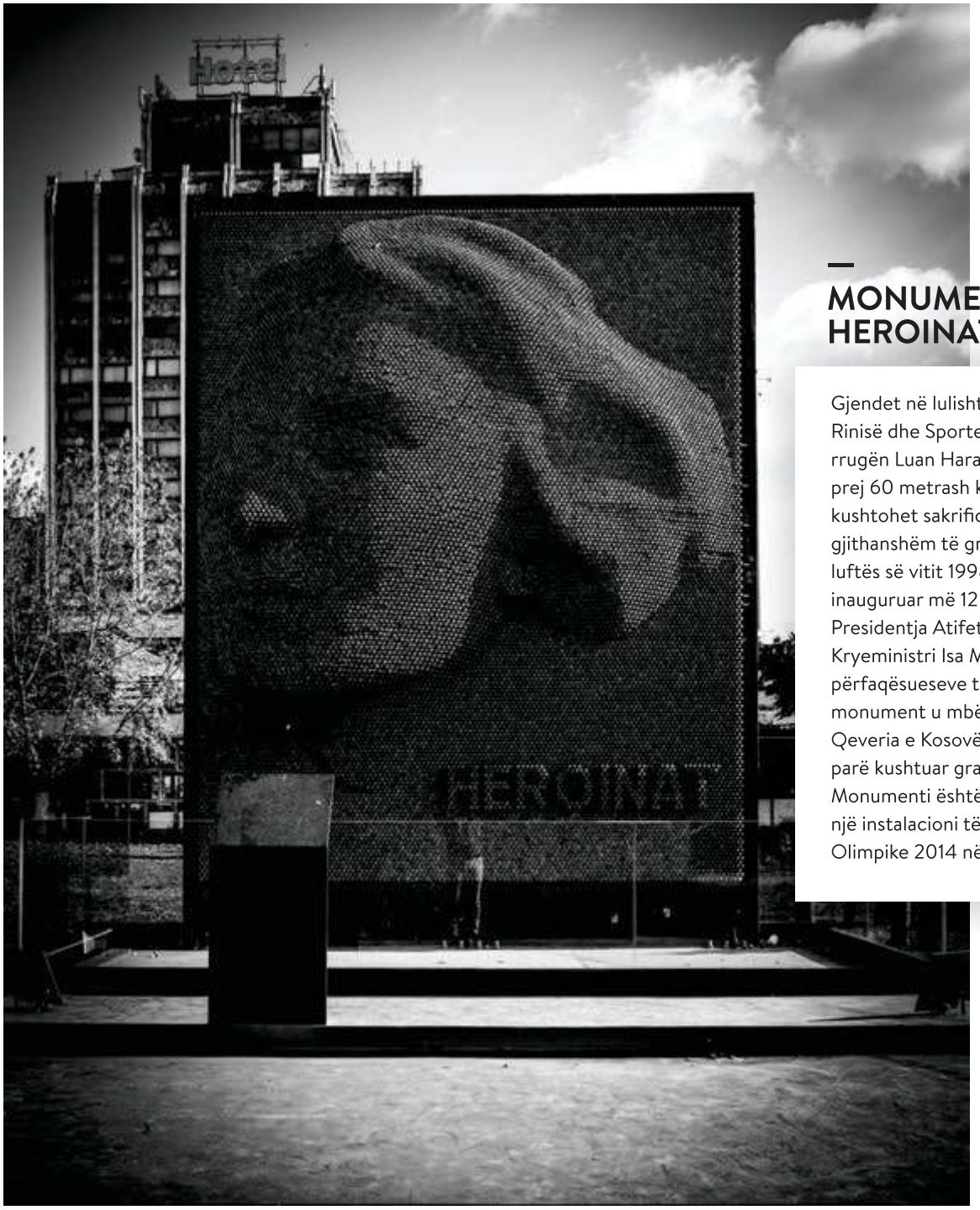

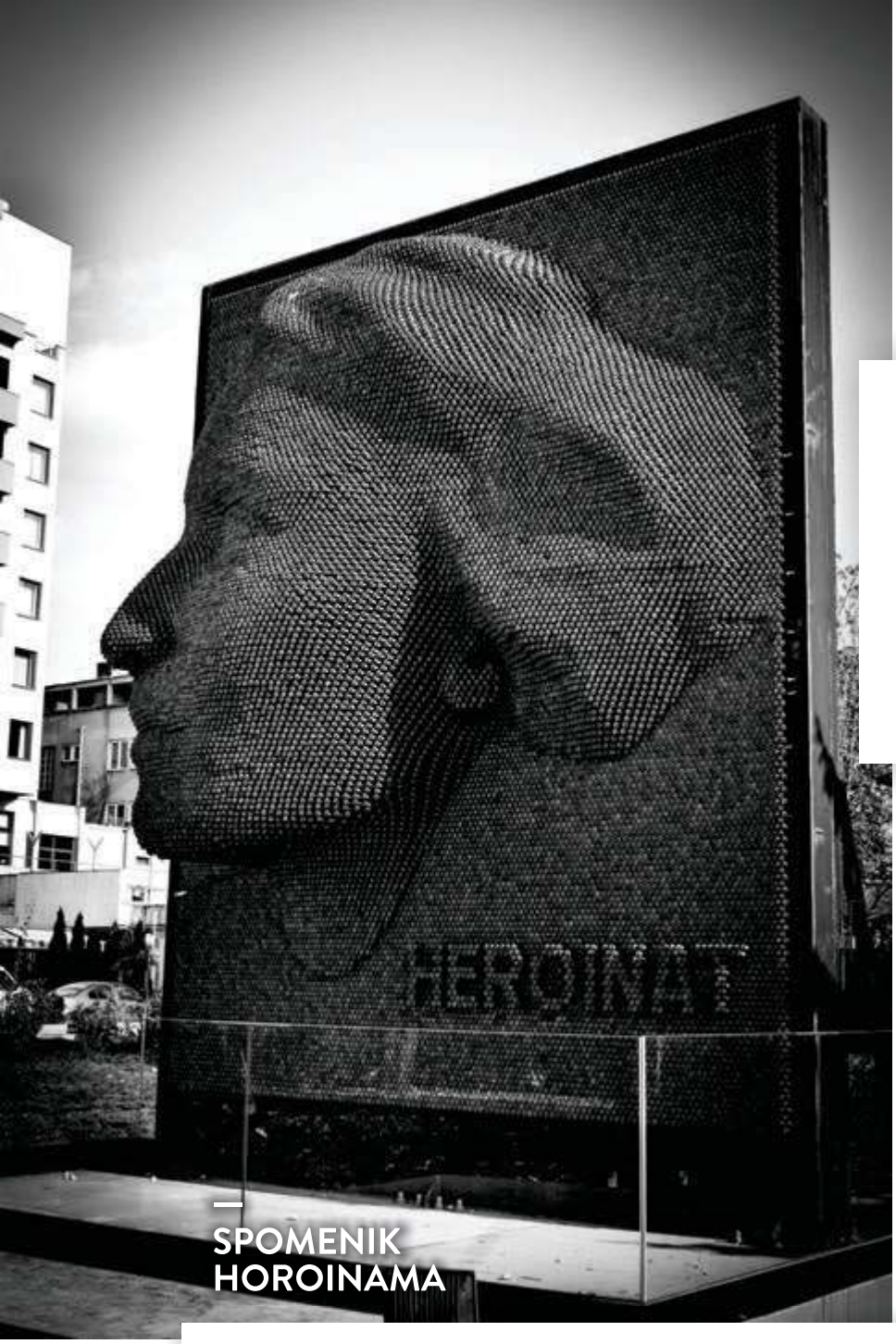
SPOMENIK MISSING

Nalazi se pored Doma kulture u Gračanici. To je kopija spomenika „Newborn“. Posvećen je nestalim Srbima tokom i posle rata 1998-1999. na Kosovu. Na ovom spomeniku postavljene su i slike nestalih. Porodice nestalih lica su tražile da spomenik bude postavljen u Prištini.

MONUMENTI HEROINAT

Gjendet në lulishten përballë Pallatit të Rinisë dhe Sporteve në Prishtinë, në rrugën Luan Haradinaj. Zë një sipërfaqe prej 60 metrash katrorë dhe i kushtohet sakrificës dhe kontributit të gjithanshëm të gruas kosovare gjatë luftës së vitit 1998-1999. Është inauguruar më 12 qershor 2015 nga Presidentja Atifete Jahjaga dhe Kryeministri Isa Mustafa. Nisma e përfaqësueseve të grave për këtë monument u mbështet nga Kuvendi dhe Qeveria e Kosovës. Është monumenti i parë kushtuar grave në Kosovë. Monumenti është konsideruar kopje e një instalacioni të vendosur në Lojërat Olimpike 2014 në Soçi në Rusi.

HEROINES MONUMENT

It is located in the park opposite the Palace of Youth and Sports in Prishtina, on Luan Haradinaj Street. It occupies an area of 60 square meters and it is dedicated to the sacrifice and contribution of Kosovar women during the 1998-1999 war. It was inaugurated on June 12, 2015 by President Atifete Jahjaga and Prime Minister Isa Mustafa. The initiative of women's representatives for this monument was supported by the Kosova Assembly and Government. It is the first monument dedicated to women in Kosova. The monument is considered a copy of an installation at the Olympic Games in 2014 in Sochi in Russia.

SPOMENIK HOROINAMA

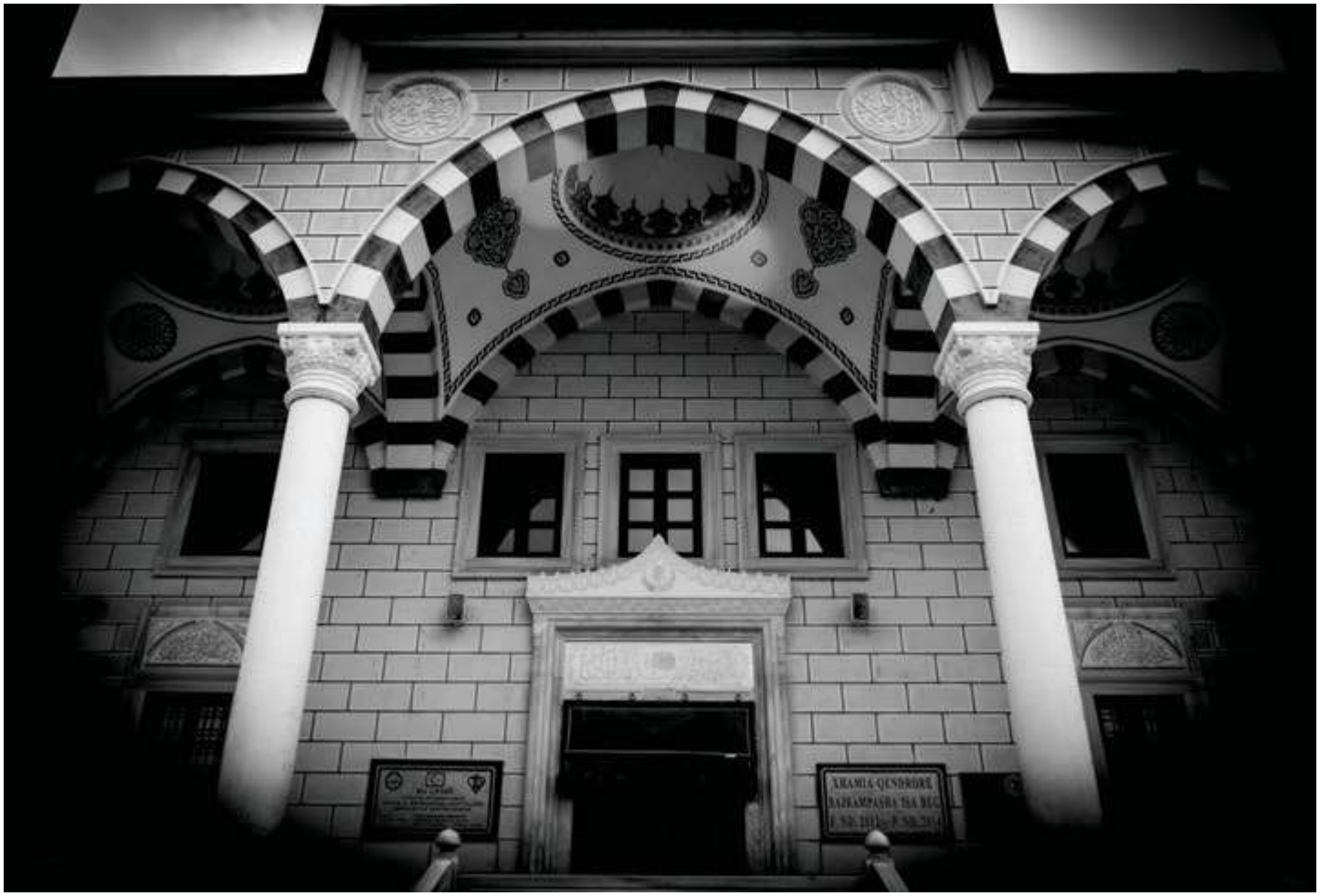
Nalazi se u parku preko puta Doma omladine i sporta u Prištini, u ulici Luan Haradinaj, na površini od 60 kvadratnih metara, i posvećen je žrtvovanju i doprinosu kosovskih žena tokom rata 1998-1999. godine. Svečano su ga otvorili 12. juna 2015. godine predsednica Kosova Atifete Jahjaga i kosovski premijer Isa Mustafa. Inicijativa za ovaj spomenik potekla je od predstavnica žena, a podržali su je Kosovska skupštine i Vlada Kosova. To je prvi spomenik posvećen ženama na Kosovu. Spomenik se smatrao kopijom jedne instlacije koja je postavljena na Olimpijskim igrama u Sočiju u Rusiji 2014. godine.

MITRO

VICA

XHAMIA ISA BEG

Ndodhej në qendër të Mitrovicës dhe njihej nga qytetarët si Xhamia e Zallit. Meqë gjatë luftës ishte dëmtuar nga forcat ushtarako-policore sërbo-jugosllave, u rrënua dhe në vend të saj u ndërtua xhamia e re, më e madhja dhe më bashkëkohorja në Kosovë. Kjo xhami ka rreth 2500 metra katrorë hapësirë të shfrytëzueshme, dy minare të larta nga 48 metra. Është financuar nga Komuna Bayram Paşa në Stamboll dhe Agjencia Turke TIKA. U përurua në qershor 2014.

ISA BEG MOSQUE

Located in the centre of Mitrovica it was recognized by citizens as Zalli Mosque. Since it was damaged by Serb military and police forces during the war, it was torn down a new mosque was built in its place, the largest and most modern in Kosova. The mosque uses about 2500 square meters of space, and two minarets of 48 meters. It is funded by the Municipality Bayram Paşa in Istanbul and the Turkish Agency TIKA. It was inaugurated in June 2014.

ISA BEGOVA DŽAMIJA

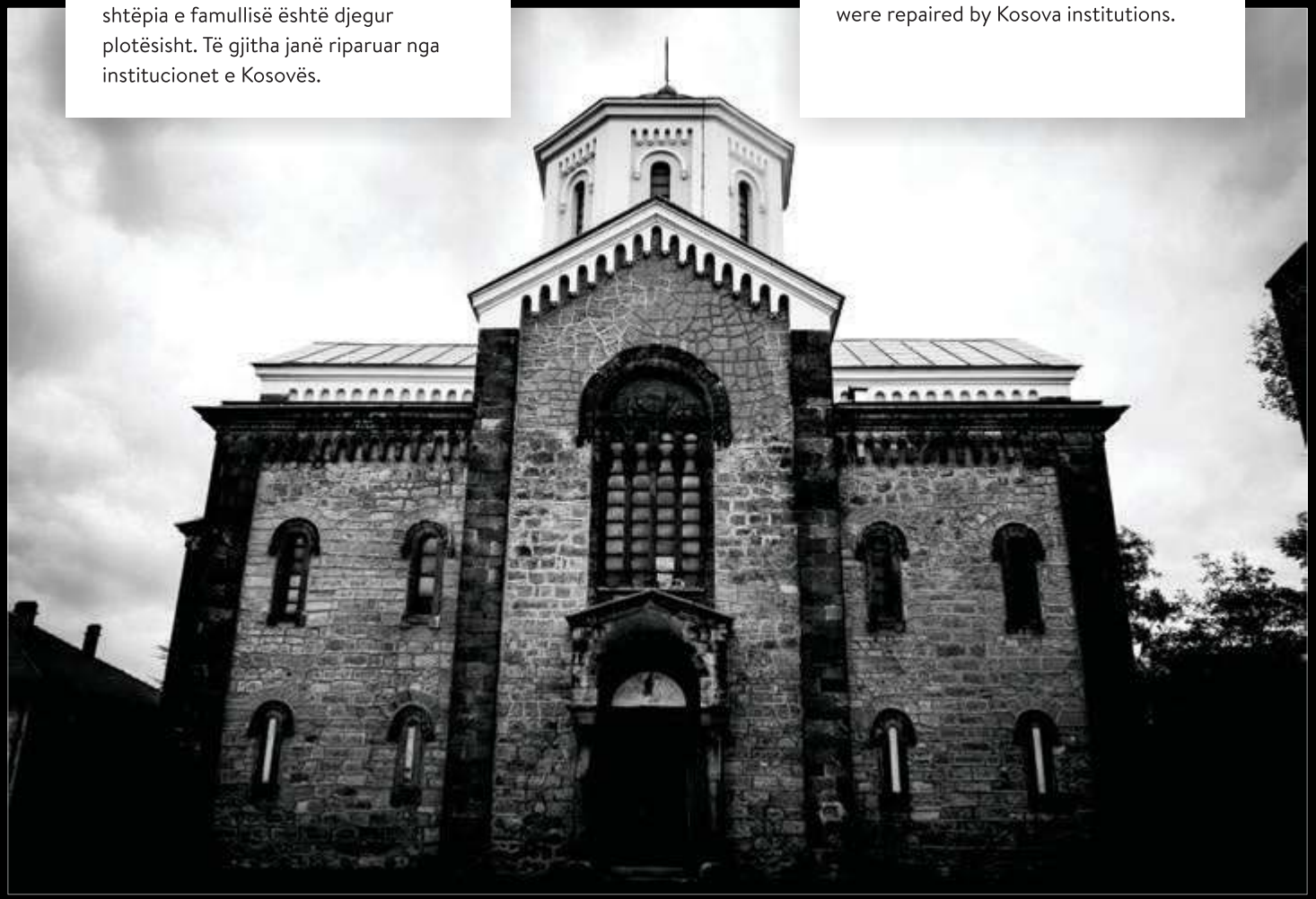
Nalazila se u centru Mitrovice i bila je poznata kao Peščana džamija. Pošto su je tokom rata oštetile srpske vojne i policijske snage, srušena je i na njenom mestu je izgrađena nova džamija, najveća i najsavremenija na Kosovu. Ova džamija ima oko 2500 kvadratnih metara koristnog prostora i dva minareta visine 48 metara. Izgradnju je finansirala opština Bajram Paša iz Istanbula i turska agencija TIKA, a svečano je otvorena u junu 2014. godine.

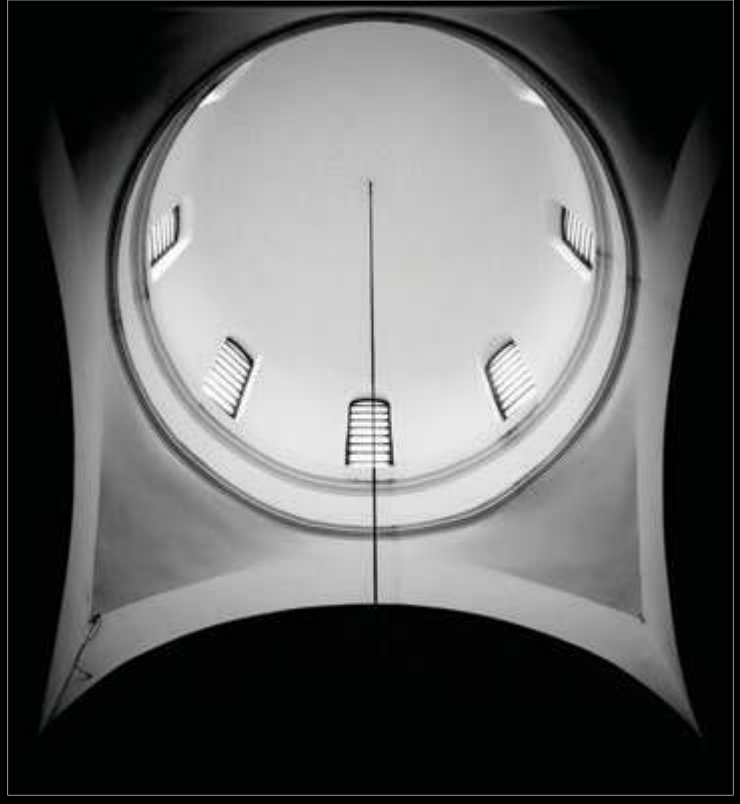
KISHA ORTODOKSE SHËN SAVA

Është kishë me kryq të brendashkruar dhe kupolë. Në afërsi të kishës gjenden shtëpia e famullisë dhe kambanarja. Është ndërtuar në fund të shekullit 19. Gjatë trazirave të marsit 2004, kisha është plaçkitur dhe është dëmtuar pjesërisht nga zjarri dhe kambanarja është shkatërruar pjesërisht, kurse shtëpia e famullisë është djegur plotësisht. Të gjitha janë riparuar nga institucionet e Kosovës.

ST. SAVA ORTHODOX CHURCH

It is a cruciform church and displays a dome. Near the church are the parish house and bell tower. It was built in the late 19th century. During the riots of March 2004, the church was looted and partially damaged by fire, while the bell tower was partially destroyed, and the parish house was completely burned. All were repaired by Kosova institutions.

PRAVOSLAVNA CRKVA SVETOG SAVE

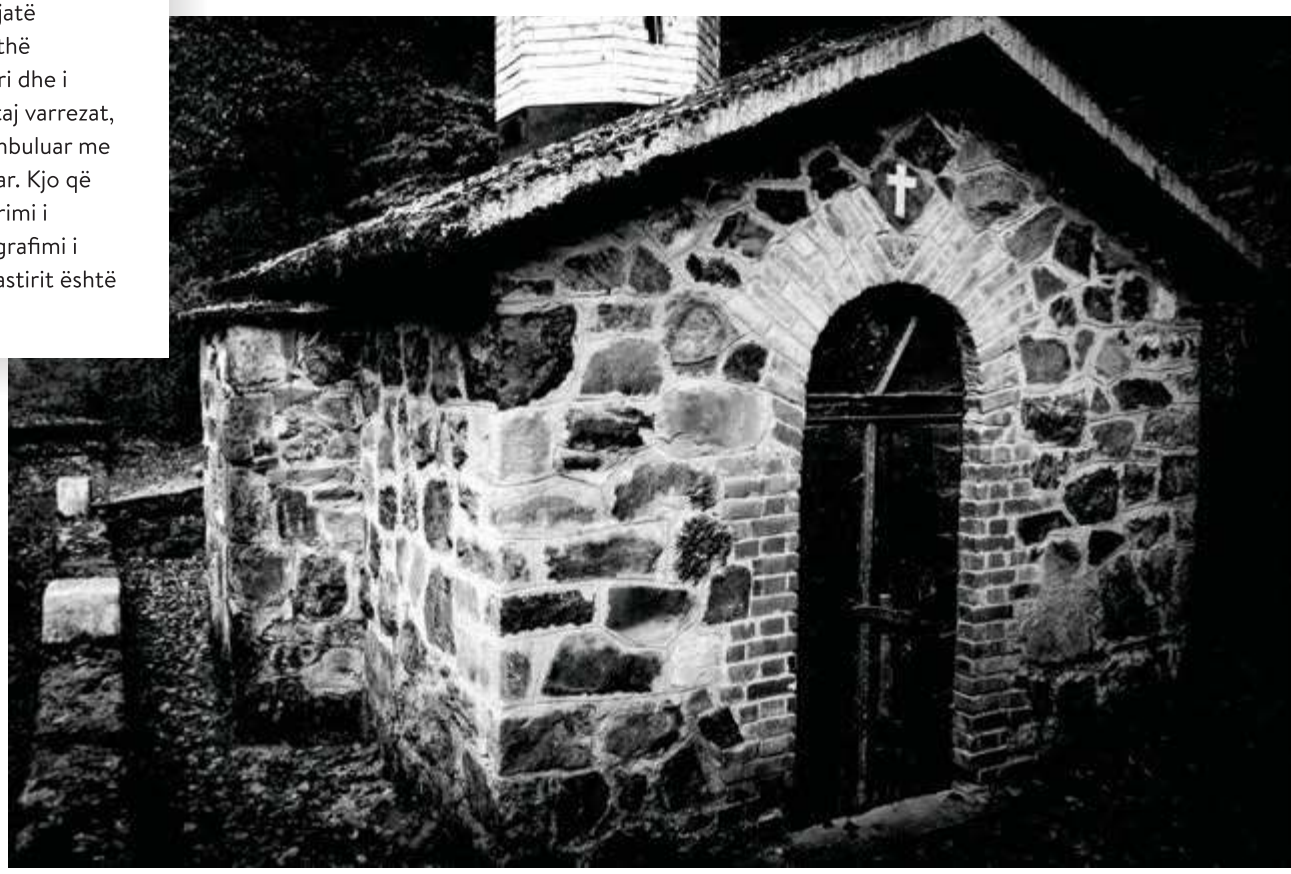
To je crkva sa osnovom u obliku krsta i kupolom. U blizini crkve nalazi se parohijska kuća i zvonik. Izgrađena je krajem XIX veka. Tokom martovskih nereda 2004. godine, crkva je opljačkana i delimično oštećena u požaru. I zvonik je delimično oštećen, dok je parohijska kuća u potpunosti izgorela. Kosovske institucije su popravile sva oštećeja.

MANASTIRI I DEVIÇIT

Kompleks i manastireve nga shekulli 15 me kishë, tre konakë dhe një mensë. Freskat janë nga shekulli 15 dhe 19. Është renovuar në shekullin 19. Gjatë Luftës së Dytë Botërore u shkatërrua, kurse në periudhën ndërmjet 1947-1960 u rindërtua. Gjatë luftës 1998-1999 nuk është dëmtuar fare, kurse gjatë trazirave të marsit 2004 gjithë kompleksit i është vënë zjarri dhe i është dëmtuar brendia, pastaj varrezat, kurse pikturat murale janë mbuluar me grafite. Të gjitha janë riparuar. Kjo që shihni në fotografi është burimi i Joanikijes së Shenjtë. (Fotografimi i hapësirave nga brenda manastirit është e ndaluar).

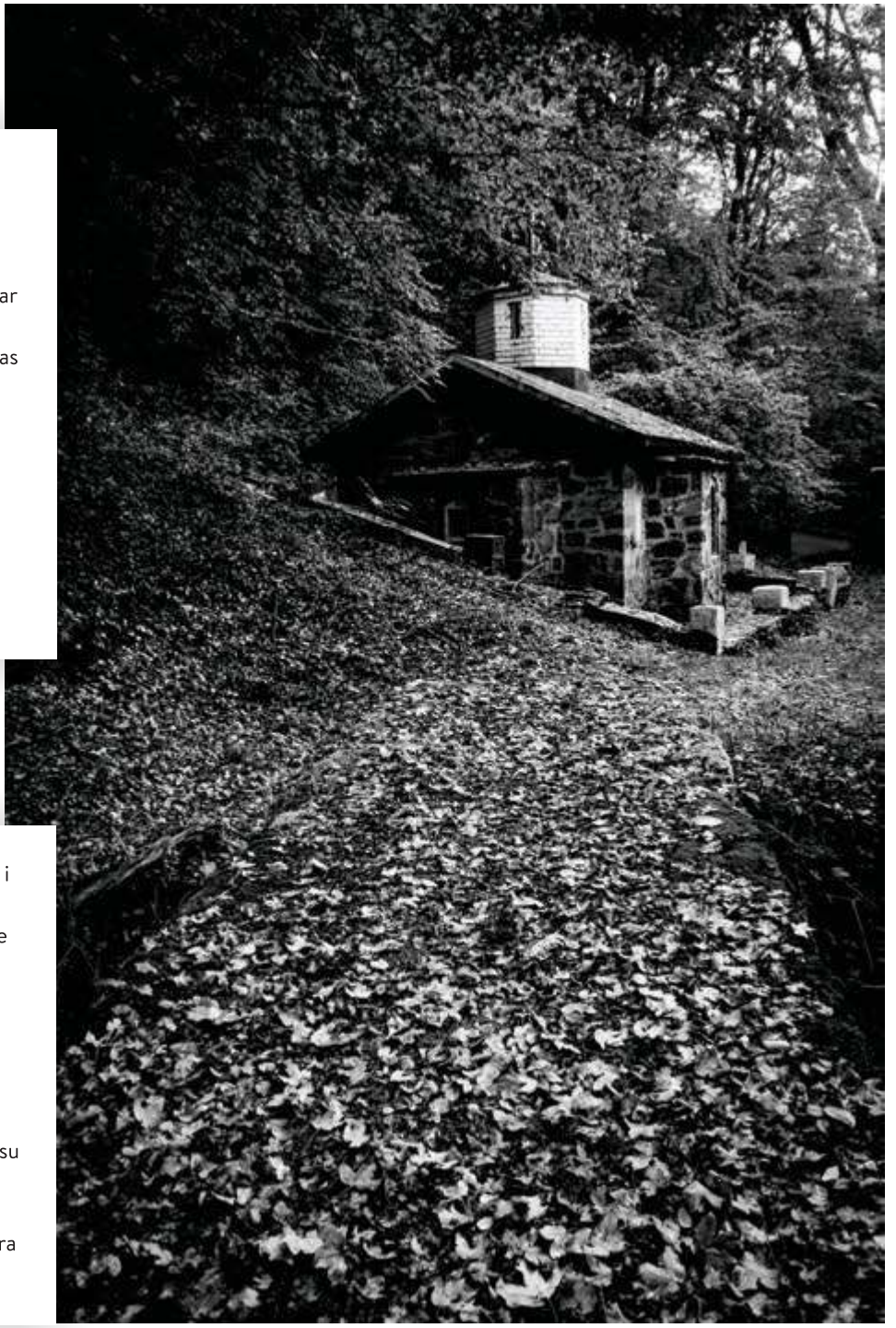

DEVICI MONASTERY

Monastic complex from the 15th century, with a church, three dorters and a refectory. Frescoes are from the 15th and 19th century. It was renovated in the 19th century. It was destroyed During World War II, and it was rebuilt in the period between 1947-1960. During the 1998-1999 war it was not damaged at all, whereas during the March 2004 riots the whole complex was set on fire and the interior, the cemetery, and the murals were covered with graffiti. All were repaired. What you see on the pictures is the water source of Saint Joanikije (Photographing the inside of monastery is forbidden).

MANASTIR DEVIČ

Kompleks manastira sa crkvom, tri konaka i trpezarijom potiče iz XV veka. Freske su nastale između XV i XIX veka. U XIX veku je obnovljen. Tokom Drugog svetskog rata manastir je uništen, a u periodu između 1947-1960. je ponovno izgrađen. Tokom rata 1998-1999. nije bio uništen, ali je stradao tokom martovskih nereda 2004. godine, kada je podmetnut požar i kada su oštećeni unutrašnji deo i groblje, a murali su pokriveni sa grafitima. Sve je to prepravljeno. Ono što vidite na slikama je izvor vode Svetog Joanikija. (Slikanje unutra manastira je zabranjeno).

—
TEQEJA E HAFIZ HALIL MRIPËS

Ndodhet në hyrje të fshatit Suhodoll i Poshtëm, 5 km larg qytetit të Mitrovicës. Është ndërtuar në vitin 1967. Në oborrin e teqesë ndodhet tyrbja. Truallin për teqe dhe tyrbe e ka falë Aga Rexhep Syla nga Suhodolli. Që nga fillimi e deri sot teqeja funksionon si objekt për realizimin e ritualeve religjioze dhe të mësimeve të tarikatit Melami. Në oborrin e rrethuar të teqesë ndodhen varrezat e komunitetit Melami. Gjatë luftës (1998-1999) teqeja u dogj. Menjëherë pas luftës u rindërtua nga komuniteti.

TEKKE OF HAFIZ HALIL MRIPA

It is situated in the village of Lower Suhodoll, 5 km from the town of Mitrovica. It was built in 1967. The shrine is located in the courtyard of the tekke. The land for the tekke and shrine was a gift of Aga Rexhep Syla from Suhodoll. Since the beginning until now the tekke is used for the religious rituals and teachings of the Melami Order. Inside the walled courtyard of the tekke is the Melami community cemetery. During the war (1998-1999), the tekke was burned. Immediately after the war, it was rebuilt by the community.

TEKIJA HAFIZ HALIL MRIPE

Nalazi se na ulazu u selo Donji Suvi Do, 5 km udaljenom od Mitrovice. Izgrađena je 1967. godine. U dvorištu tekije nalazi se turbe. Zemljište za tekiju i turbe poklonio je Aga Redžep Sula (Aga Rexhep Syla) iz Suhodola. Od nastanka do danas tekija funkcioniše kao objekat za verske obrede i učenje tariokata Melami. U ograđenom dvorištu tekije nalazi se groblje Melami zajednice. Tokom rata (1998-1999) tekija je spaljena, ali zajednica je ponovo izgradila odmah posle rata.

HAMAMI I QYTETIT

Gjendet në bërthamën e vjetër e qytetit, pranë objekteve që dikur përbënin qendrën e qytetit. Është ndërtuar në fund të shekullit 18 nga Sylejman Pasha Berisha dhe nipi i tij (djali i vëllait) Zejnullah Beg Berisha. Ka funksionuar si hamam për meshkuj deri në vitin 1959. Përbëhet nga pjesa e ftohtë (hyrja, garderoba me fontanë, shatërvani), pjesa e vakët (zhveshja, rekuizitat-sanitaret) dhe pjesa e ngrohtë (larja, djersitja, masazhet dhe pushimi). Disa herë janë bërë ndryshime dhe rikonstruktime (1876, 1936, 1958, 1980), e për pasojë edhe dëmtime, por në përgjithësi është ruajtur origjinaliteti i tij. Më 2006 u restaurua për herë të fundit nga UNESCO-ja. Deri më 2009 ka funksionuar si Muze i Qytetit, kurse nga viti 2009 i është kthyer trashëgimtarëve të ish-pronarit dhe tani shërben si restorant.

CITY HAMMAM

It is located in the old nucleus of the city, near the buildings that once made up the city centre. It was built in the late 18th century by Sulejman Pasha Berisha and his nephew (brother's son) Zejnullah Beg Berisha. It has functioned as a hammam for men until 1959. Consists of the cold part (entrance, wardrobes with faucets, fountain), the lukewarm part (undressing, props, sanitation) and the warm part (washing, sweating, massages and resting). Several changes and reconstructions have taken place (1876, 1936, 1958, 1980), consequently damaging the original structure, but is its originality has been preserved in general. In 2006 it was restored for the last time by UNESCO. Until 2009 it operated as the City Museum, and since 2009 it has been returned to the heirs of the former owner and now operates as a restaurant.

GRADSKI HAMAM

Nalazi se u centru starog grada, pored objekata koji su nekada činili centar grada. Izgradili su ga Sulejman Paša Beriša i njegov bratanac Zejnulah Beg Beriša krajem XVIII veka. Koristio se kao hamam za muškarce do 1959. godine. Sastoji se od hladnog dela (ulaz, garedorba sa fontanom, šadrvan), mlakog dela (svlačionica, rekuizite-sanitarije) i toplog dela (za kupanje, znojenje, masaže i odmor). Nekoliko puta su izvršene izmene i rekonstrukcije (1876, 1936, 1958, 1980), što je nanelo i štetu, ali je originalnost uglavnom sačuvana. U 2006. godini je poslednji put obnovljen od strane UNESCO. Do 2009. godine u zgradi hamama je bio smešten Gradski muzej, a 2009. godine je vraćen nasledinicima bivšeg vlasnika i sada je u njemu restoran.

NDËRTESA E MUZEUT TË MITROVICËS

Është ndërtuar në vitin 1959 në bërthamën e vjetër të qytetit të Mitrovicës. Ndryshe njihet edhe si Shtëpia e Armatës, ngaqë është ndërtuar për nevoja ushtarake dhe është shfrytëzuar nga Ushtria Jugosllave, pastaj gjatë viteve 1990 nga Ushtria Sërbe, pas luftës 1998-99 nga KFOR-i francez, e së fundi nga TMK (Trupat Mbrojtëse të Kosovës). Prej vitit 2009 këtu vendoset Muzeu i Mitrovicës, i cili kalon nga Hamami i Qytetit. Objekti ka tri kate, dy prej të cilave shfrytëzohen nga Shkolla e Muzikës «Tefta Tashko». Kati i parë ka hollin, sallën qendrore dhe sallat ndihmëse, kurse në brendi të tij gjendet artiumi (oborri i brendshëm). Kati i dytë ka disa salla dhe zyra, kurse në katin e tretë gjendet platoja e objektit. Qytetarët e vjetër kujtojnë netët kulturore të organizuara në këtë objekt, ballot, netët muzikore, shfaqjet artistike dhe filmat e ndryshëm. Shumë shoqëri kulturo-artistike i kanë zhvilluar aktivitetet e tyre këtu.

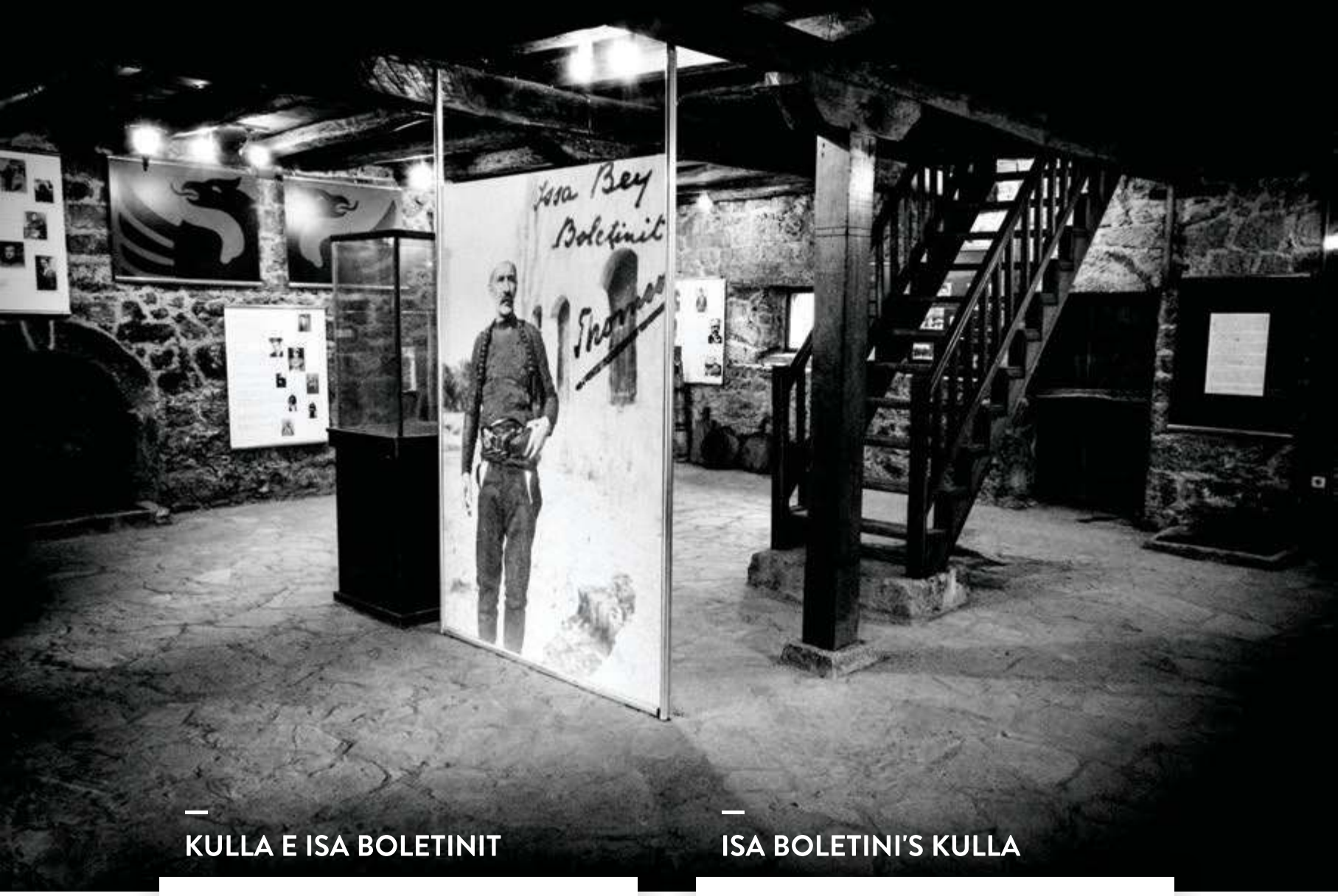

MITROVICA MUSEUM BUILDING

It was built in 1959 in the old town of Mitrovica. Otherwise known as the House of the Army, because it is built for military purposes and was used by the Yugoslav Army, then in 1990s by the Serbian army, and after the 1998-99 war by French KFOR, and finally by the KPC (Kosova Protection Corps). Since 2009, the Museum of Mitrovica, which was moved from the City Hammam, has been housed here. The building has three floors, two of which are used by the "Tefta Tashko" Music School. The first floor displays a lobby, the central hall and auxiliary halls, and the atrium in the inner courtyard. The second floor has several halls and offices, and on the third floor of the building is the town terrace. Senior citizens recall the cultural nights organized in this buildings, balls, musical nights, art shows and various film projections. Many cultural and artistic societies have used the building for their activities.

ZGRADA MUZEJA MITROVICE

Sagrađena je 1959. godine u centru starog grada Mitrovice. Poznata je i kao Dom armije, jer je izgrađena za vojne potrebe i koristila ju je JNA, a tokom devedesetih godina i Vojska Srbije. Nakon rata 1998-99, ovu zgradu je koristio francuski KFOR, a zatim Kosovski zaštitni korpus (KZK). Od 2009. godine u nju se iz Gradskog hamama preselio Muzej Mitrovice. Objekat ima prizemlje i dva sprata; dva nivoa zauzima Muzičku školu „Tefta Tashko“. U priemlju je hol, centralna sala, kao i pomoćne sale, dok se u unutrašnjem dvorištu nalazi artijum. Na prvom spratu se nalazi nekoliko sala i kancelarija, a na drugom spratu se nalazi gradska terasa. Stariji sugrađani se sećaju kulturnih večeri, balova, muzičkih večeri, umetničkih predstava i projekcija filmova koje su bile organizovane u ovom objektu. Brojna kulturno–umetnička društva su koristila ovu zgradu za svoje aktivnosti.

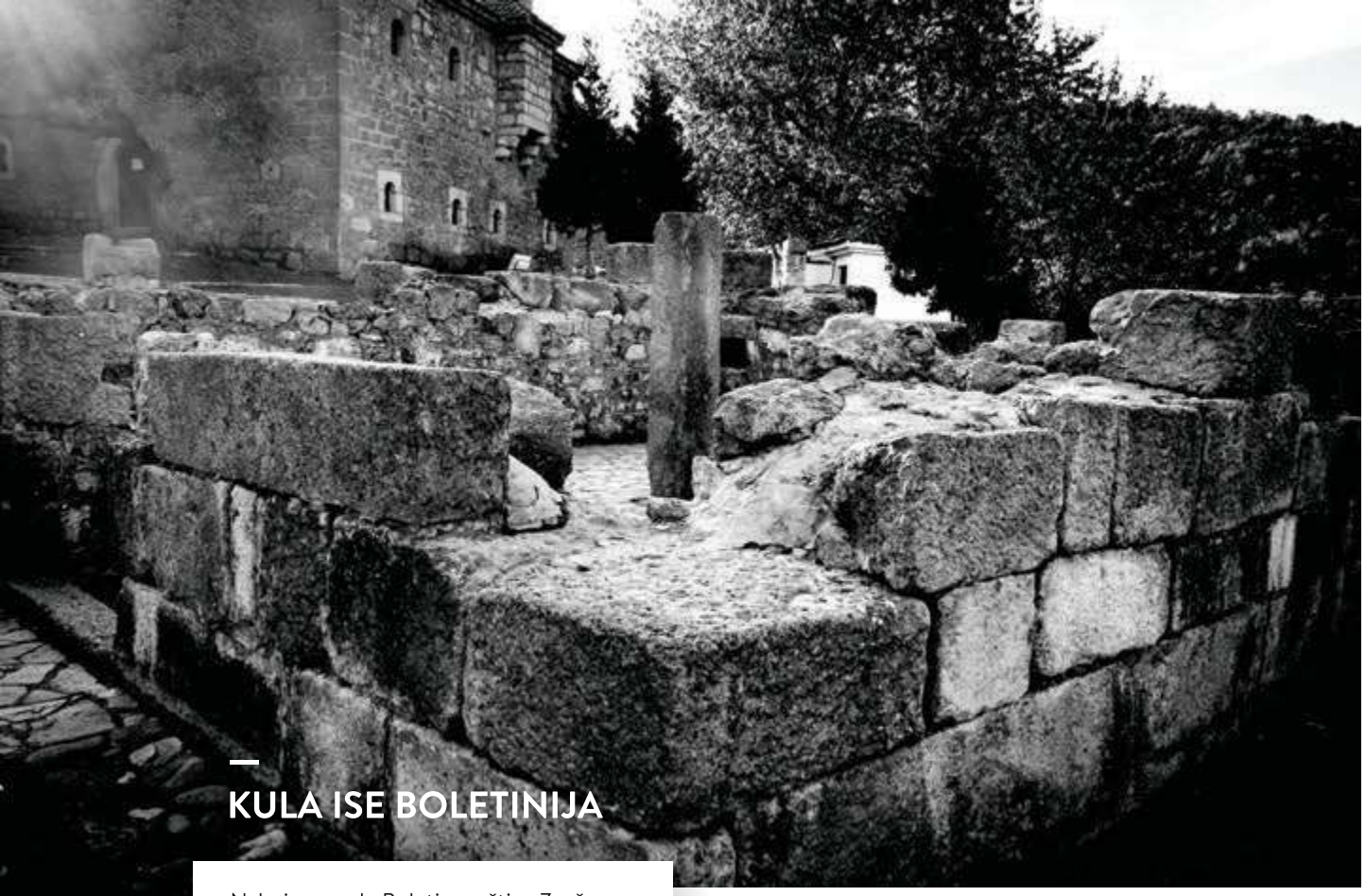

KULLA E ISA BOLETINIT

Gjendet në fshatin Boletin të Komunës së Zveçanit, ku është lindur, rritur dhe ka luftuar Isa Boletini (1864-1916), personalitet i rëndësishëm në lëvizjen kombëtare shqiptare, që nga Lidhja e Prizrenit e deri te Shpallja e Pavarësisë. Kulla përbëhet nga dy ndërtesa: njëra e ndërtuar në vitin 1887 nga babai i Isa Boletinit, Adem Boletini, kurse tjetra në vitin 1912. Është shkatërruar gjatë luftës së fundit në Kosovë më 1999 dhe është rindërtuar në vitin 2004 nga Ministria e Kulturës e Kosovës. Në oborrin e kësaj kulle, më 10 qershor 2015, në përvjetorin e Lidhjes së Prizrenit, është rivarrosur Isa Boletini. Kulla është muze dhe ka shumë eksponate.

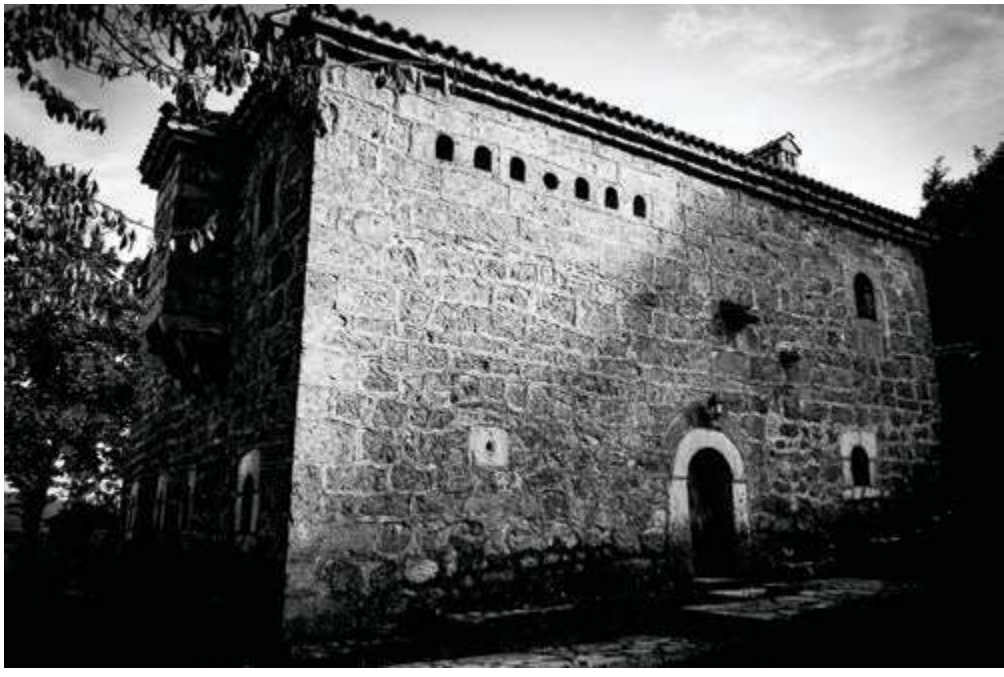
ISA BOLETINI'S KULLA

It is located in the Boletin village in the municipality of Zvecan, where Isa Boletini (1864-1916), an important personality in the Albanian national movement, from the League of Prizren to the Declaration of Independence, was born, raised and fought. The fortified home known as Kulla consists of two buildings, one built in 1887 by the father of Isa Boletin, Adem Boletini and the other in 1912. It was destroyed during the war in Kosova in 1999 and was rebuilt in 2004 by the Ministry of Culture of Kosova. On June 10, 2015, the anniversary of the League of Prizren, Isa Boletini was reburied in the courtyard of this kulla. The Kulla is a museum and has many exhibits.

KULA ISE BOLETINIJA

Nalazi se u selu Boletin, opština Zvečan, gde je rođen, odrastao i živeo Isa Boletini (1864-1916), važna ličnost u albanskom nacionalnom pokretu, od Prizrenske lige do Proglašenja nezavisnosti. Kula se sastoji od dve zgrade. Jednu je 1887. godine izgradio otac Ise Boletinija, Adem Boletini, dok je druga izgrađena 1912. Uništena je tokom poslednjeg rata na Kosovu 1999, a 2004. godine je obnovilo Ministarstvo kulture Kosova. U dvorištu ove kule, 10. juna 2015, na godišnjicu Prizrenske lige, grob Ise Boletinija je premešten u dvorište kule. Kula je muzej i ima brojne eksponate.

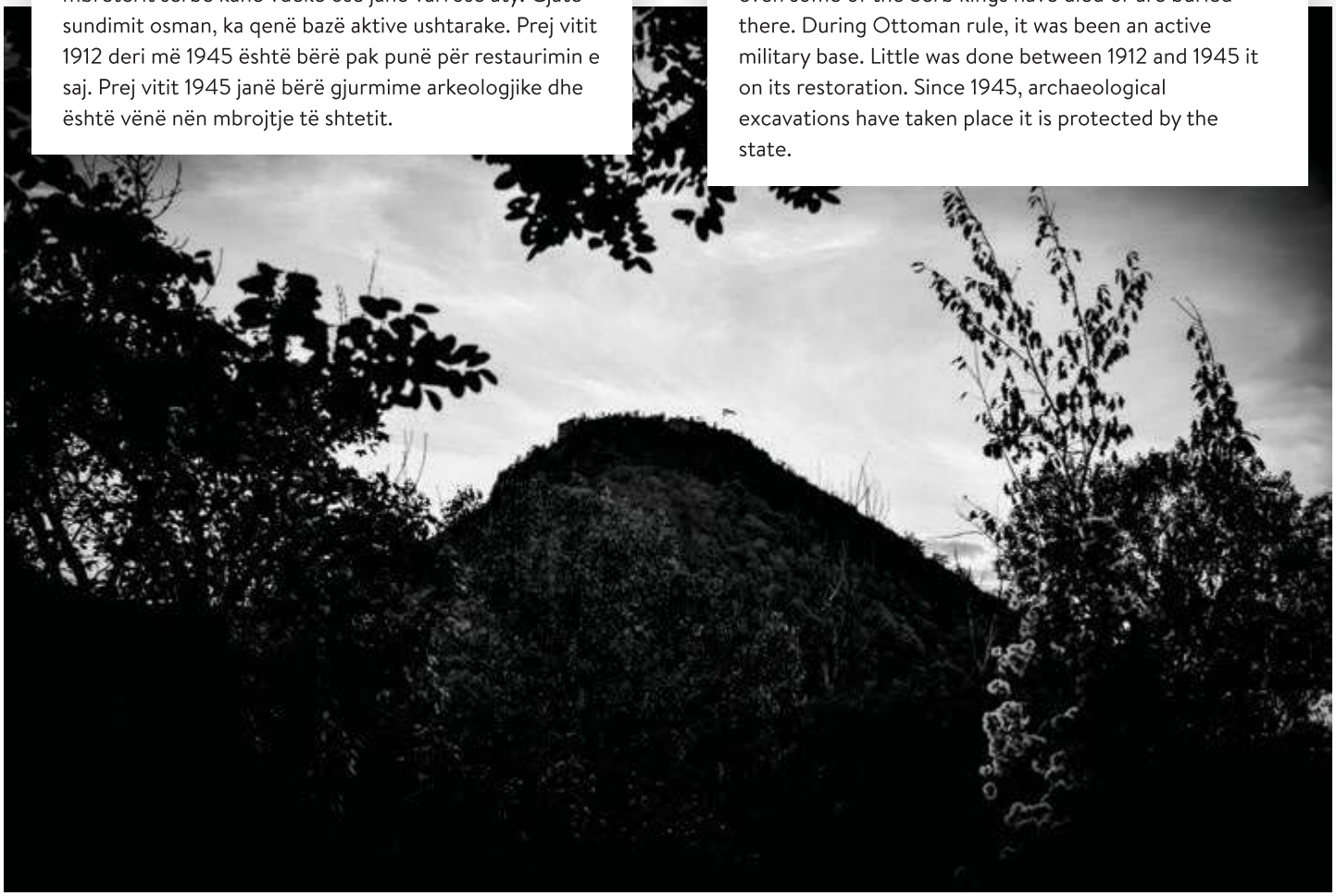

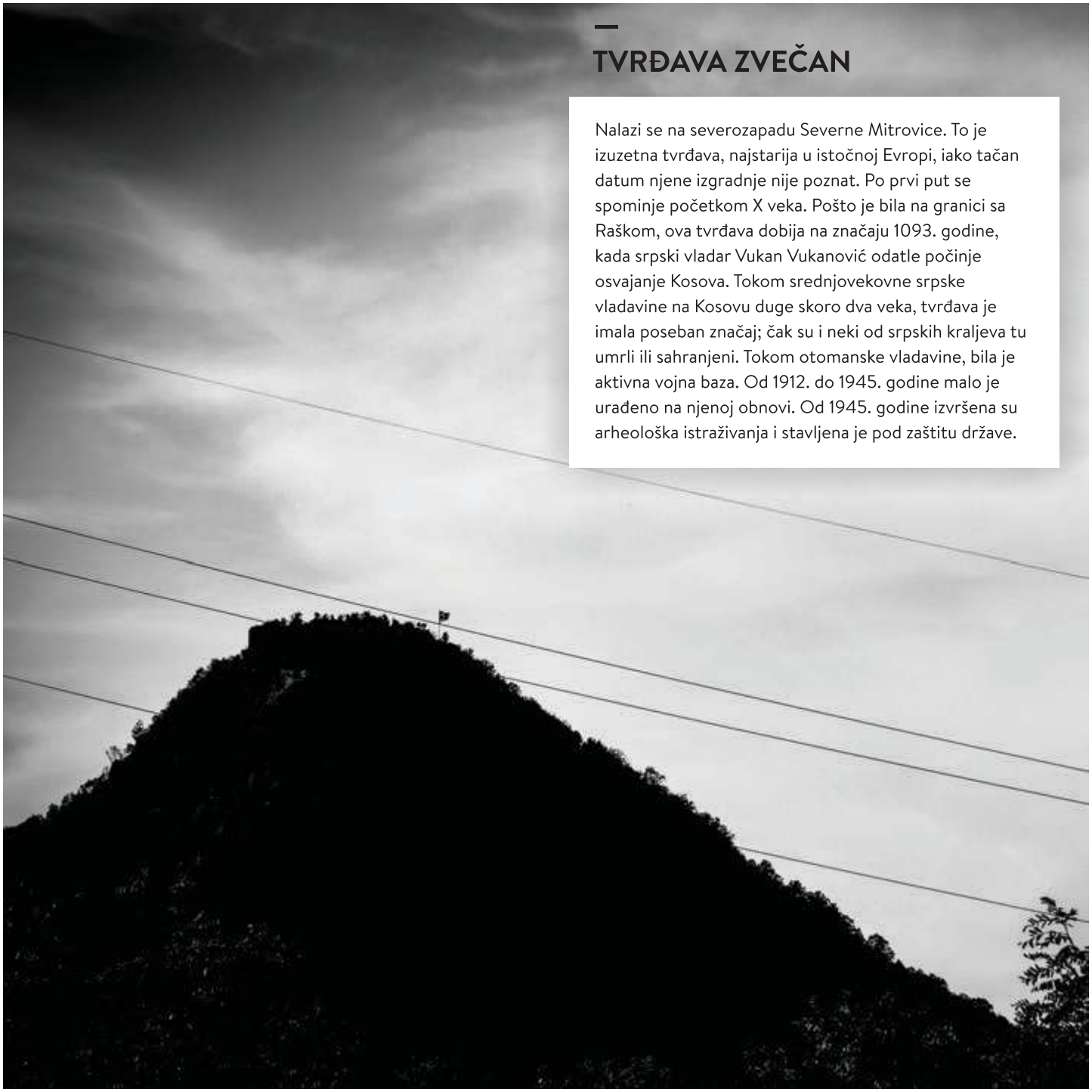
KALAJA E ZVEÇANIT

Gjendet në veriperëndim të Mitrovicës Veriore. Është kala e jashtëzakonshme, më e vjetra në Evropën Juglindore, ndonëse data e saktë e ndërtimit të saj nuk dihet. Për herë të parë është përmendur në fillim të shekullit 10. Meqë ishte në kufi me shtetin e Rashkës, kjo kala fiton rëndësi në vitin 1093, kur sundimtari sërb Vukan Vukanović e fillon pushtimin e Kosovës prej saj. Gjatë sundimit sërb mesjetar gati dyshekullor në Kosovë, kishte rëndësi të veçantë, madje disa nga mbretërit sërbë kanë vdekë ose janë varrosë aty. Gjatë sundimit osman, ka qenë bazë aktive ushtarake. Prej vitit 1912 deri më 1945 është bërë pak punë për restaurimin e saj. Prej vitit 1945 janë bërë gjurmime arkeologjike dhe është vënë nën mbrojtje të shtetit.

ZVECAN FORTRES

It is located in the northwest of Northern Mitrovica. It is an extraordinary castle, the oldest in South-Eastern Europe, although the exact date of its construction is unknown. It is mentioned for the first time in the early 10th century. Since it was on the border with the state of Raska, this castle gained prominence in 1093, when Serbian ruler Vukan Vukanović begins his invasion of Kosova. During the medieval Serbian rule in Kosova, for almost two centuries, it was of particular importance, even some of the Serb kings have died or are buried there. During Ottoman rule, it was been an active military base. Little was done between 1912 and 1945 it on its restoration. Since 1945, archaeological excavations have taken place it is protected by the state.

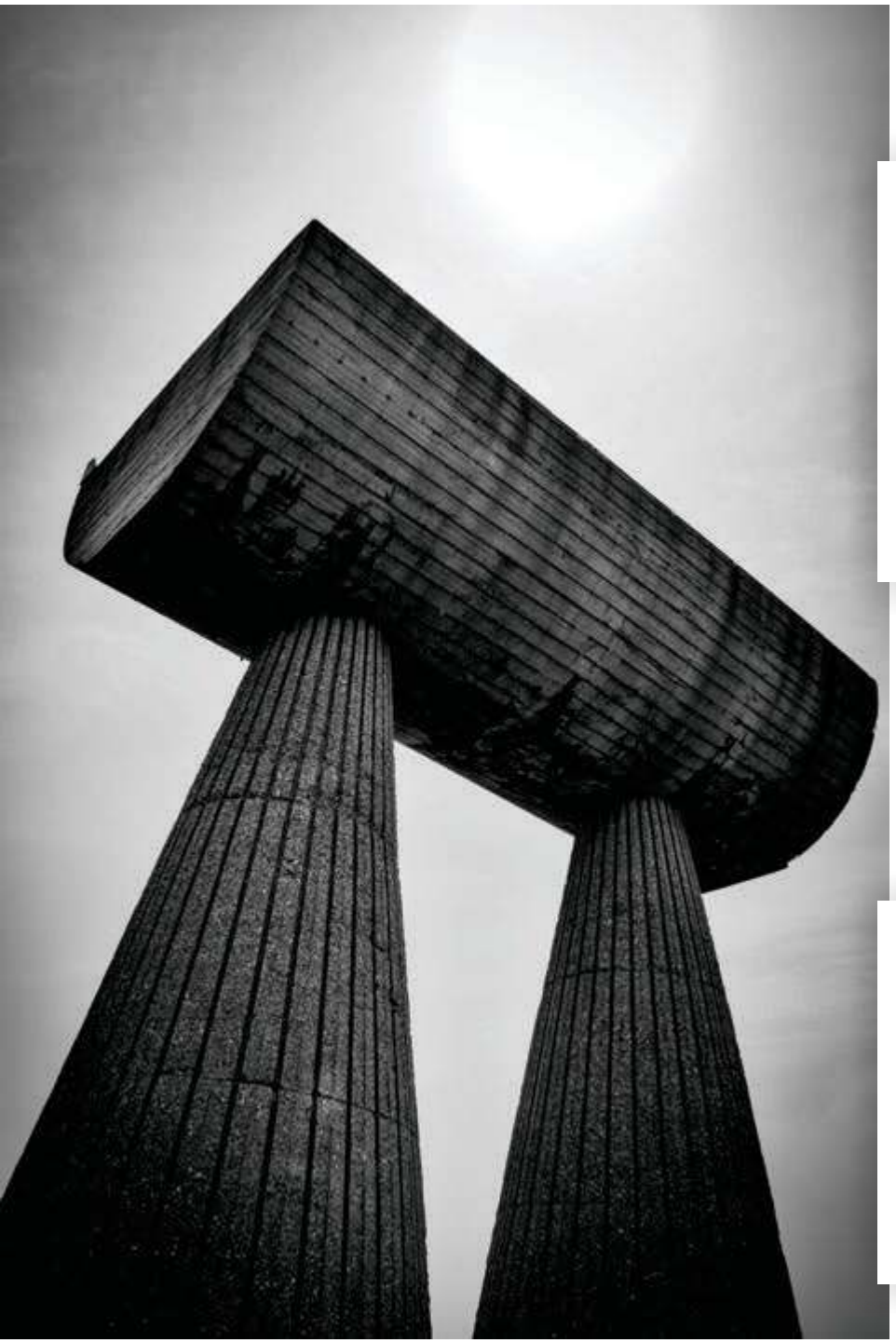
TVRĐAVA ZVEČAN

Nalazi se na severozapadu Severne Mitrovice. To je izuzetna tvrđava, najstarija u istočnoj Evropi, iako tačan datum njene izgradnje nije poznat. Po prvi put se spominje početkom X veka. Pošto je bila na granici sa Raškom, ova tvrđava dobija na značaju 1093. godine, kada srpski vladar Vukan Vukanović odatle počinje osvajanje Kosova. Tokom srednjovekovne srpske vladavine na Kosovu duge skoro dva veka, tvrđava je imala poseban značaj; čak su i neki od srpskih kraljeva tu umrli ili sahranjeni. Tokom otomanske vladavine, bila je aktivna vojna baza. Od 1912. do 1945. godine malo je urađeno na njenoj obnovi. Od 1945. godine izvršena su arheološka istraživanja i stavljena je pod zaštitu države.

MONUMENTI I MINATORIT

Njihet edhe si Monumenti i Heronjve të Minierave. Ishte porositur nga ish-Presidenti i Republikës Socialiste Federative të Jugosllavisë, Josip Broz Tito, në fillim të viteve 1970, për të përkujtuar vendet ku u zhvilluan beteja gjatë Luftës së Dytë Botërore. U është kushtuar minatorëve shqiptarë e sërbë, që i rezistuan pushtimit gjerman. Ka dy shtylla dhe me një govatë përsipër si ajo me të cilën minatorët nxjerrin xehet. Monumenti është projektuar në vitin 1973 nga arkitekti i njohur Bogdan Bogdanović. Ky monument simbolizon tejkalimin e ndasive etnike mes sërbëve dhe shqiptarëve dhe bashkëjetesën e tyre pas Luftës së Dytë Botërore.

MINER'S MONUMENT

Also known as the Mining Heroes' Monument. It was commissioned by former President of the Socialist Federative Republic of Yugoslavia, Josip Broz Tito, in the early 1970s, to commemorate the sites of the battles that took place during World War II. It is dedicated to Serb and Albanian miners, who resisted the German occupation. It displays two pillars and a trough like those used by miners to extract ore. The monument was designed in 1973 by renowned architect Bogdan Bogdanović. This monument symbolizes the overcoming of ethnic divisions between Serbs and Albanians and their coexistence after the Second World War.

SPOMENIK RUDARIMA

Poznat je i kao Spomenik rudarskim herojima. Naručio ga je bivši predsednik Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) Josip Broz Tito početkom sedamdesetih godina XX veka u znak sećanja na mesta gde su se odvijale bitke tokom Drugog svetskog rata. Posvećen je albanskim i srpskim rudarima koji su se oduprili nemačkoj okupaciji. Ima dva stuba na kojima je korpa slična onoj kojom rudari nose rudu. Spomenik je 1973. godine projektovao poznati arhitekta Bogdan Bogdanović. Ovaj spomenik simbolizuje prevazilaženje etničkih podela između Srba i Albanaca i njihov zajednički života posle Drugog svetskog rata.

SHTËPIA E XHAFER DEVËS

Gjendet në bërthamën e vjetër të qytetit të Mitrovicës. Është ndërtuar në vitin 1930 nga Xhafer Deva (1904-1978), prefekt i Mitrovicës dhe Ministër i Brendshëm në Qeverinë Shqiptare gjatë pushtimit italian e gjerman (1943-44), që udhëhiqej nga Rexhep Mitrovica. Pas Luftës së Dytë Botërore, pasuria e Xhafer Devës u konfiskua nga pushteti komunist dhe kaloi në pronësi shoqërore, kurse Deva, meqë përndiqej nga pushteti komunist, emigroi në ShBA, ku edhe vdiq më 1978. Shtëpia ka shërbyer fillimisht si ambulancë, e më pas si strehimore për familjet e pastreha. Shtëpia ka vlerë të jashtëzakonshme shoqërore, kulturore–historike dhe arkitekturale, pasi për nga stili i ndërtimit i përket arkitekturës moderne euro-perëndimore dhe shquhet me elemente të shumta dekoruese në eksterier. Kohët e fundit është djegur disa herë.

XHAFER DEVA'S HOUSE

It is located in the old town of Mitrovica. It was built in 1930 by Xhafer Deva (1904-1978), mayor of Mitrovica and Interior Minister in the Government of Albania, led by Rexhep Mitrovica during the Italian and German occupation (1943-44). After World War II, Xhafer Deva's properties were confiscated by the communist government and transferred to social ownership, and Deva himself, persecuted by the communist government, immigrated to the United States, where he died in 1978. The house originally served as an ambulance, and later as a shelter for homeless families. The house has tremendous social, cultural-historical and architectural value, as it displays a modern Western style architecture and is characterized by numerous decorative elements on the exterior. Recently, it was burned several times.

KUĆA DŽAFERA DEVE (XHAFER DEVA)

Nalazi se u centru starog grada Mitrovice. Sagradio je 1930. godine Džafer Deva (1904-1978), koji je tokom italijanske i nemačke okupacije bio gradonačelnik Mitrovice i ministar unutrašnjih poslova u albanskoj vladi (1943-44) pod vođstvom Redžepa Mitrovice. Posle Drugog svetskog rata, komunističke vlaasti su oduzele imovinu Džafera Deve i pretvorile je u društveno vlasnišvo, a Deva je, zbog progona komunističke vlasti, emigrirao u SAD, gde je i umro 1978. godine. Kuća je prvobitno služila kao ambulanta, a zatim kao sklonište za beskućničke porodice. Kuća ima izuzetnu društvenu, kulturno-istorijsku i arhitektonsku vrednost, jer na osnovu stila izgradnje pripada modernoj zapadnoevropskoj arhitekturi i karakterišu je brojni ukrasni elementi na spoljašnosti. U poslednje vreme je nekoliko puta zapaljena.

KOMPLEKSI MEMORIAL NË PREKAZ

Përbëhet nga kompleksi i varrezave të dëshmorëve të familjes Jashari, të rënë në, siç njihet, Epopenë e Jasharëve të 5, 6 e 7 marsit 1998 kundër forcave ushtarako-policore sërbo-jugosllave. Elementet e tjera përbërëse të Kompleksit janë kulla, shtëpia dhe bunkeri i Komandantit Legjendar Adem Jashari, që gjendet në malin afër lagjes, si dhe e gjithë Lagjja Jashari. Po ashtu, në këtë kompleks gjendet edhe muzeu me eksponate nga lufta e Jasharëve. Deri më tani këtë kompleks e kanë vizituar mbi 10 milionë njerëz, jo vetëm nga trojet shqiptare, por edhe nga e gjithë bota. Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së në Kosovë, Bernard Kouchner, me rastin e vizitës në këtë kompleks, pat deklaruar se sikur të ekzistonte Çmimi Nobel për Liri, ai do t'i takonte Familjes Jashari. Pranë varrezave të familjes Jashari qëndron përherë garda e FSK-së.

PREKAZ MEMORIAL COMPLEX

It is composed of the complex of the Jashari family martyrs' cemetery, fallen in the Jashari Epic of March 5, 6 and 7, 1998, against Serb military and police forces. The other constituent elements of the complex are the house and bunker of Commander Adem Jashari, located in the woods close to the house, and the entire Jashari neighbourhood. Also, in this complex is located the museum with exhibits from the Jasharis struggle. So far, this complex was visited by over 10 million people, not only from the Albanian lands, but also from around the world. The Special Representative of the Secretary-General of the UN in Kosova, Bernard Kouchner, during a visit to this complex, had stated that if there were a Nobel Prize for freedom, it would go to the Jashari family. The KSF guard is on permanent duty by the Jashari family cemetery.

MEMORIALNI KOMPLEKS U PREKAZAMA

U memorijalnom kompleksu se nalaze grobovi palih boraca iz porodice Jašari koje su stradali u borbi sa srpskim vojnim i policijskim snagama 5, 6. i 7. marta 1998. godine. Osim toga, tu su i kuća i bunker komandanta Adema Jašarija, koji se nalazio u šumi u blizini kuće, kao i kompletno naselje Jašari. U okviru kompleksa je i muzej, gde su izloženi eksponati iz borbe porodice Jašari. Do sada je ovaj kompleks posetilo preko 10 miliona ljudi, ne samo sa područja gde žive Albanci, već i iz celog sveta. Specijalni izaslanik Generalnog sekretara UN na Kosovu, Bernar Kušner, tokom posete ovom kompleksu, izjavio je da kad bi postojala Nobelova nagrada za slobodu, ta nagrada bi pripala porodici Jašari. Ispred memoriačnog kompleksa stalno stoje Kosovske bezbednosne snage.

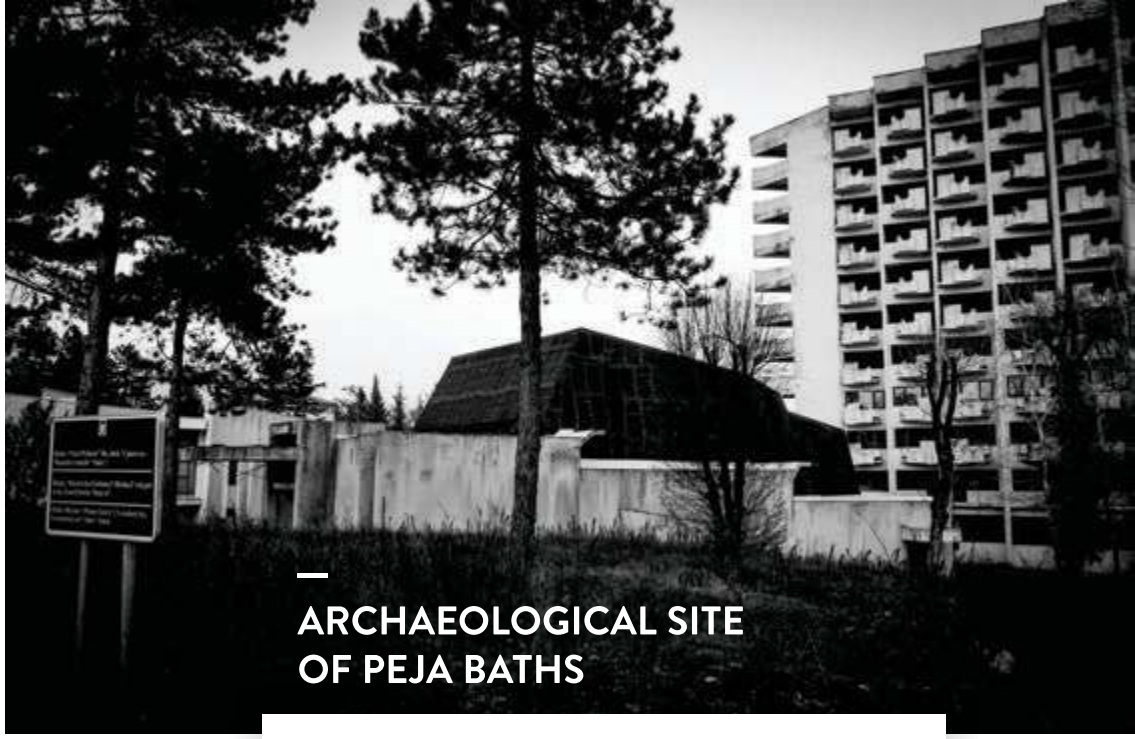
P E

J A

LOKACION ARKEOLOGJIK I BANJËS SË PEJËS

Gjendet rreth 12 km në veriperëndim të Pejës. Në vitin 1974, ndërsa po ndërtohej një hotel për kurim në këtë lokacion, rastësisht u zbuluan përkrenare ushtarake antike. Po atë vit filluan gërmimet, me ç'rast u gjetën dy varre të një çifti të rëndësishëm, prandaj nga arkeologët e kohës qendra arkeologjike u njoh si «Varri Princëror». Mbetjet trupore në njërin varr ishin të femrës; në të u gjetën edhe unaza e byzylykë të farkëtuar në argjend e bronz. Në varrin tjetër ishin mbetjet trupore të mashkullit bashkë me disa armë. Këto materiale arkeologjike i përkasin periudhës së vonë të hekurit, të shekujve 4-5 para erës sonë.

ARCHAEOLOGICAL SITE OF PEJA BATHS

It is located about 12 km Northwest of Peja. In 1974, during construction works for a local spa, ancient military helmets were discovered. That same year began the excavation, which found two tombs of an important couple, which is why archaeologists began referring to the site as the "princely tomb." In one grave were found the remains of a female; rings and bracelets wrought in silver and bronze were also found. In the other grave were the remains of a male body with several weapons. These archaeological findings belong to the Late Iron Age, between the 4th and 5th century BC.

ARHEOLOŠKA LOKACIJA PEĆKE BANJE

Nalazi se oko 12 km severozapadno od Peći. Dok se gradilo lečilište na ovoj lokaciji 1974. godine, slučajno je otkriven antički vojni šlem. Iste godine su počela arheološka iskopavanja, gde su, između ostalog, pronađena dva groba jednog uvaženog para. Zato je od tog vremena među arheolozima ovaj arheološki centar bio poznat kao „Kneževska grobnica“. U jednom grobu bila je žena, uz koju su nađeni prsten i narukvica iskovana u srebru i bronzi, dok je drugom grobu bio muškarac i uz njega oružje. Ovi arheološki nalazi pripadaju kasnijem gvozdenom dobu u IV-V veku pre nove ere.

BAJRAKLI XHAMIA
OSE XHAMIA E ÇARSHISË

Gjendet në qendër të çarshisë në Pejë dhe është xhamia kryesore, me kupolë, që është më e vjetra dhe më e larta në qytet. Është ndërtuar në stilin otoman më 1471 nga Sulltan Mehmet Fatih Hani. Xhamia ka një kompleks varresh përreth, shumica me mbishkrime, ndërmjet tyre varre të shekujve 16-19, madje edhe varri i Haxhi Zekës dhe ai i Ali Pashë Gucisë. Nën okupimin italian gjatë Luftës së Dytë Botërore, xhamia u shkatërrua nga forcat italiane, të cilat e dogjën tërësisht Çarshinë e Pejës. Xhamia u shkatërrua edhe gjatë luftës së fundit në Kosovë (1998-1999). Xhamia është renovuar pas luftës.

BAYRAKLI MOSQUE OR BAZZAR MOSQUE

It is located in the centre of the bazaar in Peja and is the main mosque with a dome, which is the oldest and highest in the city. It was built in Ottoman style in 1471 by Sultan Mehmed Fatih Hani. The mosque has a surrounding complex of tombs, many with inscriptions, among them the graves from the 16th to the 19th century, even the tomb of Haji Zeka and Ali Pasha Gucia. Under Italian occupation during World War II, the mosque was destroyed by Italian forces, which completely burned the Peja Bazaar. The mosque was also destroyed during the last war in Kosova (1998-1999). The mosque was renovated after the war.

BAJRAKLI DŽAMIJA ILI ČARŠIJSKA DŽAMIJA

Nalazi se u centru čaršije u Peći i glavna je džamija sa kupolom koja je najstarija i najviša u gradu. Ovu džamiju u otomanskom stilu izgradio je 1471. godine Sultan Mehmet Fatih Hani. Oko džamije se nalazi kompleks grobnica, većina sa natpisima, među kojima su i grobnice iz XVI-XIX veka. Unutar ovih grobnica se nalazi i grob Hadži Zeke (Haxhi Zeka) i Ali Paše Gusija (Ali Pashë Gucia). Za vreme italianske okupacije tokom Drugog svetskog rata, džamiju je uništila italijanska vojska, koja je u potpunosti zapalila Pećku čaršiju. Džamija je uništena i tokom poslednjeg rata na Kosovu 1998-1999. Posle rata je renovirana.

KISHA KATOLIKE
1927

Kisha «Shën Katarina» në Pejë ndodhet në lagjen «Sahat Kulla». Është ndërtuar në vitet 1927-28 nën përkujdesjen e Atë Lorenc Mazrekut, mbi themelet e një kishëze më të vjetër katolike. Shën Katarina ka qenë shenjtëreshë egjiptiane e Aleksandrisë, që ishte martirizuar për krishterimin. Kjo është e vetmja kishë në Kosovë në nderim të saj.

CATHOLIC CHURCH
1927

The "Saint Catherine" church in Peja is located in the "Clock Tower" neighbourhood. It was built in between 1927-28 under the auspices of Father Lorenc Mazreku, on the foundations of an older Catholic chapel. St. Catherine was and Alexandrian Egyptian saint, who was martyred for Christianity. This is the only church in Kosova in her honour.

KATOLIČKA CRKVA 1927

Crkva Svete Katarine u Peći nalazi se u naselju Sahat kule. Izgrađena je 1927-28. godine pod nadzorom oca Lorenca Mazrekua, na temeljima jedne starije katoličke crkvice. Sveta Katarina je bila egiptska svetica iz Aleksandrije, koja je mučenički dala život za hrišćanstvo. Ovo je jedina crkva na Kosovu podignuta u njenu čast.

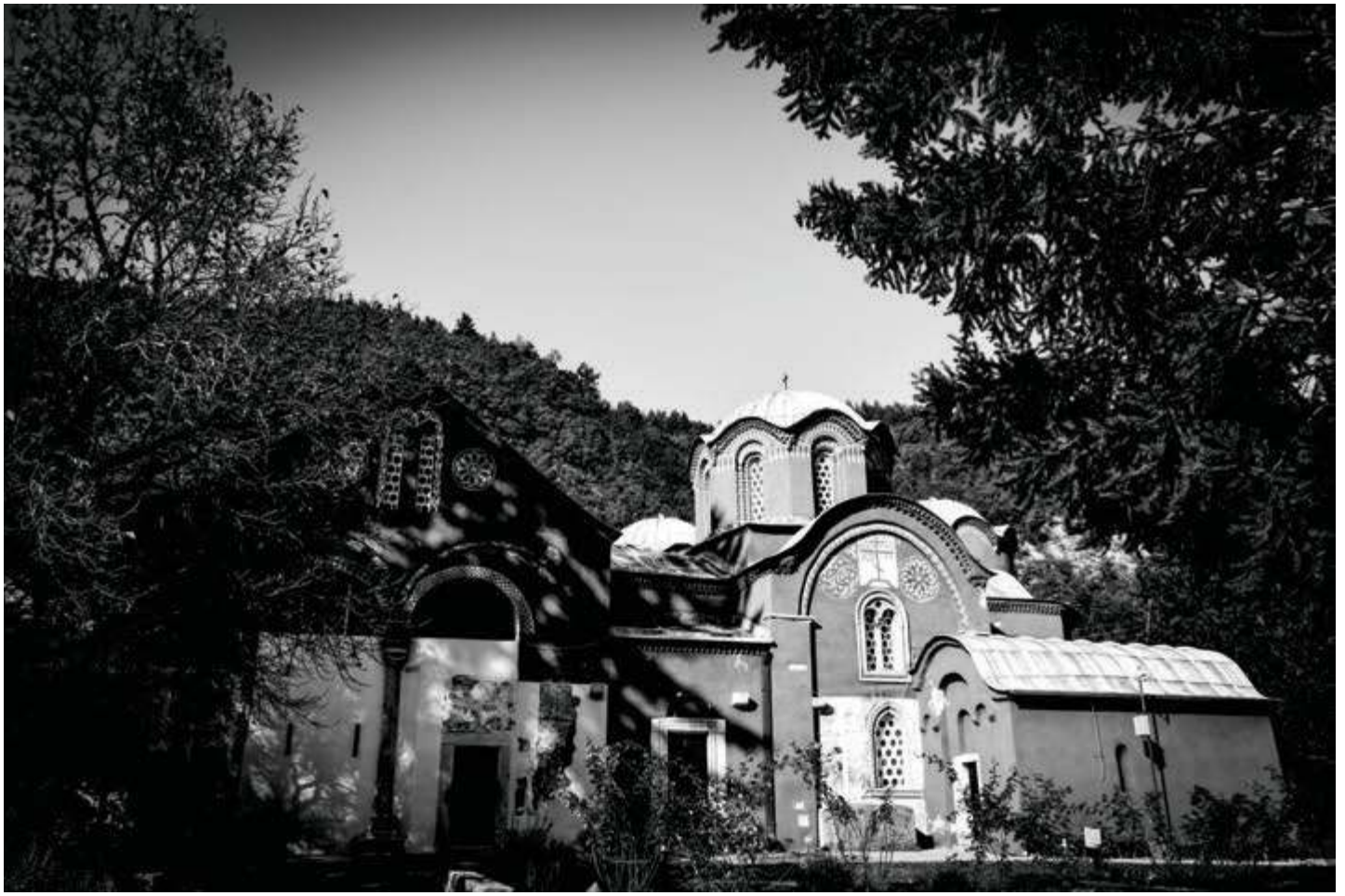

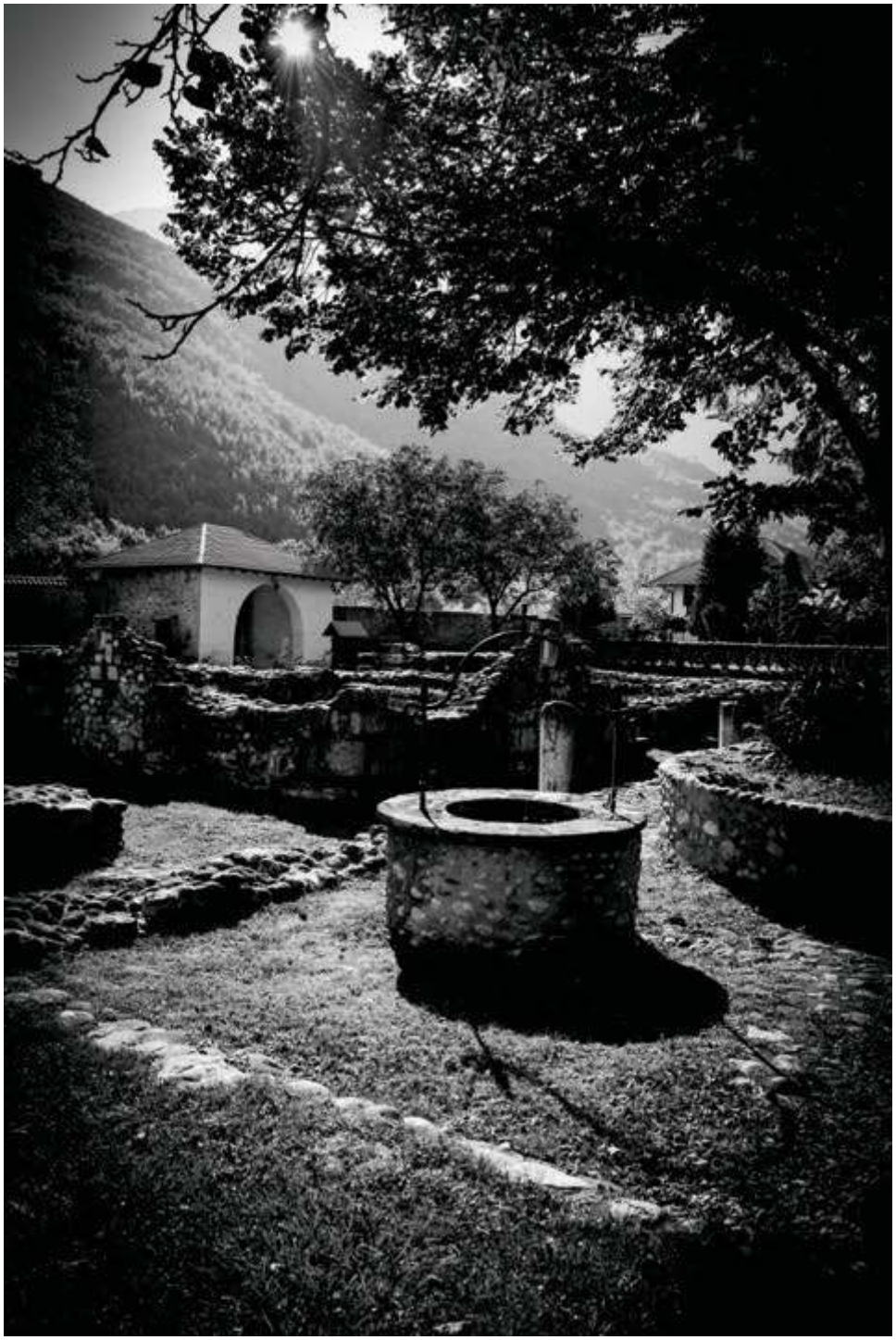
PATRIARKANA E PEJËS

Manastiri i Patriarkanës së Pejës gjendet në hyrje të grykës së Rugovës, afër Pejës. Tempulli i Apostujve të Shenjtë është ndërtuar nga Kryepeshkopi Arsenije, në vitet 30 të shekullit 13. Gjatë shekullit 14, janë bërë modifikime të vogla. Patriarkët dhe kryepeshkopët sërbë janë të varrosur në kishat e Patriarkanës. Gjatë shekullit 19 janë shtuar një mulli me ujë dhe një bujtinë me mure guri përtej kompleksit. Në vitin 2003 Patriarkana e Pejës u vendos në listën e pasurive të mbrojtura botërore nga UNESCO-ja.

PATRIARCHATE OF PEJA

The Patriarchate of Peja Monastery is located at the entrance of the Rugova Gorge, near Peja. The Temple of the Holy Apostles was built by Archbishop Arsenije around 1330. Small modifications have been made during the 14th century. Serb patriarchs and archbishops are buried in the churches of the Patriarchate. During the 19th century, a water mill and a guest-house with stone walls across the complex were added. In 2003, the Peja Patriarchate was put on the list of world heritage protected sites by UNESCO.

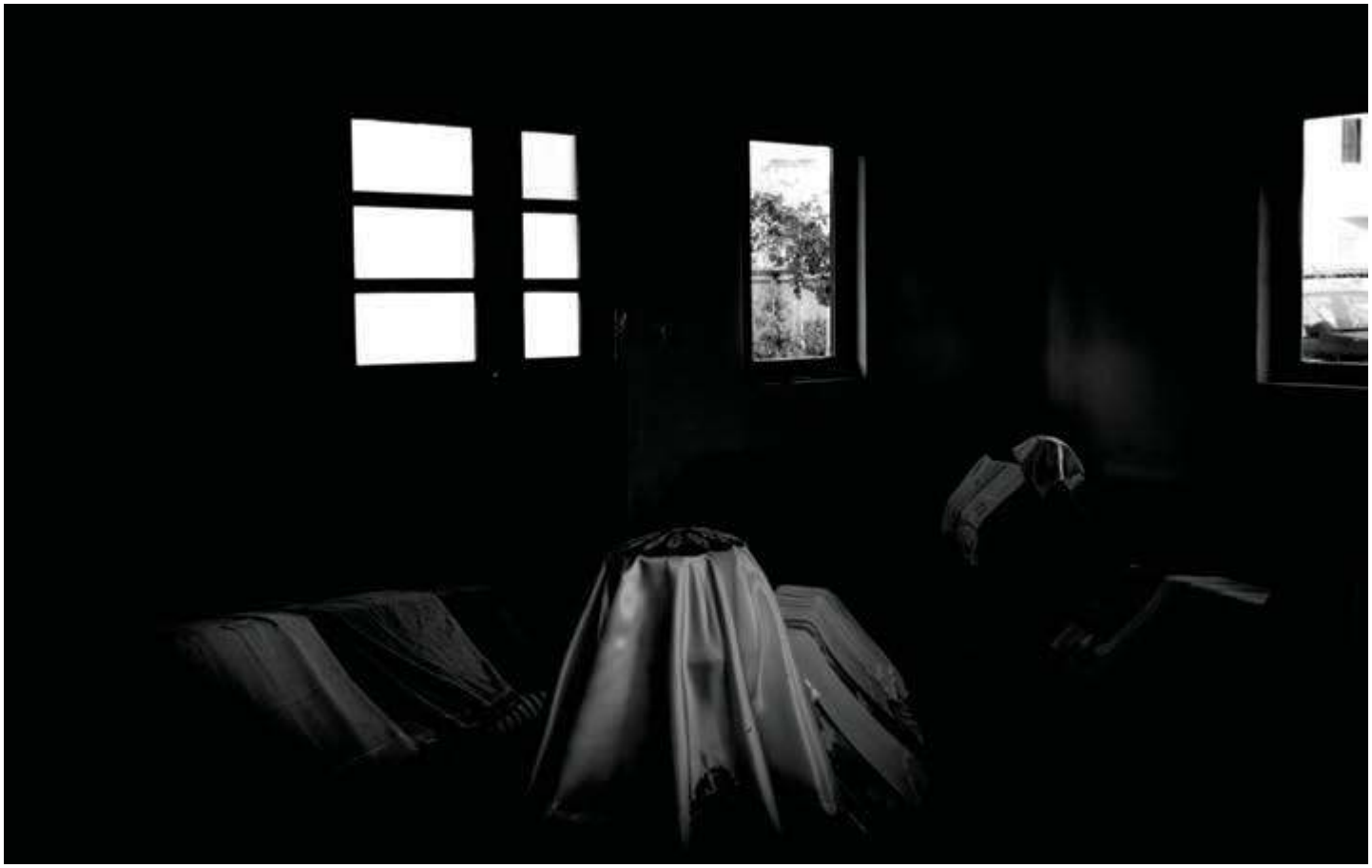
PEĆKA PATRIARŠIJA

Manastir Pećke patriarhije se nalazi na ulazu u Rugovsku klisuru blizu Peći. Hram Svetih Apotola je izgradio arhiepiskop Arsenije tridesetih godina XIII veka. Tokom XIV veka, izvršene su male modifikacije, a neki delovi su kasnije ukrašeni. Srpski patrijarsi i arhiepiskopi su sahranjivani u crkvama Partriaršije. Tokom XIX veka dodati su izvan kompleksa nova vodenica, konak i kameni zidovi. UNESCO je 2001. godine Pećku partriaršiju uvrstio na listu svetske kulturne baštine.

TEQEJA E RUFAIVE

Gjendet në afërsi të Lagjes së «Tophaneve». Është ndërtuar në vitin 1870 nga Sheh Jashar Osman Gacaferi, apo Sheh Jasha, me ndihmë edhe të Tahir Efendisë, myderriz i Medresesë në Pejë. Pas vdekjes së Sheh Jashës dhe të dy djemve të tij, Shemsedinit dhe Fadilit, në këtë teqe u ndërruan disa shehlerë. Pas vdekjes së nipit të Sheh Jashës, Sheh Behlulit (i varrosur në këtë teqe) besimtarët filluan ta quajnë Teqeja e Sheh Behlulit. Besimtarët e vizitonin teqen dhe kërkonin ndihmë, në veçanti për disa sëmundje mentale dhe shpirtërore, të cilat Sheh Behluli kishte dhunti t'i shëronte.

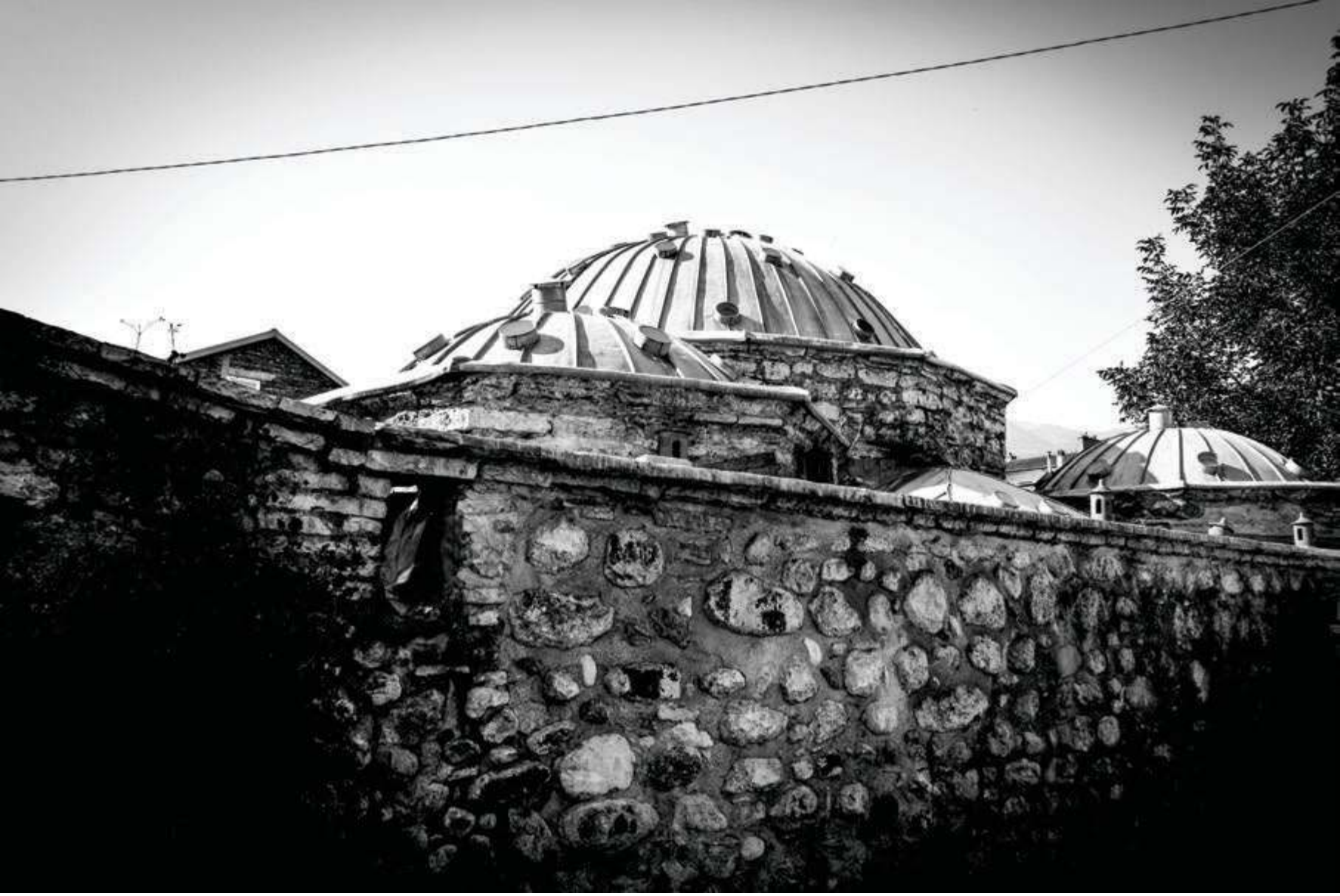

RUFAI TEKKE

It is located near the "Tophane" neighbourhood. It was built in 1870 by Sheikh Jashar Osman Gacaferi, or Sheikh Jasha, with the help of Tahir Efendi, muderis of the Peja Madrasa. After the death of Sheikh Jasha and his two sons, Shemsedin and Fadil, several sheikhs succeeded to each other in this tekke. After the death of the grandson of Sheikh Jasha, Sheikh Behlul (buried in this tekke) believers began to call it the Tekke of Sheikh Behluli. Believers visited the tekke and sought help, especially for some spiritual and mental illness, which Sheikh Behlul had the gift of curing.

TEKIJA RUFAI

Nalazi se u blizini naselja Taphane. Izgradio je Šeh Jašar Osman Gacaferi (Sheh Jashar Osman Gacaferi) ili Šeh Jaša (Sheh Jasha), uz pomoć Tahir Efendije, muderiza Medrese u Peći 1870. godine. Nakon smrti Šeh Jaše i njegova dva mala sina, Šemsedina i Fadila (Shemsedin i Fadil), u ovoj tekiji se menjalo nekoliko šehlera. Nakon smrti unuka Šeh Jaše, Šeh Behlulija, koji je sahranjen u ovoj tekiji, vernici su počeli da je nazivaju Tekija Šeh Behlulija. Vernici su posećivali ovu tekiju i tražili pomoć, posebno za neke mentalne i duševne bolesti, za koje je Šeh Behluli imao dar.

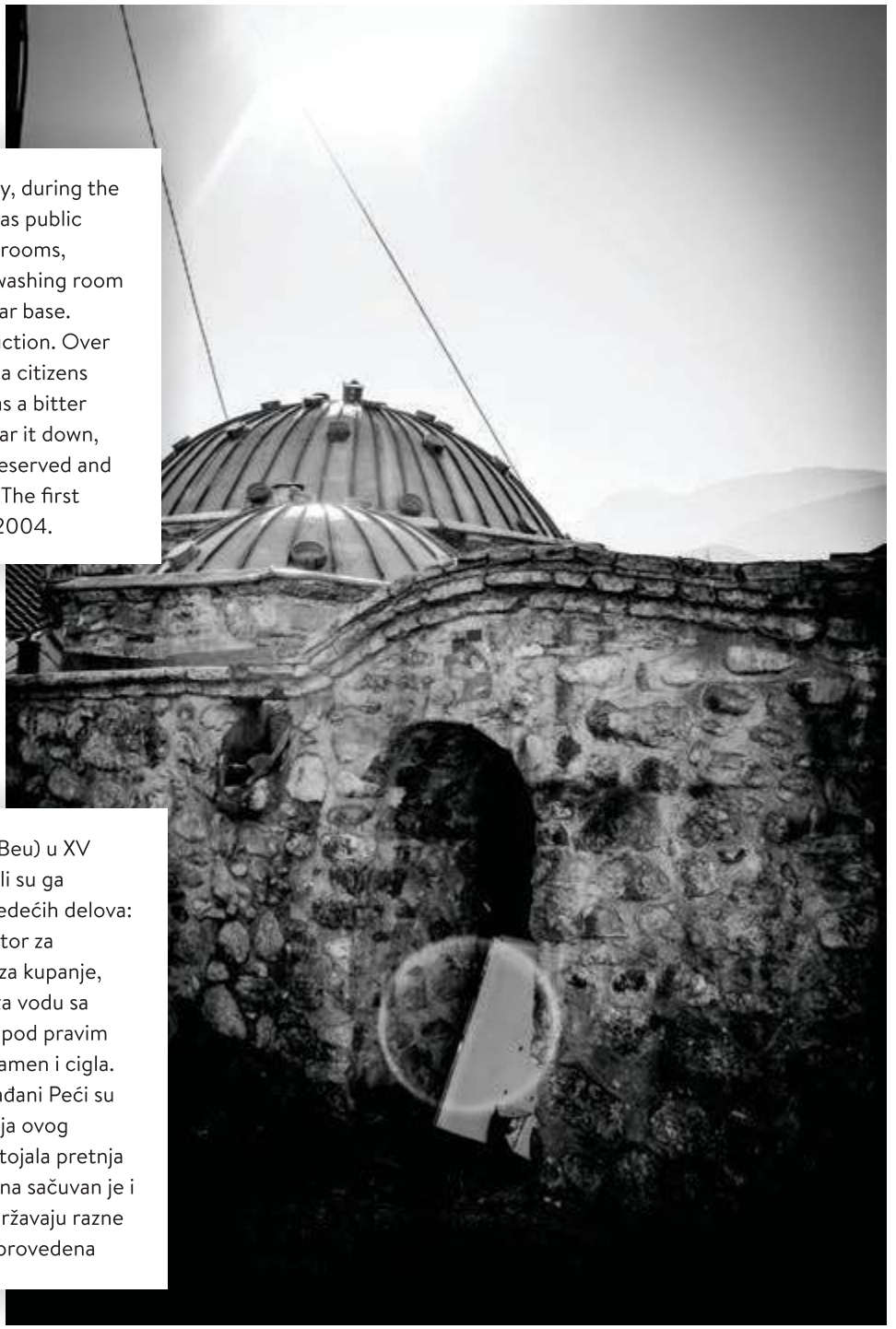

HAMAMI I HAXHI BEUT

Është objekt i ndërtuar nga Haxhi Beu në shekullin 15, gjatë kohës së Perandorisë Osmane, dhe është shfrytëzuar nga qytetarët si banjë publike. Përbëhet nga hyrja, dhoma e zhveshjes, ambienti ndërmjetës, ambienti i djersitjes, i masazhit, i larjes, si dhe depoja e ujit me furrë. Ka një bazë katërkëndëshe. Për ndërtimin e tij janë përdorë guri dhe tulla. Me kalimin e kohës është lënë pas dore. Në vitin 1997 qytetarët e Pejës kanë dhënë donacione për restaurimin e tij. Ka një histori të hidhët, meqë disa herë ka pasë përpjekje për t'ia zhdukë gjurmët, por falë angazhimit të qytetarëve është ruajtur dhe tani shërben për mbajtjen e ekspozitave të ndryshme. Faza e parë e restaurimit të tij është kryer më 2004.

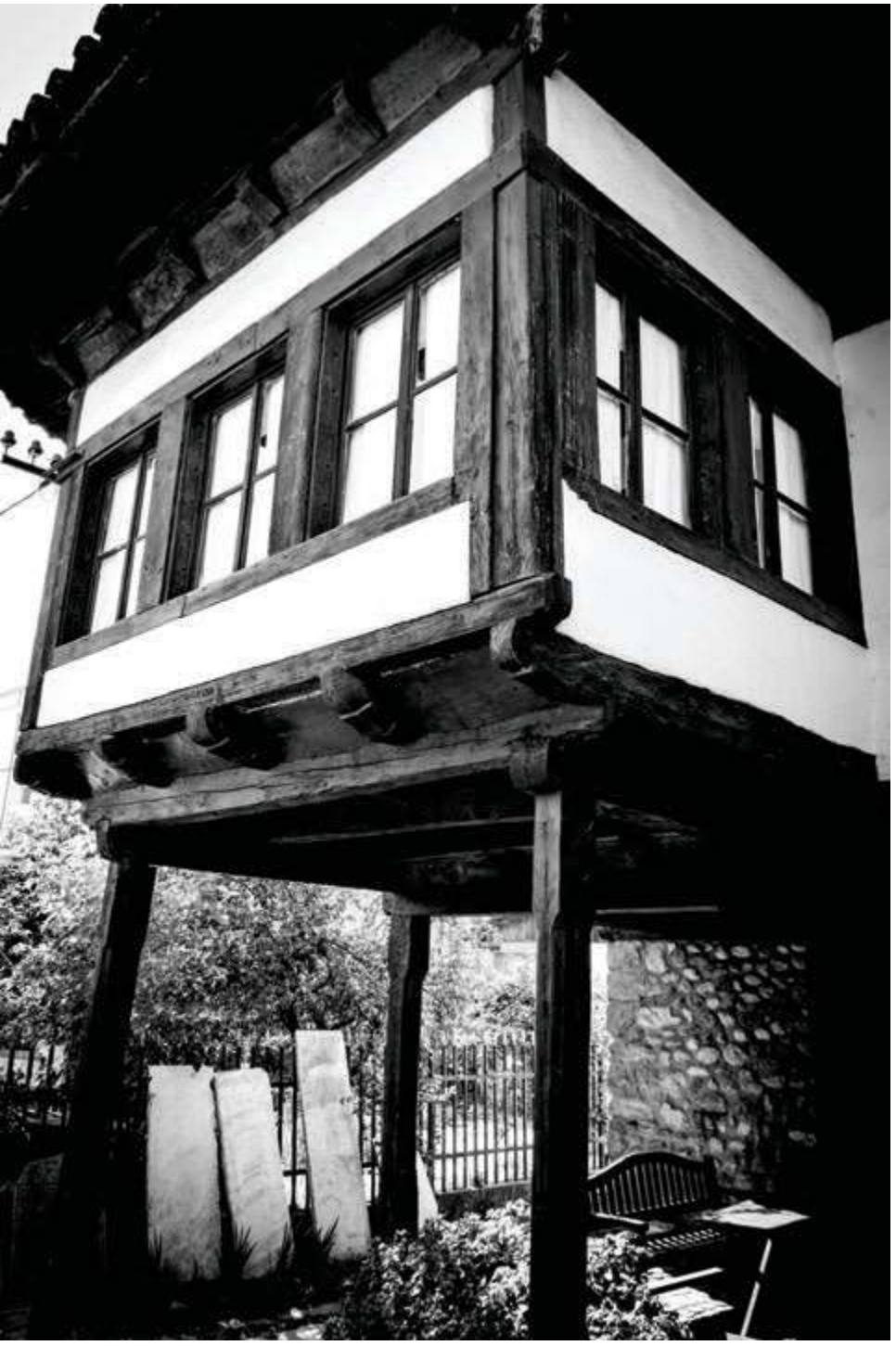
HAJI BEY HAMMAM

It is was built by Haji Bey in the 15th century, during the Ottoman Empire, and was used by citizens as public baths. It consists of the entrance, dressing rooms, passage way, sweat room, massage room, washing room and heated water supply. It has a rectangular base. Stones and bricks were used for its construction. Over time it has been left in neglect. In 1997, Peja citizens provided donations for its restoration. It has a bitter history, since there have been efforts to tear it down, but thanks to citizen engagement it was preserved and now serves for holding various exhibitions. The first phase of its restoration was carried out in 2004.

HAMAM HADŽI BEGA

Ovaj objekat je izgradio Hadži Beg (Haxhi Beu) u XV veku, u vreme Osmanske imperije, i koristili su ga građani kao javno kupatilo. Sastoji se od sledećih delova: ulaz, svlačionica, posredni ambijenat, prostor za preznojavanje, prostor za masažu, prostor za kupanje, kao i prostor u kome se nalazio rezervoar za vodu sa pečnicom. Ima jednu četvorougaonu bazu pod pravim uglom. Za njegovu izgradnju korišćeni su kamen i cigla. Vremenom je zanemaren. 1997. godine građani Peći su dali donacije za njegovu restauraciju. Istorija ovog hamama je surova, jer je nekoliko puta postojala pretnja da će nestati, ali zahvaljući zalaganju građana sačuvan je i sada funkcioniše kao objekat u kome se održavaju razne izložbe. Prva faza njegove restauracije je sprovedena

KONAKU I TAHIR BEUT

Është ndërtuar në vitin 1800. Deri në vitin 1960 ndodhej në qendër të qytetit (mes objektit të komunës dhe atij të postës), mandej u bart në sheshin “Haxhi Zeka”, ku gjendet edhe sot dhe shfrytëzohet si muze regjional etnografik. Ndërrimi i vendit ka qenë i vështirë sepse është dashur të ruhet struktura, forma e tipi. Konaku gëzon mbrojtje me ligj që nga viti 1955. Karakteristikë e konakut është kurora e kulmit, e punuar nga druri, dritaret harmonike dhe divanhania e sipërme.

TAHIR BEY RESIDENCE

It was built in 1800. Until 1960 it was in the city centre (between the municipal building and the post), then was transferred to the “Haxhi Zeka” square, where it is today and is used as regional ethnographic museum. Rebuilding it on a new site was difficult, since the structure, form and type had to be preserved. The residence enjoys protection by law since 1955. A characteristic feature of the residence is the crown of the roof, made of wood, the harmonic windows and upper lodge.

KONAK TAHIR BEGA

Izgrađen je 1800. godine. Do 1960. godine bio je u centru grada (između Opštine i Pošte), a zatim je prebačen na trg Hadži Zeka “Haxhi Zeka”, gde se i danas nalazi. U njemu je smešten regionalni etnografski muzej. Promena mesta je bila teška jer je bilo potrebno da se očuva struktura, oblik, vrsta itd. Konak je pod zaštitom države od 1955. godine. Karakteristika konaka je krovna kruna urađena od drveta, harmonična svetlost i gornja divanhana (predsoblje).

KULLA E BEGOLLËVE

Është kulla më e vjetër në Pejë, e ndërtuar në vitin 1870 nga Zenel Begolli. Është kullë dykatëshe; kati përdhesë shfrytëzohej për depo, i pari për nevojat familjare, kurse i dyti si odë e burrave. Çdo dhomë gjumi ka hamamxhik. Në dekadën e parë të shekullit 20 pësoi disa ndryshime: u zmadhuan dyert e dritaret. Deri më tani kulla ka ndërruar funksion disa herë. Gjatë pushtetit komunist u konfiskua dhe në vitet 1945-1947 shërbeu si postë dhe burg. Në vitin 1947 u kthehet pronarëve, të cilët jetuan në të deri më 1999. Gjatë luftës (1998-1999) është djegë nga forcat ushtarako-policore sërbo-jugosllave. Pas luftës është rikonstruktuar dhe tani njëra pjesë shfrytëzohet për banim, ndërsa tjetra si restorant.

BEGOLLS KULLA

It is the oldest kulla in Peja, built in 1870 by Zenel Begolli. It is a two-storey kulla; the ground floor was used as warehouse, the first for family needs, and the second as the men's room. Each bedroom has a small hammam attached. In the first decade of the 20th century it underwent several changes: doors and windows were enlarged. Until now, this kulla has been used for various purposes. During communist rule it was confiscated, and between 1945 and 1947 it served as post office and jail. In 1947 it was returned to the owners, who lived in it until 1999. During the war (1998-1999) it was burned by Serb military and police forces. After the war it was reconstructed and now one part is used as residence, and the other as a restaurant.

BEGOLLOVA KULA

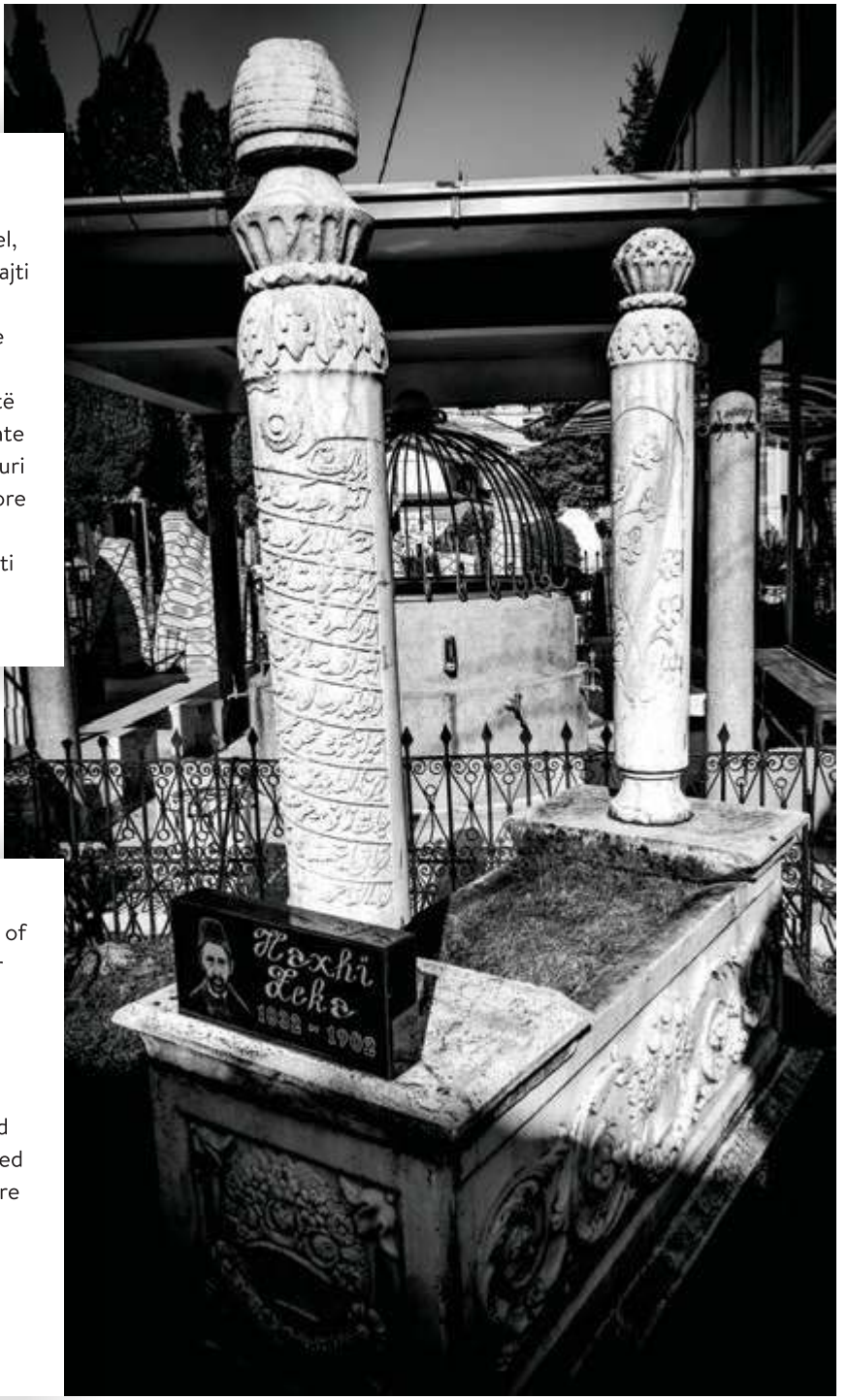
To je najstarija kula u Peći. Izgradio je Zenel Begolli 1870. godine. To je dvospratna građevina; prizemlje se koristilo za depo, prvi sprat za porodične potrebe, a drugi sprat kao gostinjska soba za muškarce. Svaka spavaća soba ima hamamdžik. U prvoj deceniji XX veka pretrpela je nekoliko izmena; povećana su vrata i prozori. Do sada je kula nekoliko puta promenila svoju svrhu. Tokom komunističke vladavine konfiskovana je i 1945-1947. godine služila je kao pošta i kao zatvor. Objekat je vraćen vlasnicima 1947. godine, koji su u njoj živeli do 1999. godine. Tokom rata (1989-1999). godine spalile su je srpske vojne i policijske snage. Posle rata je obnovljnea. Sada se jedan deo koristi za stanovanje, dok je u drugom delu restoran.

VARRI I HAXHI ZEKËS (1832-1902)

Në oborrin e Bajrakli Xhamisë në Çarshinë e Pejës gjenden 52 varreza, në mesin e të cilave edhe varri i veprimtarit Haxhi Zeka. Emri i vërtetë i tij ishte Zenel, por pas haxhillëkut në vendin e shenjtë, populli e quajti Haxhi Zeka. Ishte pjesëmarrës në Lidhjen e Prizrenit (1878). Më pas, më 1899 organizoi Lidhjen Shqiptare të Pejës, e cila angazhohej për autonomi të shqiptarëve në kuadër të Perandorisë Osmane. Është vrarë në vitin 1902 nga Adem Zajmi, i cili si duket ishte nxitur nga Beogradi. Varri i Haxhi Zekës është nga guri i përpunuar. Aty ndodhet edhe një pllakë përkujtimore me emrin dhe foton e Haxhi Zekës. Varri është monument memorial nën mbrojtje të ligjit që nga viti 1976. Është në gjendje të mirë dhe vizitohet nga shumë vizitorë vendorë e ndërkombëtarë.

TOMB OF HAJI ZEKA (1832-1902)

In the courtyard of the Bayrakli Mosque in the Peja Bazaar are found 52 graves, among which the grave of activist Haji Zeka. His real name was Zenel, but after the pilgrimage to Mecca, he was referred to as Haji Zeka. He was one of the members of the League of Prizren (1878). Later, in 1899, he organized the Albanian League of Peja, which supported Albanian autonomy within the Ottoman Empire. He was killed in 1902 by Adem Zajmi, who was apparently instigated by Belgrade. Haji Zeka's grave is made of stone. There is also a plaque with the name and picture of Haxhi Zeka. The tomb is a memorial monument, under protection of the law since 1976. It is in good conditions and is visited by many local and international visitors.

HADŽI ZEKIN GROB (1832-1902)

U dvorištu Bajrakli džamije u Ćaršiji u Peći nalazi se 52 grobova, među kojima je i grob delatnika Hadži Zeke. Njegovo pravo ime je Zenel, ali nakon što je posetio sveta mesta, narod ga zvao Hadži Zeka. Bio je učesnik Prizrenske lige (1878). Zatim je 1899. godine organizovao Albanski savez u Peći, gde se zalagao za autonomiju Albanaca u okviru Osmanske imperije. Ubio ga je 1902. godine Adem Zajmi, veruje se na podsticaj iz Beograda. Grob Hadži Zeke je sagrađen od prerađenog kamena. Tu je i jedna spomen ploča sa imenom, prezimenom i slikom Hadži Zeke. Grob je memorijalni spomenik pod zaštitom države od 1976. godine. U dobrom je stanju i posećuje ga mnogo stranih i domaćih posetilaca.

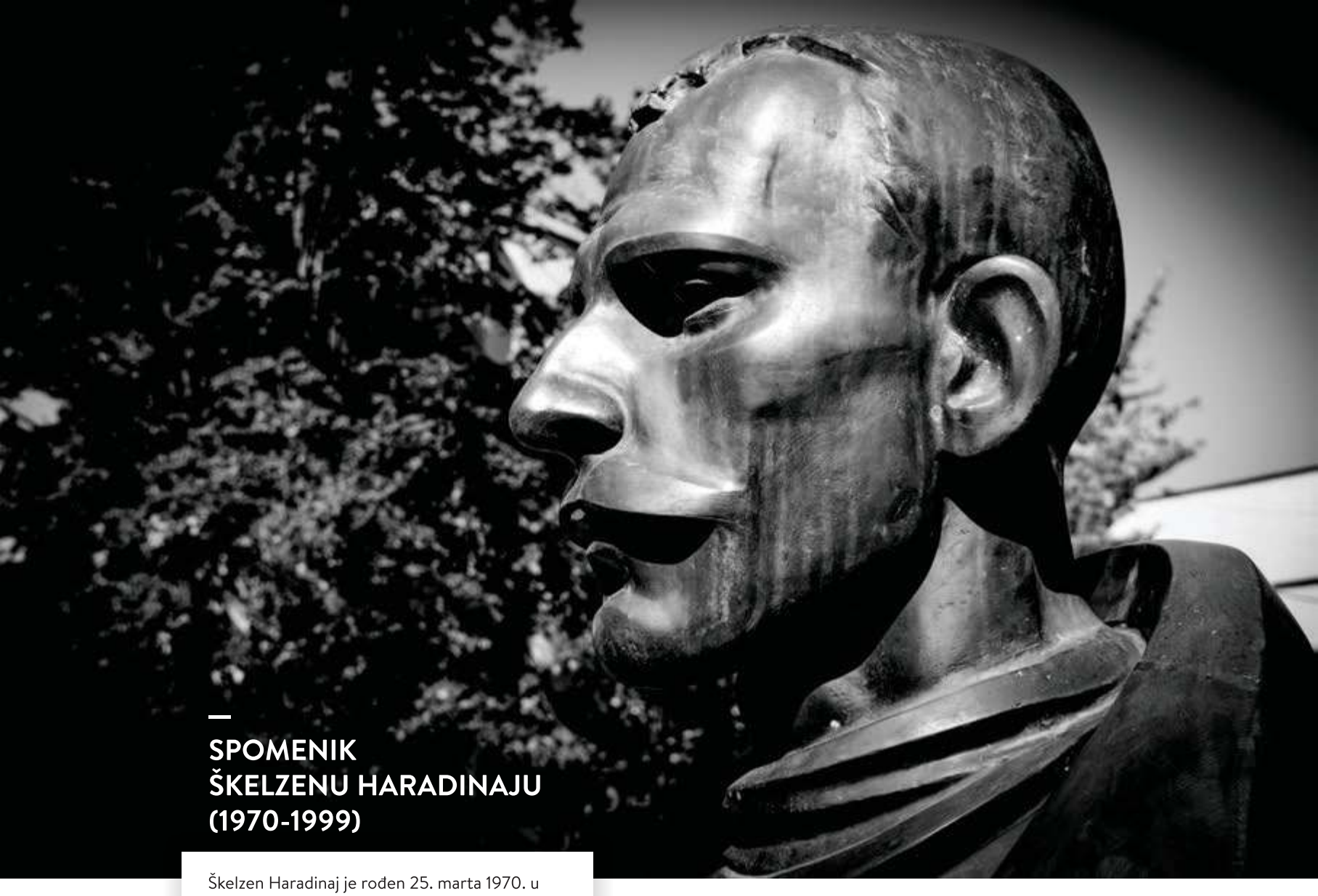

SHTATORJA E SHKËLZEN HARADINAJT (1970-1999)

Shkëlzen Haradinaj është lindur më 25 mars 1970 në Gllogjan dhe ishte Komandant për Operacione Luftarake në Zonën Operative të Dukagjinit të Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK). Është vrarë më 16 prill 1999. Mban titullin «Hero i Kosovës». Busti i tij është ngritë në qendër të qytetit, shumë afër ndërtesës së komunës. Prapa bustit, në një pllakë mermeri janë skalitë edhe emrat e dëshmorëve të tjerë të Zonës së Dukagjinit.

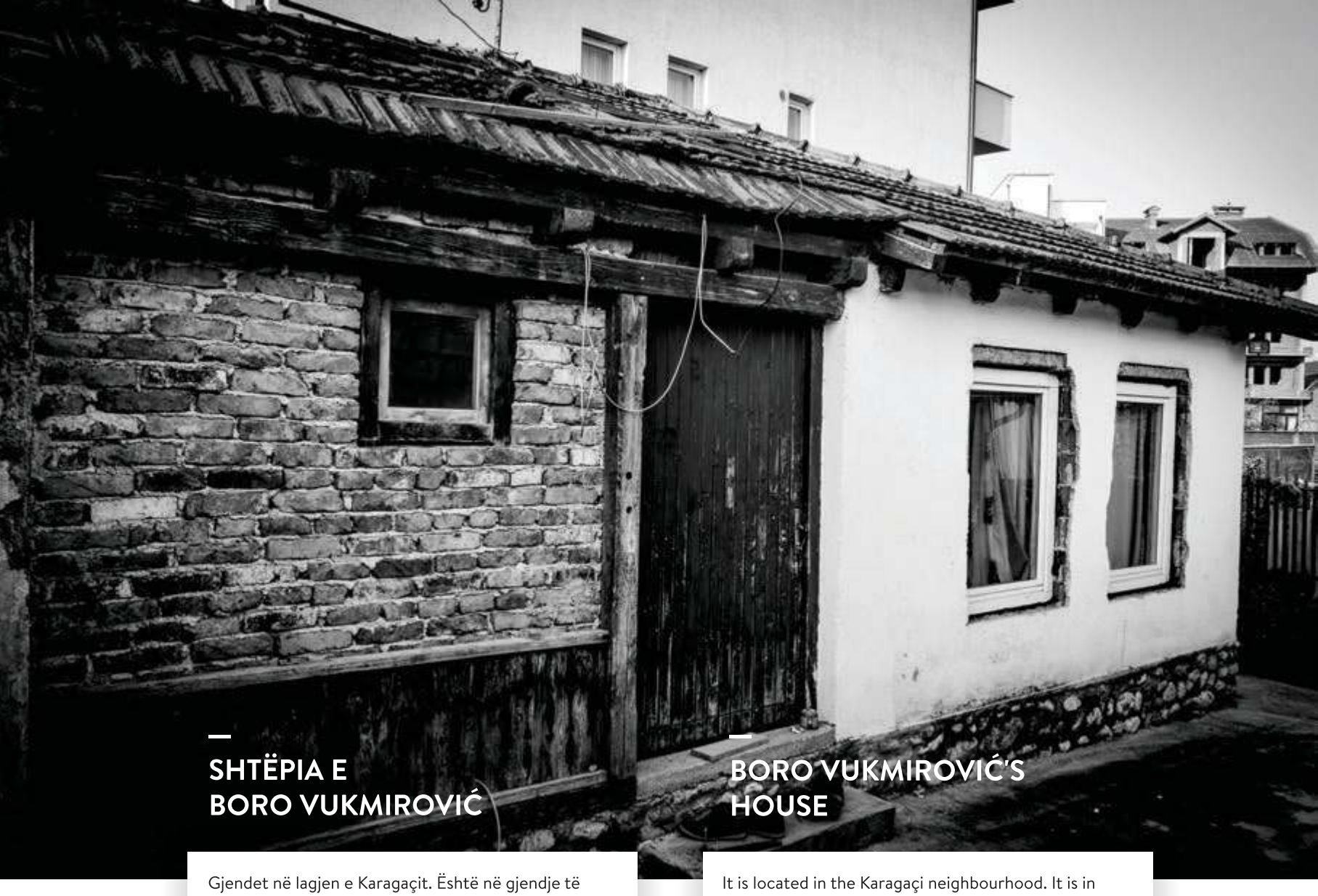
SHKËLZEN HARADINAJ'S STATUE (1970-1999)

Shkëlzen Haradinaj was born on March 25, 1970 in Gllogjan and was commander of combat operations in the Dukagjin Operative Zone of the Kosova Liberation Army (KLA). He was killed on April 16, 1999. Recipient of the title «Hero of Kosova». His bust was erected in the city centre, very near the municipal building. Behind the monument, on a marble plaque are inscribed the names of other martyrs of the Dukagjin Zone.

SPOMENIK ŠKELZENU HARADINAJU (1970-1999)

Škelzen Haradinaj je rođen 25. marta 1970. u Glođanu i bio je komandant borbenih operacija u operativnoj zoni Dukađinija Oslobodilačke vojske kosova (OVK). Ubijen je 16. aprila 1999. godine. Nosi orden „Heroja Kosova“. Njegova bista je podignuta u centru grada u neposrednoj blizini Opštine. Iza njegove biste na mermernoj ploči ispisana su i imena ostalih boraca Zone Dukađinija.

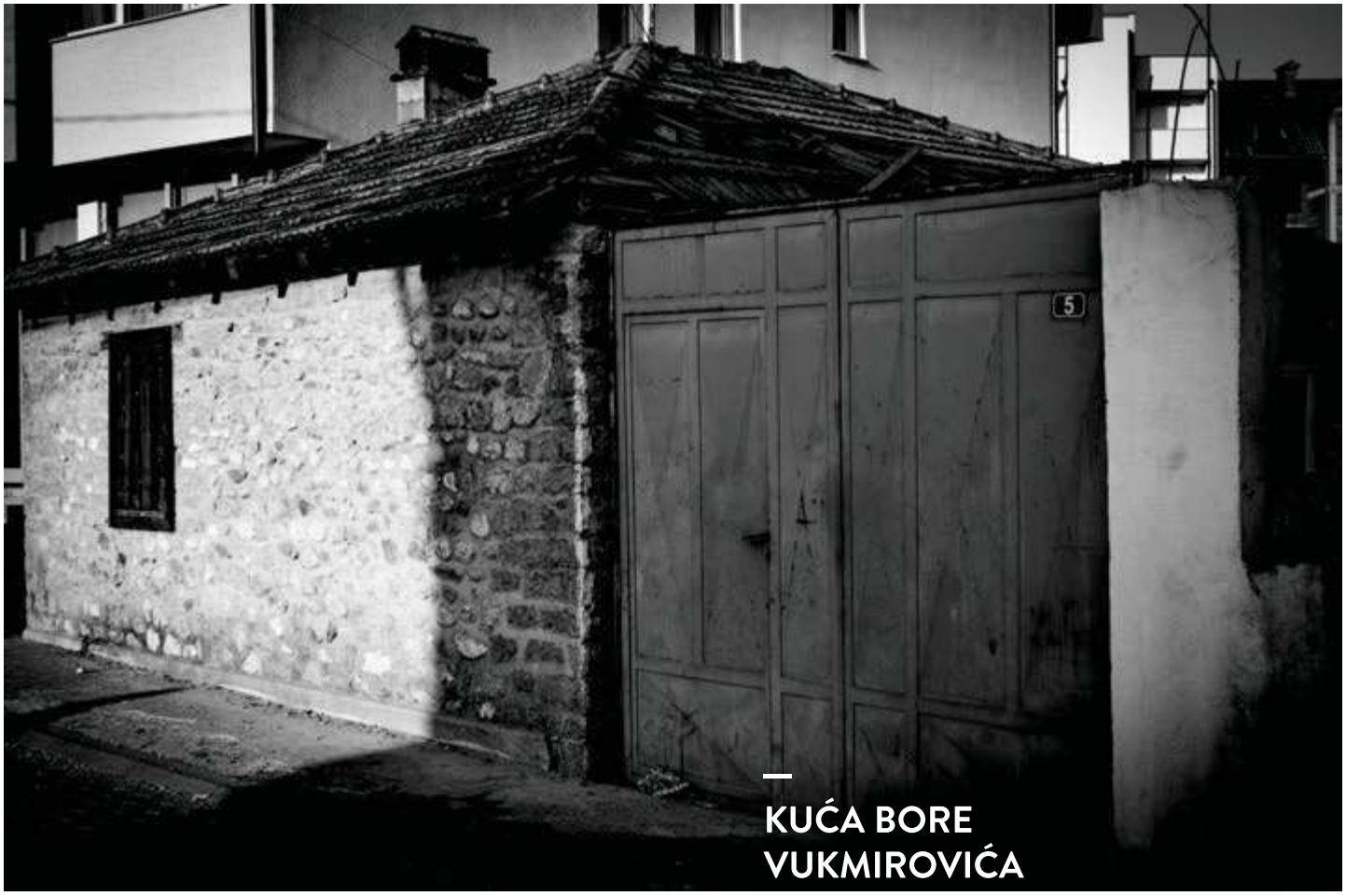

SHTËPIA E BORO VUKMIROVIĆ

Gjendet në lagjen e Karagaçit. Është në gjendje të mirë dhe mbrohet me ligj që nga viti 1949. Gjatë kohës ka pësuar disa ndërhyrje. Është shtëpi njëkatëshe, ka gjithsejt 70m2, përbëhet nga tri dhoma dhe korridori. Është ndërtuar nga guri natyral me llaç gëlqeror, trashësia e murit është 50cm, ndërsa kulmi është i mbuluar me tjegulla të kohës. Shtëpia i takon çerekut të dytë të shekullit 20. Në fillim ishte shtëpia e Boro Vukmirović-it, tani është pronë shoqërore e Kuvendit Komunal në Pejë. Vukmirović ka qenë pjesëmarrës i Luftës Antifashiste Nacional-Çlirimtare (LANÇ). Është vrarë bashkë me Ramiz Sadikun më 10 prill 1943.

BORO VUKMIROVIĆ'S HOUSE

It is located in the Karagaçi neighbourhood. It is in good conditions and protected by law since 1949. With time it has been subject of several interventions. It is one story house, spanning a total of 70 m2, and it consists of three rooms and the corridor. Built from natural stone with lime mortar, its walls have a thickness of 50cm, while the roof is still covered by the original tiles. The house was built during the second quarter of the 20th century. Initially it was Boro Vukmirović's house, now it is a socially owned asset of the Peja Municipal Assembly. Vukmirović was a fighter of the National Liberation Antifascist War. He was killed along with Ramiz Sadiku on April 10, 1943.

KUĆA BORE VUKMIROVIĆA

Nalazi se u naselju Karagač. U dobrom je stanju i pod zaštitom države je od 1949. godine. Tokom vremena imala je nekoliko intervencija. Ova kuća je prizemna, ima ukupno 70m2, sastoji se od hodnika i tri sobe. Izgrađena od prirodnog kamena i krečnog maltera. Debljina zidova je 50 cm, dok je krov pokriven crepom iz tog vremena. Kuća je izgrađena u drugoj četvrtini XX veka. Na početku je bila u vlasništvu Bore Vukmirovića, a sada pripada Skupštini Opštine Peć. Vukmirović je bio učesnik Antifašističke narodnooslobodilačke borbe (ANOB). Ubijen je zajedno sa Ramizom Sadikuom 10. aprila 1943. godine.

PRI

ZREN

KALAJA E PRIZRENIT

Është e vendosur në pjesën lindore të qytetit mbi një kodër. Thuhet se daton që nga shekulli 4. Ndahet në tri komplekse të veçanta: qyteti i epërm, qyteti i poshtëm dhe qyteti jugor. I përket periudhave të ndryshme: antike, bizantine, sërbe dhe osmane. Gërmimet arkeologjike më 1969 dhe 2004 rezultuan me zbulimin e infrastrukturës që paraqitet me muret e përforcuara me kulla, kazamate, labirinte, depo dhe një varg objektesh të tjera brenda. Gërmimet arkeologjike më 2004 dhe 2009/2011 nxorën në pah një vendbanim parahistorik, por edhe dëshmi të materialit nga periudha romake. Gjatë sundimit osman, kalaja është zgjeruar me objekte të reja si hamami, xhamia, dhe objekte të tjera për nevoja ushtarake. Në dekadën e tretë të shekullit 19 është bërë renovimi nga familja Rotlla. Ka disa vite që janë duke u bërë renovime serioze.

PRIZREN CASTLE

It is located on a hill in the eastern part of the city. Tradition has it that it dates from the 4th century. It is divided into three separate complexes: citadel, lower town and the southern town. It relates to different periods: ancient, Byzantine, Ottoman and Serbian. Archaeological excavations in 1969 and 2004 resulted in the discovery of the infrastructure represented by the reinforced walls and towers, barracks, mazes, warehouses and a range of other internal facilities. Archaeological excavations in 2004 and 2009/2011 revealed a prehistoric settlement, but also material evidence from the Roman period. During Ottoman rule, the castle was expanded with new facilities like the hammam, mosque and other facilities for military purposes. In the third decade of the 19th century it was refurbished by the Rotlla family. For some years now, it is undergoing serious renovation works.

PRIZRENSKA TVRĐAVA

Nalazi se na brdu u istočnom delu grada. Smatra se da potiče iz IV veka. Podeljena je na tri posebna kompleksa: gornji grad, donji grad i južni grad, i pripada različitim periodima: antičkom, vizantijskom, srpskom i osmanskom. Tokom arheoloških istraživanja 1969. i 2004. godine otkrivena je infrastruktura koja se sastoji od armiranih zidova i kula, kasarni, lavirinta, skladišta i niza drugih unutrašnjih objekata. Arheološka iskopavanja iz 2004. i 2009-2011. godine otkrila su jedno praistorijsko naselje, ali i arheološke nalaze iz rimskog perioda. Tokom otomanske vladavine, tvrđava je proširena novim objektima kao što su hamam, džamija i još neki objekti za vojne potrebe. U trećoj deceniji XIX veka, porodica Rotla (Rrotlla) je renovirala tvđavu. Ozbiljno renoviranje traje već nekoliko godina.

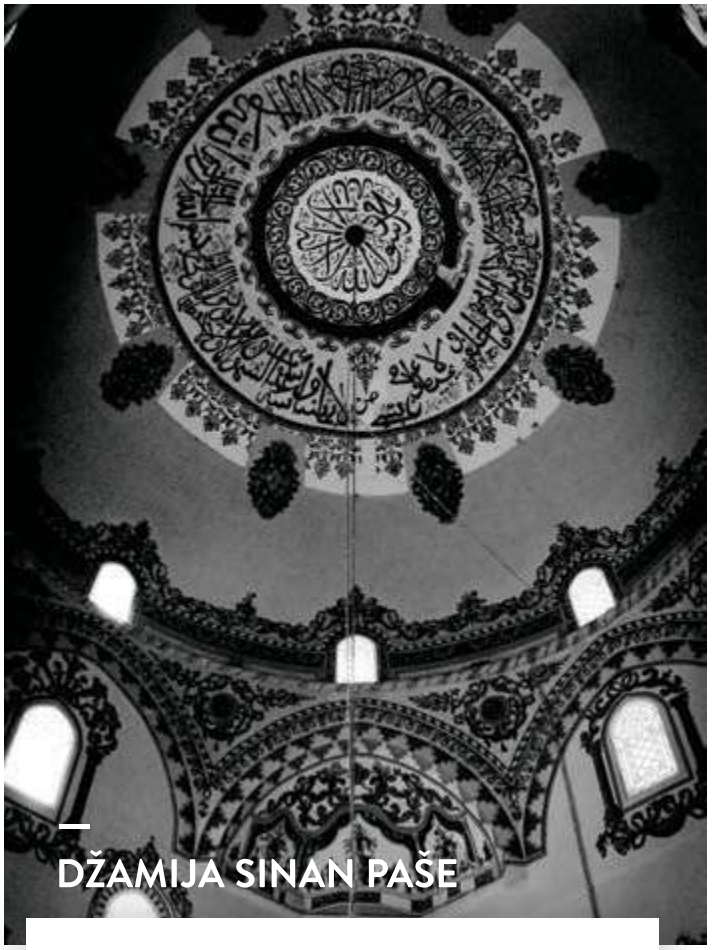
XHAMIA SINAN PASHA

Është ndërtuar në vitin 1615 nga Sofi Sinan Pasha, i cili ka pasur pozita të ndryshme në administratën osmane. Gurët për ndërtimin e saj janë marrë në afërsi të Manastirit të Shën Arkangjelit, pjesë të të cilit mund të shihen në xhami. Në vitin 1919 administrata e atëhershme tentoi ta rrënonte xhaminë për t'ia kthyer gurët manastirit, por pasuan protesta dhe u ndërpre aksioni i rrënimit. Brendia e xhamisë është e dekoruar me piktura murale, kryesisht me motive florale, mbishkrime dhe pjesë nga Kurani. Muret i janë dekoruar disa herë gjatë historisë së saj. Nuk është xhamia më e vjetër e Prizrenit, por është vlerësuar si njëra nga veprat më të bukura të arkitekturës islame në Ballkan. Në vitin 2007 kanë filluar punët e restaurimit dhe të konservimit të objektit, kurse në vitin 2011 u rihap për adhurim dhe për vizitorë të shumtë.

SINAN PASHA MOSQUE

It was built in 1615 by Sofi Sinan Pasha, who held various positions in the Ottoman administration. The stones for its construction were taken from the near Monastery of the Holy Archangel Michael, parts of which can be seen in the mosque. In 1919, the administration of the time tried to demolish the mosque and return the stones to the monastery, but was halted following protests. The interior of the mosque is decorated with murals, mostly with floral motifs, and inscriptions from the Koran. The walls were decorated several times during its history. It is not the oldest mosque of Prizren, but it is regarded as one of the most beautiful works of Islamic architecture in the Balkans. In 2007, the facility underwent restoration and conservation works, and in 2011 was reopened for worship and the many visitors.

DŽAMIJA SINAN PAŠE

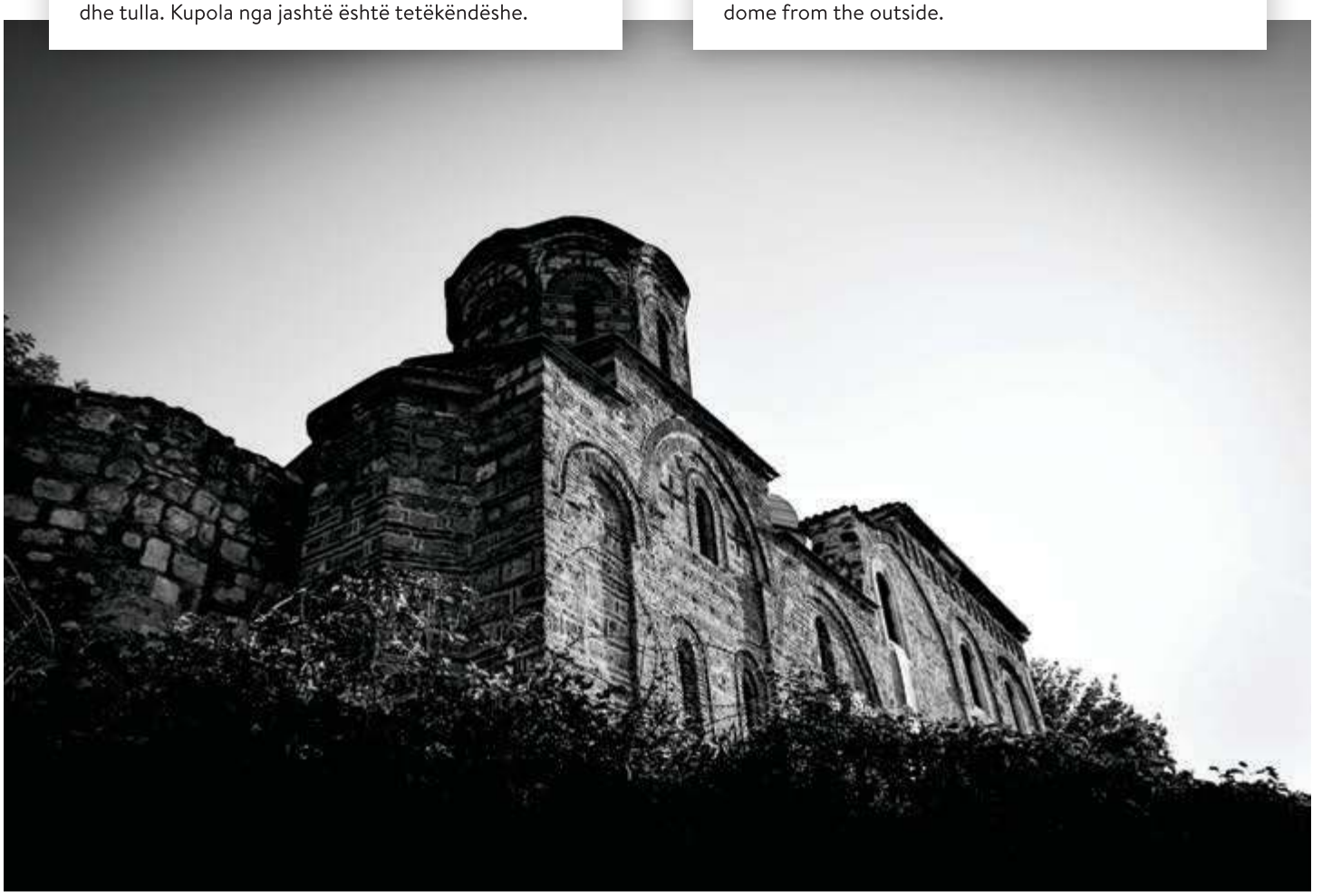
Izgradio ju je 1615. godine Sofi Sinan Paša, koji je imao različite položaje u otomanskoj administraciji. Kamen za izgradnju džamije je uzet u blizini manastira Svetog Arhangela, čiji se delovi mogu videti u džamiji. Godine 1919. tadašnja administracija je pokušala da sruši džamiju kako bi vratila kamen manastiru, ali je akcija rušenja prekinuta zbog velikih protesta. Unutrašnji deo džamije je ukrašen muralnim slikama, uglavnom sa cvetnim motivima, natpisima i stihovima iz Kurana. Ukrašavanje zidova je obavljeno nekoliko puta tokom njene istorije. Ovo nije najstarija džamija u Prizrenu, ali je procenjena kao jedno od najlepših dela islamske arhitekture na Balkanu. U 2007. godini počeli su radovi na restauraciji i konzervaciji objekta, a 2011. godine je ponovo otvorena za verske obrede i za mnogobrojne posetioce.

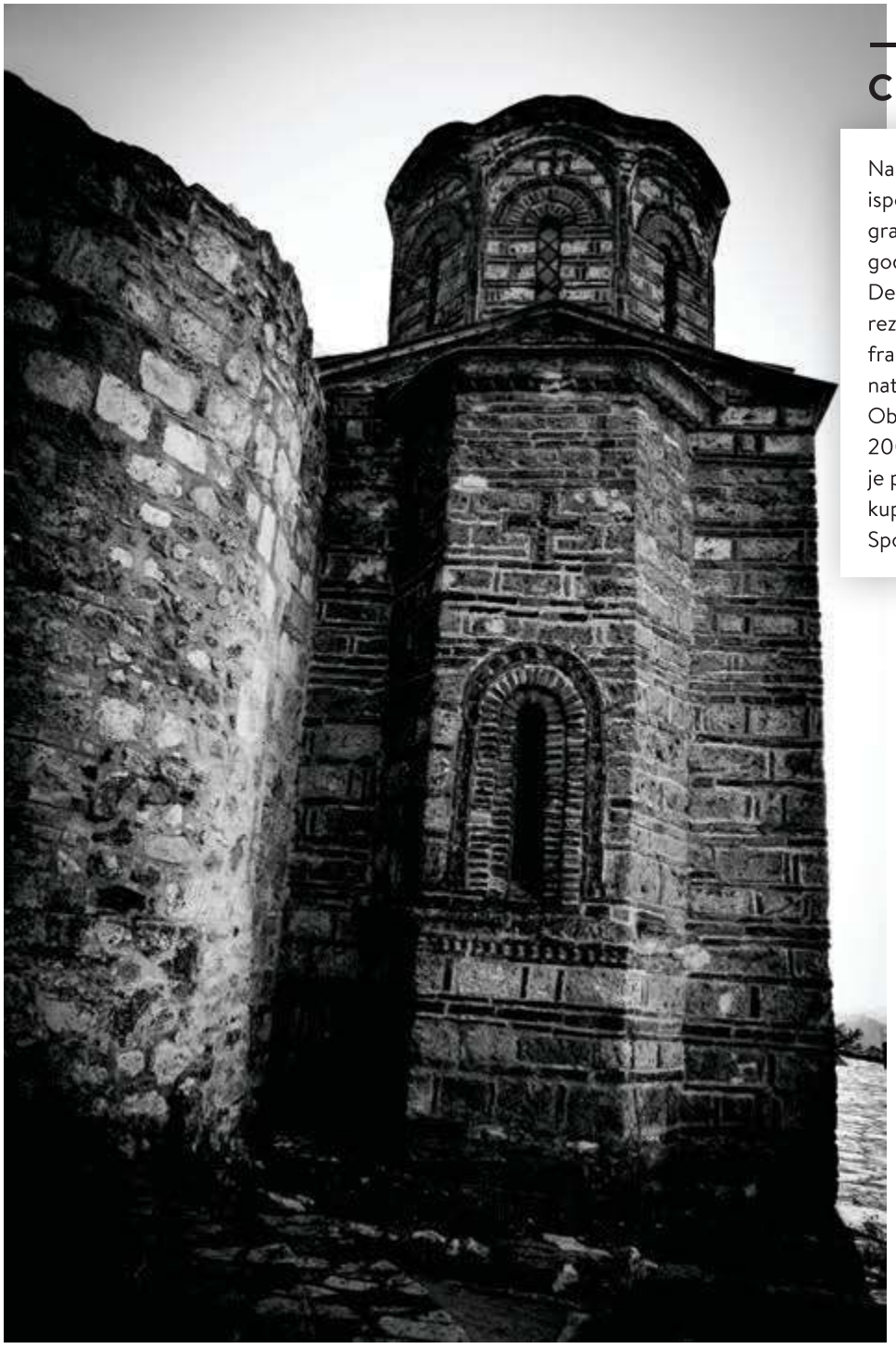
KISHA E SHËN MËRISË

Ndodhet në pjesën veri-perëndimore të zonës së nënkalasë, përkatësisht në zonën historike të qytetit. Gjatë gërmimeve arkeologjike më 1966 janë zbuluar rrënojat e këtij objekti. Pjesërisht janë gjetur muret. Gërmimet kanë rezultuar edhe me zbulimin e fragmenteve të gurit, në njërin prej të cilëve është gjetë mbishkrimi me vitin e ndërtimit: 1371. Në vitet 1995-1997 është bërë rindërtimi, kurse gjatë viteve 2005-2008 është bërë restaurimi. Kisha ka formë drejtkëndëshe me një kupolë. Është ndërtuar me gur dhe tulla. Kupola nga jashtë është tetëkëndëshe.

ST. MARY'S CHURCH

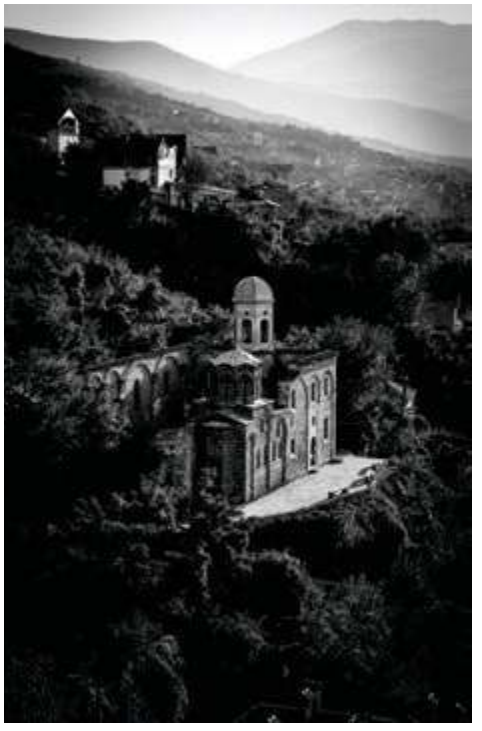
It is situated in the North-western area of the lower town, respectively in the historic area of the city. During excavations in 1966 were discovered the ruins of this building. Its walls we partially found. Excavations resulted in the discovery of fragments of stone, in one of which was found the inscription of the year of construction: 1371. It was reconstructed between 1995 and 1997, and it was restored between 2005 and 2008. The church has a rectangular shape with a dome. It was built with stone and bricks. It displays an octagonal dome from the outside.

CRKVA SVETE MARIJE

Nalazi se u severozapadnom delu zone ispod tvrđave, odnosno u istorijskoj zoni grada. Tokom arheoloških istraživanja 1966. godin otkrivene su ruševine ovog objekta. Delimično su nađeni zidovi. Iskopavanja su rezultirala i otkrivanjem kamenih fragmenata, a na jednom od njih nađen je natpis sa godinom izgradnje - 1371. Obnovljena je 1995-1997. godine, a tokom 2005-2008. je izvršena restauracija. Crkva je pravougaonog oblika sa jednom kupolom. Izgrađena je od kamena i opeke. Spoljna kupola je osmougaona.

KATEDRALJA ZONJA NDIHMËTARE

Gjendet në jugperëndim të Prizrenit, në pjesën e quajtur Qafëpazari, afër Shatërvanit të qendrës. Kjo katedrale i përket Ipeshkëvisë së Kosovës. Thuhet se është ndërtuar në vitin 1870. Është ndër kishat më të bukura katolike në Kosovë. Nga jashtë është e veshur me gurë të butë të gdhendur me ngjyrë të murrme, me vrima. Kisha ka hyrjen kryesore nga ana perëndimore, një tjetër nga ana veriore dhe dy nga ana jugore. Në brendinë e katedrales zë pozitë qendrore piktura e bukur e Zonjës Ndihmëtare. Kjo pikturë mendohet të jetë sjellë nga Roma, por autori i saj nuk dihet. Në fund të ballkonit të korit kishtar gjenden dy piktura historike, njëra e Gjergj Kastriotit dhe tjetra e princit hungarez Janosh Huniadi. Disa nga pikturat janë punuar në vitin 1883 nga Gjergj Panariti, piktor dhe murg nga Shqipëria.

CATHEDRAL OF OUR LADY OF HELP

It is located the South-western section of Prizren, the so-called Bazzar Pass near the central fountain. This cathedral belongs to the Kosova Archbishopric. Tradition has it that it was built in 1870. It is among the most beautiful Catholic churches in Kosova. On the outside, it is lined with smooth, brown stones, carved with holes. The church's main entrance is on the western side, another entrance is on the northern side and two on the southern side. Inside the cathedral, the central position is occupied by the beautiful paintings of the Lady of Help. The painting is considered to have been brought from Rome, but its author is unknown. At the end of the choir balcony there are two historical paintings, one of Gjergj Kastriot and the other of the Hungarian noble Janos Hunyadi. Some of the paintings are works of 1883 by Gjergj Panariti, painter and monk from Albania.

KATEDRALA GOSPE POMOČNICE

Nalazi se jugozapadno od Prizrena, u delu nazvanom Ćafpazari, blizu centra zvanog Šadrvan. Ova katedrala pripada Kosovskoj eparhiji. Smatra se da je izgrađena 1870. godine. Jedna je od najlepših katoliških crkava na Kosovu. Spolja je obložena glatkim urezanim rupičastim kamenom braon boje. Crkva ima nekoliko ulaza; glavni ulaz je sa zapadne strane, jedan ulaz se nalazi na severnoj strani, a dva na južnoj strani. U unutrašnjem delu katedrale centralnu poziciju zauzima lepa slika Gospe Pomoćnice. Smatra se da je ova slika doneta iz Rima, ali njen autor nije poznat. Na kraju balkona crkvnog hora nalaze se dve istorijske slike, slika Đurađa Kastriota i slika mađarkog princa Janoša Hunjadija. Neke od slika je 1883. godine izradio Đerđ Panaritia, slikar i monah iz Albanije.

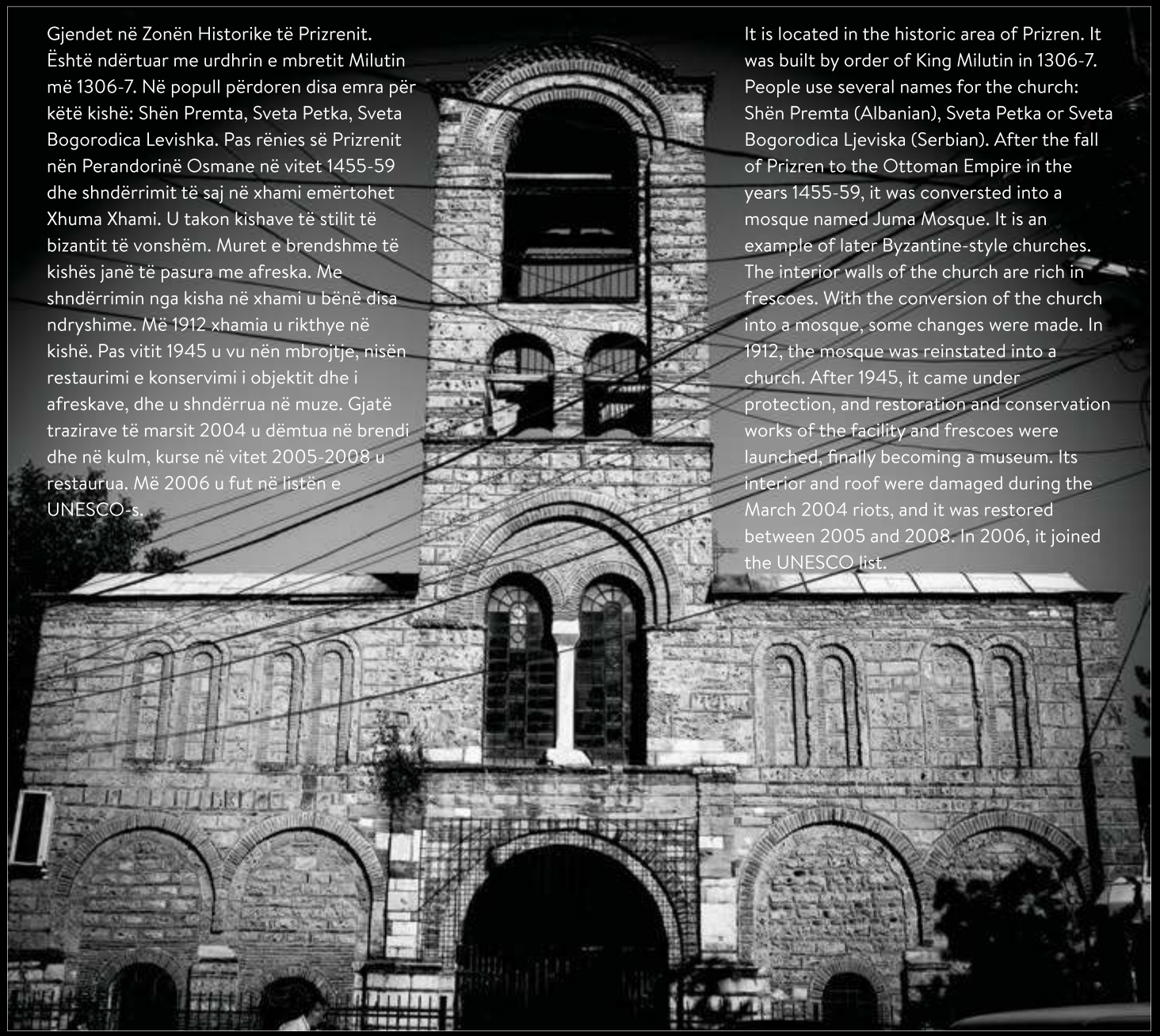

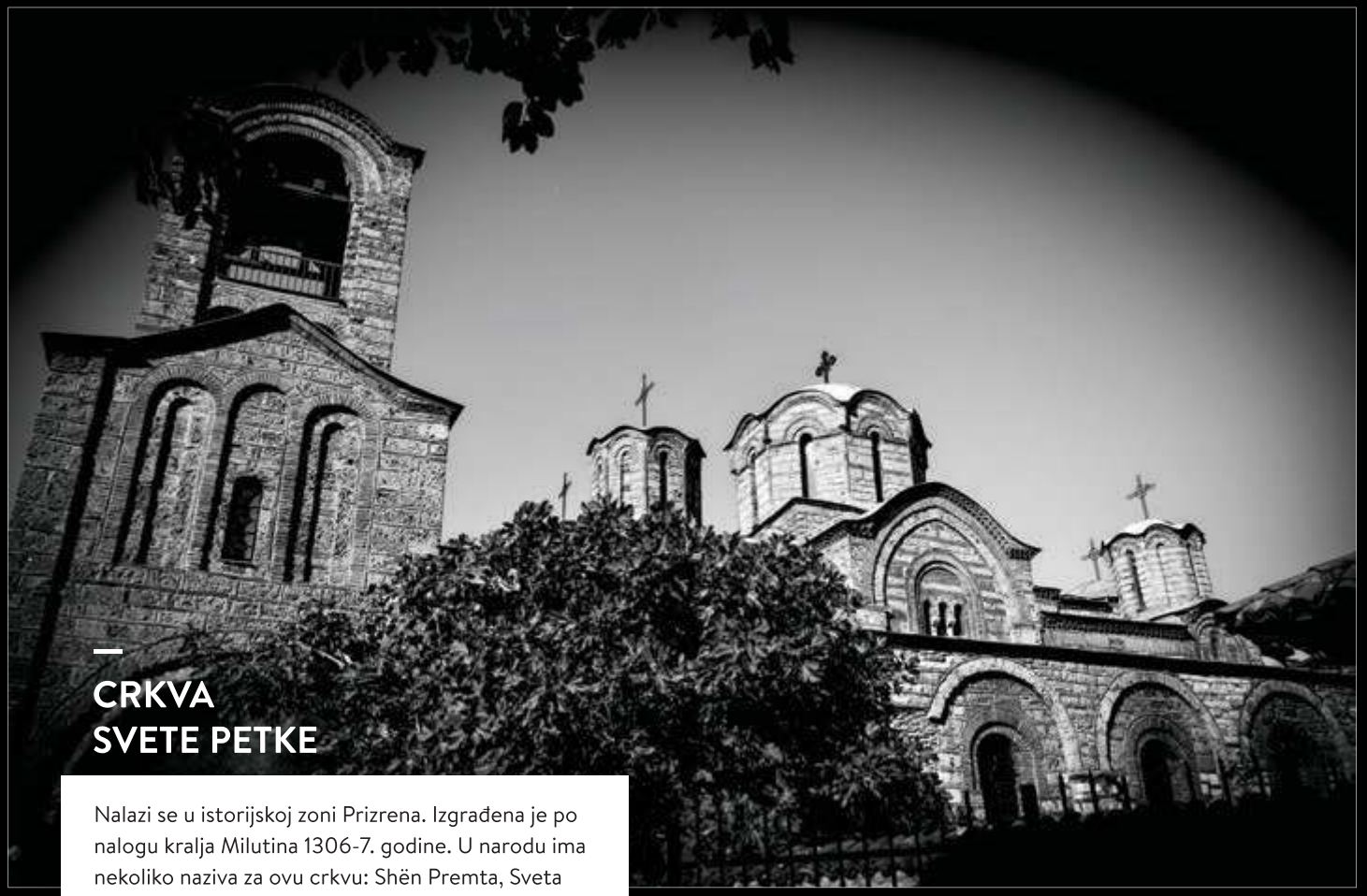
KISHA E SHËN PREMTES

Gjendet në Zonën Historike të Prizrenit. Është ndërtuar me urdhrin e mbretit Milutin më 1306-7. Në popull përdoren disa emra për këtë kishë: Shën Premta, Sveta Petka, Sveta Bogorodica Levishka. Pas rënies së Prizrenit nën Perandorinë Osmane në vitet 1455-59 dhe shndërrimit të saj në xhami emërtohet Xhuma Xhami. U takon kishave të stilit të bizantit të vonshëm. Muret e brendshme të kishës janë të pasura me afreska. Me shndërrimin nga kisha në xhami u bënë disa ndryshime. Më 1912 xhamia u rikthye në kishë. Pas vitit 1945 u vu nën mbrojtje, nisën restaurimi e konservimi i objektit dhe i afreskave, dhe u shndërrua në muze. Gjatë trazirave të marsit 2004 u dëmtua në brendi dhe në kulm, kurse në vitet 2005-2008 u restaurua. Më 2006 u fut në listën e UNESCO-s.

CHURCH OF ST. PARASKEVI

It is located in the historic area of Prizren. It was built by order of King Milutin in 1306-7. People use several names for the church: Shën Premta (Albanian), Sveta Petka or Sveta Bogorodica Ljeviska (Serbian). After the fall of Prizren to the Ottoman Empire in the years 1455-59, it was conversted into a mosque named Juma Mosque. It is an example of later Byzantine-style churches. The interior walls of the church are rich in frescoes. With the conversion of the church into a mosque, some changes were made. In 1912, the mosque was reinstated into a church. After 1945, it came under protection, and restoration and conservation works of the facility and frescoes were launched, finally becoming a museum. Its interior and roof were damaged during the March 2004 riots, and it was restored between 2005 and 2008. In 2006, it joined the UNESCO list.

CRKVA SVETE PETKE

Nalazi se u istorijskoj zoni Prizrena. Izgrađena je po nalogu kralja Milutina 1306-7. godine. U narodu ima nekoliko naziva za ovu crkvu: Shën Premta, Sveta Petka, Sveta Bogorodica Ljeviška. Nakon pada Prizrena pod Otomansko carstvo 1455-59. i njenog pretvaranja u džamiju, menja ime u Džuma džamija. Ova crkva pripada kasnijem vizantijskom stilu. Unutrašnji zidovi crkve su bogati freskama. Pretvaranjem crkve u džamiju došlo je do nekih promena. Džamija je 1912. godine ponovo pretvorena u crkvu. Nakon 1945. godine crkva je stavljena je pod zaštitu i započeta je restauracija i konzervacija objekta i fresaka, nakon čega je pretvorena u muzej. Tokom martovskih nemira 2004. godine oštećeni su unutrašnjost i krov crkve; obnovljena je 2005-2008. godine, a 2006. godine uvršćena je na listu UNESCO-a.

HAMAMI I GAZI MEHMET PASHËS

Gjendet në qendër të qytetit. Është ndërtuar në vitin 1563-74 nga Gazi Mehmet Pasha, që ishte Sanxhakbej i Shkodrës gjatë viteve 1573-4. Më 1883 është restauruar nga vëllezërit Tahir dhe Mehmed Pashë Rrotlla. Hamami është përdorur nga të dyja gjinitë në të njëjtën kohë. Pjesa për meshkuj është pak më e madhe sesa ajo për femra. Është ndërtuar nga gurë të ndryshëm në kombinim me tulla; muret janë të trasha rreth 90 cm, të suvatuara nga ana e brendshme. Pullazi i objektit ka dy kupola të ndërtuara mbi tambure dhe nëntë kupola të vogla. Janë bërë renovime në vitet 1960 dhe 1970. Prej vitit 2000 një pjesë shfrytëzohet si galeri për aktivitete të ndryshme. Hamami paraqet njërën prej ndërtesave publike më karakteristike të periudhës osmane në Prizren.

GAZI MEHMET PASHA'S HAMMAM

It is located in the city centre. It was built in 1563-74 by Gazi Mehmet Pasha, who was Sanjakbey of Shkodra in 1573-4. In 1883, it was been restored by the brothers Tahir and Mehmed Pasha Rrotlla. The hammam was used by both genders at the same time. The men's section is slightly larger than the one for females. It is built from different stones in combination with bricks; walls are about 90 cm thick, plastered on the inside. The roof of the building has two domes built on drums and nine smaller domes. Renovations were made in the 1960s and 1970s. Since 2000 it is used as a gallery for different activities. The hammam represents one of the most characteristic public buildings of the Ottoman period in Prizren.

HAMAM GAZI MEHMET PAŠE

Nalazi se u centru grada. Izgradio ga je Gazi Mehmet Paša, skadarski Sandžak-bej 1563-74. godine. Godine 1883. obnovila su ga braća Tahir i Mehmed Paša Rotla. Hamam su istovremeno koristili i muškarci i žene. Deo za muškarce je nešto veći od dela za žene. Izgrađen je od različitog kamena u kombinaciji sa ciglom, zidovi su debeli 90 cm, i omalterisan je sa unutrašnje strane. Krov zgrade ima dve kupole podignute nad tamburom i devet malih kupola. Restauracija je vršena šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog veka. Od 2000. godine, jedan deo se koristi kao galerija za različite aktivnosti. Hamam predstavlja jednu od najznačajnijih javnih zgrada iz osmanskog perioda u Prizrenu.

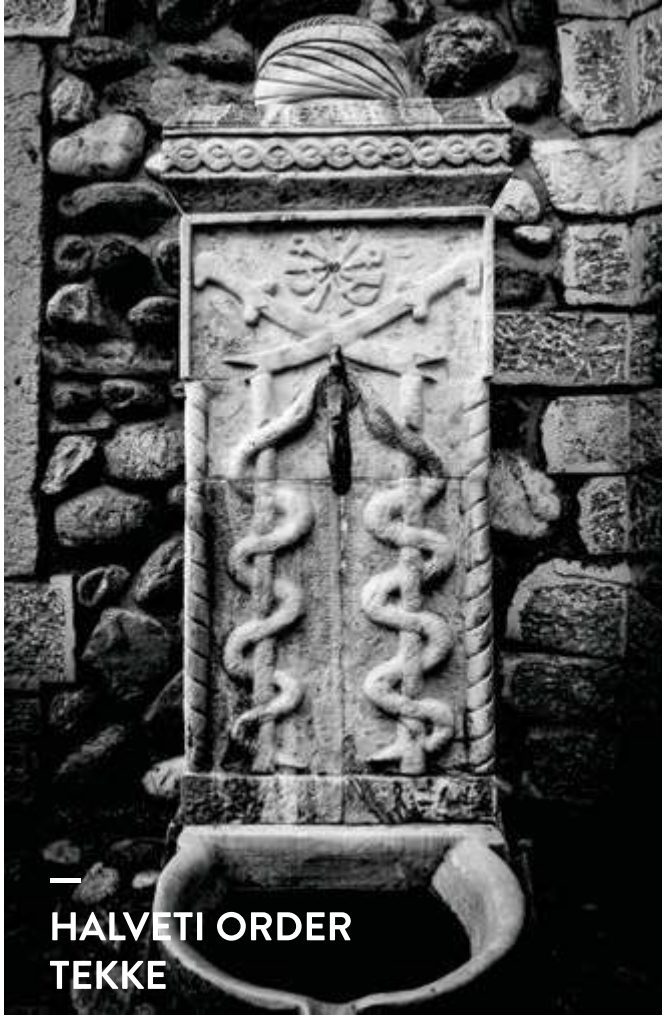

TEQEJA TARIKATI HALVETI

Gjendet në zonën historike. Është ndërtesë sakrale islame dhe i përket tarikatit Halveti (nga arabishtja: halwet - vetmi). Themelimi i Teqesë së Halvetive në Prizren lidhet me Sheh Osman Babën nga Peshkopia. Si vite të mundshme të themelimit të saj përmenden vitet 1604, 1690, 1700 dhe 1713. Ndërtesa e teqesë është e vitit 1835, kur teqeja u meremetua. Ndërhyrje renovuese dhe restauruese janë bërë edhe pas vitit 1999. Kompleksin e teqesë e përbëjnë: teqeja me disa dhoma të veçanta; semahania (sallë e lutjes); tyrbja, ku janë varrosur udhëheqësit e teqesë (shehlerët); oborri i shtruar me kalldrëm, dy kroje nga mermeri; shtëpia e banimit e Sheh Hasanit; si dhe ndërtesat afariste.

—

HALVETI ORDER TEKKE

It is located in the historic area. It is a scared Islamic building and it belongs to the Halveti Order (from Arabic: halwet - solitude). The establishment of the Halveti Tekke in Prizren is linked to Sheikh Osman Baba from Peshkopi. Possible years of its establishment are 1604, 1690, 1700 and 1713. The Tekke buildings was constructed in 1835, and it has gone through later restoration works. Renovation and restoration interventions were even made after 1999. The Tekke complex consists of: a lodge with several separate rooms; semahania (prayer hall); shrine, where Tekke leaders (sheiks) are buried; courtyard paved with cobblestones, two marble fountains; residential house of Sheikh Hassan; as well as commercial buildings.

—

TEKIJA TARIKATI HALVETIA

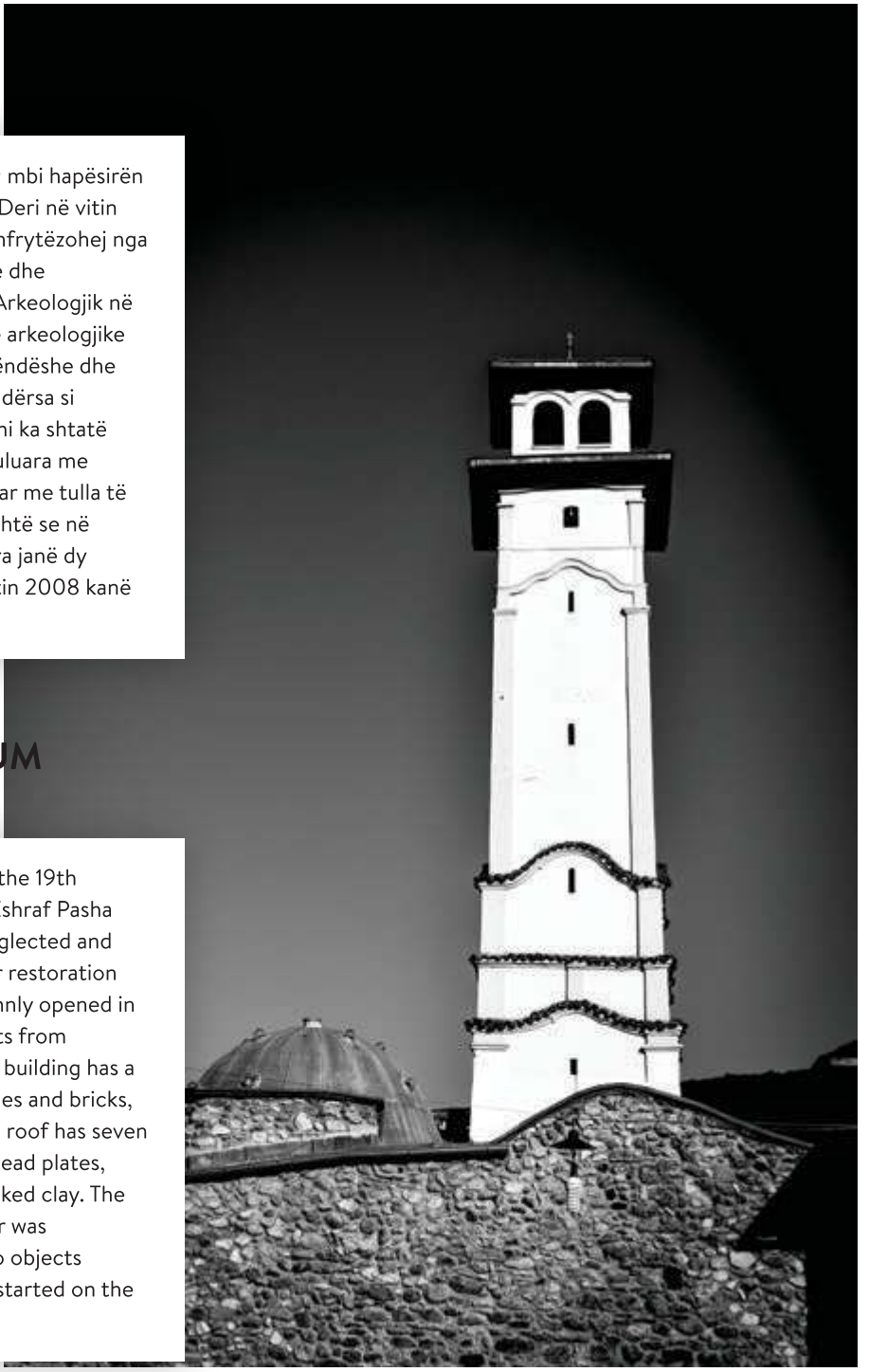
Nalazi se u istorijskoj zoni. To je islamska sakralna zgrada i pripada tarikatu Halveti (sa arapskog: halwet - samoća). Osnivanje tekije Halvetia u Prizrenu povezuje se sa Šeh Osman Babom iz Peškopije (Albanije). Kao moguće godine njenog osnvanja spominju se 1604, 1690, 1700 i 1713. Zgrada tekije potiče iz 1835. godine, kada je kompleks restauriran. Objekat je renoviran i restauriran i nakon 1999. Kompleks tekije se sastoji od tekije sa nekoliko posebnih soba, semahane, sale za molitve, turbeta gde su sahranjene vođe tekije (šehleri), dvorišta popločanog kaldrmom, dve mermerne fontane, kuće za stanovanje Šeh Hasana i poslovne zgrade.

MUZEU ARKEOLOGJIK DHE SAHAT KULLA

Sahat Kulla është ndërtuar nga mesi i shekullit 19 mbi hapësirën e ngrohtë të hamamit nga Eshref Pashë Rrotlla. Deri në vitin 1972 objekti i hamamit ishte lënë pas dore dhe shfrytëzohej nga banorët përreth si depo. Pas punëve restauruese dhe konservuese, më 1975 hapet solemnisht Muzeu Arkeologjik në hapësirat e hamamit me materiale nga lokacione arkeologjike të regjionit të Prizrenit. Objekti ka formë drejtkëndëshe dhe është ndërtuar me gurë të ndryshëm dhe tulla, ndërsa si material lidhës është përdorë llaçi gëlqeror. Kulmi ka shtatë kupola dhe tre qemerë, dhe të gjitha janë të mbuluara me pllaka të plumbit, kurse Sahat Kulla është ndërtuar me tulla të argjilës së pjekur. Karakteristikë e këtij objekti është se në kuadër të hamamit është ndërtuar sahat kulla, pra janë dy objekte pa kurrfarë lidhshmërie mes vete. Në vitin 2008 kanë filluar punimet në restaurimin e objektit.

ARCHAEOLOGICAL MUSEUM AND THE CLOCK TOWER

The Clock Tower was built around the middle of the 19th century on the warm space of the hammam by Eshraf Pasha Rrotlla. Until 1972, the hammam building was neglected and used as storage by neighbouring residents. After restoration and conservation works, the hammam was solemnly opened in 1975 as the Archaeological Museum, with exhibits from archaeological sites in the region of Prizren. The building has a rectangular shape and is built with different stones and bricks, and lime mortar was used as solder material. The roof has seven domes and three vault, and all are covered with lead plates, while the Clock Tower was built with bricks of baked clay. The peculiarity of this building is that the clock tower was constructed within the hammam, apparently two objects without any links between them. In 2008, work started on the restoration of the building.

ARHEOLOŠKI MUZEJ I SAHAT KULA

Sahat kula je izgrađena sredinom XIX veka preko toplog prostora hamama od Ešref Paše Rotla. Do 1972. godine objekat je bio zapušten i lokalno stanovništvo ga je koristilo kao deponiju. Nakon restauracije i konzervacijskih radova 1975. godine svečano je otvoren kao Arheološki muzej sa eksponatima sa arheoloških nalazišta prizrenskog regiona. To je zgrada pravougaonog oblika, izgrađena od različitog kamena i opeke, a kao povezni materijal je korišćen krečni malter. Krov ima sedam kupola i tri čemera, i sve su pokrivene olovnim pločama, a Sahat kula je izgrađena od cigli od pečene gline. Specifično za ovaj objekat je da je sahat kula izgrađena u okviru hamama - to su dva objekta bez ikakve međusobne povezanosti. U 2008. godini započeti su radovi na restauraciji objekta.

HIDROELEKTRANA PRIZRENASJA

Ngrihet në Grykën e Lumbardhit. Është ndërtuar më 1929, me kontributin e qytetarëve dhe me kredi bankare, sipas projekteve të hartuara nga kompanitë austriake. Është centrali i parë i ndërtuar në Kosovë. Ka furnizuar Prizrenin me rrymë plot 44 vjet. Në fillim janë prodhuar 160 kWh, kurse më 1936 është dyfishuar prodhimi. Është shpallë përmendore kulture dhe është vënë në funksion të Muzeut të Hidroelektranës së Kosovës që nga viti 1979. Nuk është objekt i madh. Ka dy kate dhe është ndërtuar kryesisht me gurë. Pas shndërrimit në muze, dhoma e inxhinierëve në katin e dytë është shndërruar në restorant. Përmban shumë materiale origjinale dhe fotografi që pasqyrojnë zhvillimin e elektroekonomisë në Kosovë.

PRIZRENASJA HYDRO POWER PLANT

It rises in the Lumbardhi Gorge. It was built in 1929, with the contribution of citizens and bank loans, according to the projects developed by Austrian companies. It is the first power plant built in Kosova. It supplied Prizren with electricity for 44 years. Initially it produced 160 kWh, while production doubled in 1936. It has been declared a cultural monument, and since 1979 it is a unit of the Hydro Power Plants Museum of Kosova. It isn't a large facility. It has two stories and it was built primarily with stones. After conversion into a museum, the chamber of engineers on the second floor was transformed into a restaurant. It contains many original exhibits and photographs that reflect the development of electric economy in Kosova.

HIDROELEKTRANA PRIZRENKA

Podignuta je u klisuri reke Bistrice. Izgrađena je 1929. godine doprinosom građana i bankarskim kreditima, prema projektima koje su izradile austrijske kompanije. To je prva elektrana koja je izgrađena na Kosovu. Snabdevala je Prizren strujom pune 44 godina. Na početku je proizvodila 160 KW, a 1936. godine proizvodnja je udvostručena. Proglašena je za spomenik kulture i u njoj je od 1979. godine smešten Muzej hidroelektrane Kosova. Ovo nije veliki objekat: ima jedan sprat i uglavnom je izgrađen od kamena. Nakon što je postala u muzej, inženjerska soba na prvom spratu pretvorena je u restoran. Sadrži mnoge originalne predmete i slike koje prikazuju razvoj kosovske elektroprivrede.

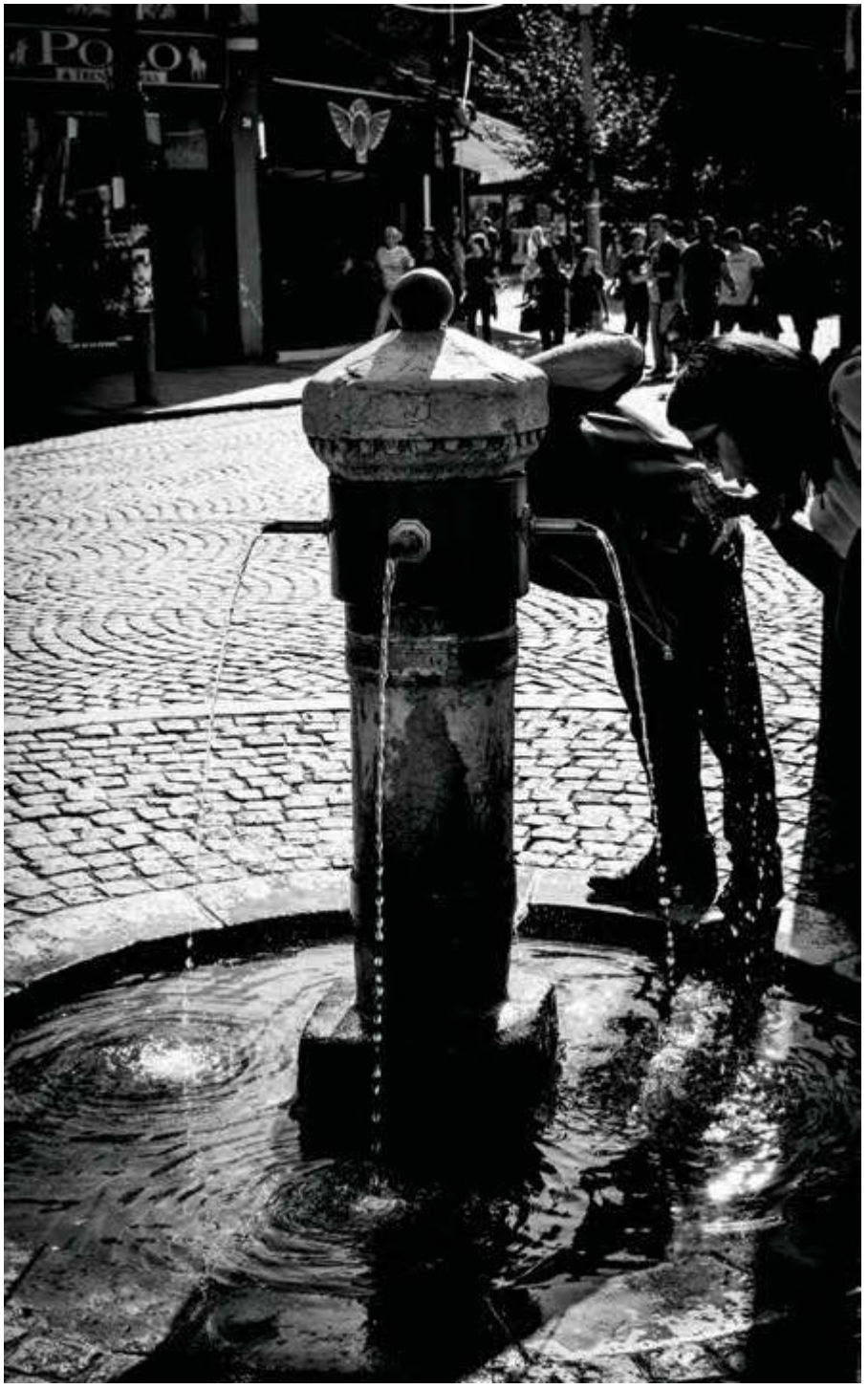

SHATËRVANI

Në pjesën qendrore të qytetit ndodhet kroi i njohur, Shatërvani, në bazë të të cilit quhet edhe sheshi me kalldrëm, që shërben si shëtitore dhe vendtakim për qytetarët e qytetit. Legjenda e kroit të shatërvanit thotë se vajzat që pijnë ujë në shatërvan martohen patjetër në Prizren. Nuk dihet saktë viti i ndërtimit, por supozohet se është shumë i vjetër. Është simbol i qytetit të Prizrenit.

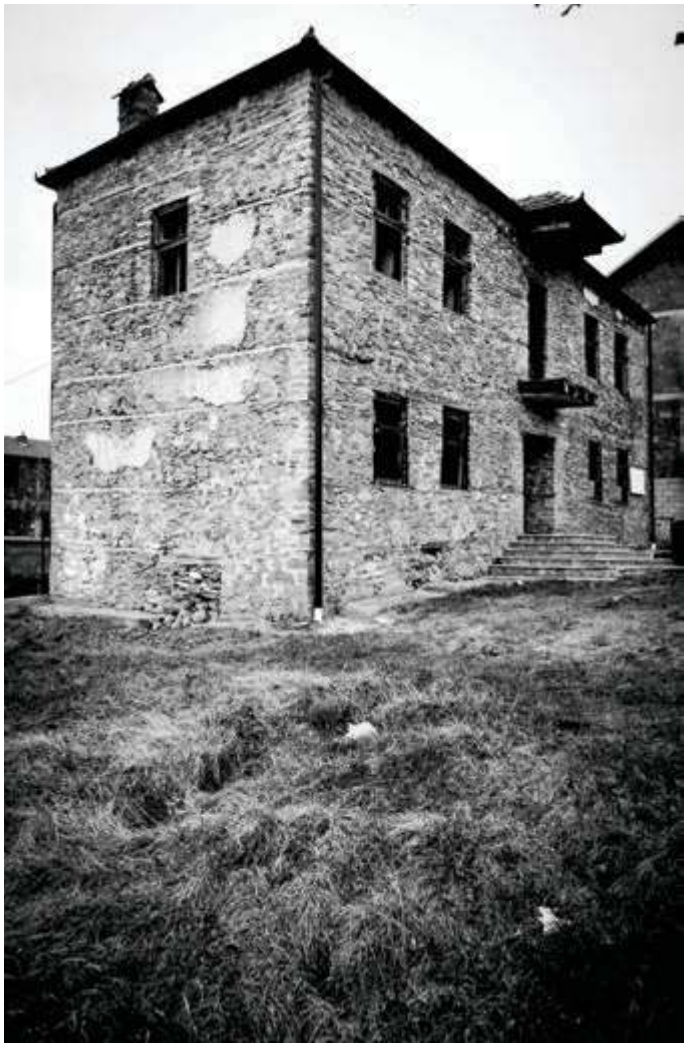
FOUNTAIN

The renowned Fountain is located in the central part of the city, on what is known as the cobblestone square, which serves as a promenade and meeting place for the residents of the city. The legend of the Fountain says that all girls who drink from the water fountain shall definitely marry in Prizren. No exact year of construction is known, but it is assumed that it is very old. It is the symbol of the city of Prizren.

ŠADRVAN

U centralnom delu grada nalazi se najpoznatija fontana, Šadrvan, po kojoj se zove i trg sa kaldrmom, koji služi kao šetalište i mesto sastajanja građana. Legenda šadrvana kaže da „oni koji popiju vodu u šadrvanu se obavezno venčaju u Prizrenu“. Ne zna se tačna godina izgradnje, ali se pretpostavlja da je veoma star. Šadrvan je simbol grada Prizrena.

—

KULLA E RAMË BLLACËS

Është objekt banimi i ndërtuar nga heroi kombëtar Ramë Bllaca, deputet në Kuvendin e Mbretërisë Sërbo-Kroate-Sllovene në Beograd. Gjendet në fshatin Bllacë të Komunës së Suharekës. Ndërtimi ka filluar në vitin 1936 në kohën kur po jetësoheshin me ngulm planet sërbe për largimin e shqiptarëve nga Kosova dhe kolonizimin e territorit me sërbë e malazezë. Ramë Bllaca nuk arriti ta shihte të përfunduar shtëpinë, sepse u vra më 1937. Kjo shtëpi dikur shërbente si shkollë fillore për banorët e fshatit. Në vitin 2007 Kuvendi i Suharekës mori vendim që shtëpia të merrej nën mbrojtje. Në vitin 2009 nisi projekti për restaurimin e saj.

RAM BLACA'S KULLA

It is a residential building constructed by the national hero Rame Bllaca, Member of Parliament of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes in Belgrade. It is located in the village Bllace of the Suhareka municipality. Its construction began in 1936, when Serb plans to remove Albanians from Kosova and colonize the territory with Serbs and Montenegrins were being implemented earnestly. Rame Bllaca failed to see the completed house, because he was murdered in 1937. This house once served as primary school for village residents. In 2007, the Suhareka Assembly decided to put the house under protection. In 2009 began its restoration project.

KUĆA RAMA BLACA

Ovo je stambeni objekat koji je izgradio narodni heroj Ram Blaca, poslanik Skupštine Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Nalazi se u samom selu Blace, opština Suva Reka. Izgradnja je počela 1936. godine, u vreme kada su počeli da se ostvaruju srpski planovi za proterivanje Albanaca sa Kosova i kolonizovanje prostora kroz naseljavanje Srba i Crnogoraca. Ram Blaca nije dočekao da vidi dovršenu kuću, jer je ubijen 27. avgusta 1937. godine. Ova kuća je služila kao osnovna škola za meštane. Skupština Suve Reke je 2007. godine donela odluku da se kuća stavi pod zaštitu. Godine 2009. počeo je projekat obnove kuće.

KONAKU I MANASTIRIT (QILARI) TË DEÇANIT

Gjendet në fshatin Hoçë e Madhe në Rahovec. Ekziston që nga shekulli 14, por objekti i tanishëm është i shekullit 20. Qilari është dykatësh, me arkitekturë karakteristike si në enterier, ashtu edhe në eksterier. Në katin e parë gjenden fuçitë, kurse në të dytin dhomat, të dekoruara me dru.

DECANI MONASTERY CELLAR

It is located in the village Hoca e Madhe in Rahovec. It dates back to the 14th century, but the current building is of the 20th century. It is a two-story cellar, with characteristic architecture, both in the interior and exterior. On the first floor there are kegs, while the wood decorated rooms are on the second floor.

KONAK MANASTIRA DEČANI (VINARIJA)

Nalazi se u Velikoj Hoči u Orahovcu. Postoji od XIV veka, ali je sadašnji objekat sagrađen u XX veku. Vinarija je jednospratna, sa karakterističnom arhitekturom kako u enterijeru, tako i u eksterijeru. Na prvom spratu se nalaze burad, a na drugom sobe ukrašene drvenim ornamentima.

KAPELLA E AT SHTJEFËN GJEÇOVIT

At Shtjefën Gjeçovi, i lindur më 1874 në Janjevë, ka shërbyer si kishtar françeskan në shumë vende. Është marrë me letërsi, etnologji e histori. Është vrarë më 1929 në Zym të Prizrenit dhe është varrosur në varrezat e fshatit Karashëngjergj. Pas vdekjes së tij, më 1935 në Shkodër është botuar libri i tij «Kanuni i Lekë Dukagjinit». Në vitet 1960, me iniciativën e Entit për Mbrojtjen e Monumenteve të Kosovës dhe fshatit Zym, në varrezat e fshatit është ndërtuar kapella e Shtjefën Gjeçovit, me planimetri drejtkëndëshe me dimensione të vogla. Ndërtesa është e ndërtuar me gurë dhe llaç gëlqeror si material lidhës, kurse kulmi është i mbuluar me rrasa guri. Fasada nuk është e suvatuar, shihet struktura e mureve, kurse enterieri është i suvatuar. Në fasadë gjendet guri i gdhendur në formë të kryqit latin dhe mbishkrimi i punuar në metal me vitin e lindjes dhe të vdekjes së Gjeçovit.

CHAPEL OF FATHER SHTJEFËN GJEÇOVI

Father Shtjefën Gjeçovi, born in 1874 in Janjeva, served as a Franciscan priest in many regions. His work related to literature, ethnology and history. He was murdered in 1929 in Zym village in Prizren and is buried in the Karashëngjergj village cemetery. After his death, in 1935, in Shkodra was published his book "The Kanun of Lek Dukagjin." In the 1960s, upon the initiative of the Institute for Protection of Monuments of Kosova and Zym village, in the village cemetery was built the chapel of Shtjefën Gjeçovi, with a rectangular plan with small dimensions. The building was constructed with stones and lime mortar as binder, while the roof is covered with stone slabs. The façade is not plastered, it reveals the structure of the walls, but the interior is plastered. The façade displays carved stone in the form of a Latin cross and the metal inscription with Gjeçovi's year of birth and death.

KAPELA OCA ŠTJEFANA ĐEĆOVA

Otac Štjefan Đećovi rođen je 1874. godine u Janjevu. Služio je kao franjevački opat u mnogim mestima. Bavio se književnošću, etnologijom i istorijom. Ubijen je 1929. godine u Zumu kod Prizrena i sahranjen je na groblju sela Karašinđerđ. Nakon njegove smrti, 1935. godine u Skadru je štampana njegova knjiga „Kanon Leke Dukađinija“. Šezdesetih godina, na inicijativu Zavoda za zaštitu spomenika Kosova i sela Zum, na seoskom groblju izgrađena je kapela Štjefana Đećova, pravougaone osnove i malih dimenzija. Zgrada je izgrađena od kamena i krečnog maltera, dok je krov bio pokriven kamenim pločama. Fasada nije malterisana, vidi se stuktura zidova, dok je enterijer omalterisan. U fasadi se nalazo klesani kamen u oblik latinskog krsta i natpis urađen metalom, sa godinom rođenja i smrti Đećova.

SHKOLLA E MUZIKËS LORENC ANTONI”

Shkolla është ndërtuar në vitin 1937. Fillimisht ka shërbyer si qendër e mësimit artizanal, e më 1948 është shndërruar në shkollën e parë të muzikës në Kosovë. Në dhjetor 2014 Ambasada Amerikane ka ndarë donacion në vlerë prej 84 mijë eurosh për restaurimin e shkollës së muzikës në Prizren, me ç'rast u bë fasadimi, ndërrimi i dyerve dhe dritareve, rregullimi i tualeteve dhe i ngrohjes.

LORENC ANTONI SCHOOL OF MUSIC

The school was built in 1937. Originally it served as a centre of craft learning, and later, in 1948, it became the first music school in Kosova. In December 2014, the US Embassy allocated a donation in the amount of 84 thousand Euros for the restoration of the music school in Prizren, reconstructing the façade, replacing doors and windows, and fixing toilets and heating.

MUZIČKA ŠKOLA LORENC ANTONI

Škola je izgrađena 1937. godine. Prvobitno je služlia kao zanatska škola, a zatim je 1948. godine pretvorena u prvu muzičku školu na Kosovu. Krajem decembra 2014. godine, Američka ambasada je dodelila donaciju u vrednosti od 84 hiljade evra za obnovu muzičke škole u Prizrenu, pa je urađena fasada škole, zamenjena je drvenarija, i sređeni su toaleti i grejanje.

MEMORIALI I NATO-S

Monumenti i kushtohet Organizatës së Aleancës Veri-Atlantike (NATO) në shenjë falënderimi për «kontributin për liri, paqe e stabilitet në Kosovë». U përurua në qershor 2010, me rastin e 11 vjetorit të hyrjes së trupave të NATO-s në Kosovë dhe të çlirimit të Prizrenit. U ndërtua me nismën e Komunës së Prizrenit dhe gjendet në një rrugë në hyrje të qytetit, afër bazës lokale të KFOR-it. Ka formën e simbolit të NATO-s dhe është imitim i monumentit të vendosur përpara selisë së NATO-s në Bruksel. Piedestali mbi të cilin qëndron ka formën e Kosovës, përreth janë flamujt e shteteve anëtare të NATO-s.

NATO MEMORIAL

The monument is dedicated to the North Atlantic Treaty Organization (NATO) in gratitude for its "contribution to freedom, peace and stability in Kosova." It was inaugurated in June 2010, on the occasion of the 11th anniversary of the entry of NATO troops in Kosova and liberation of Prizren. It was erected upon the initiative of the Municipality of Prizren and it is located in a street at the entrance of the city, near the local base of KFOR. It is shaped after the NATO symbol, and it is a replica of the NATO monument standing in front of its Brussels headquarters. The pedestal on which it stands is shaped like Kosova, surrounded by the flags of NATO member states.

SPOMENIK NATO

Spomenik je posvećen Severnoatlantskom savezu (NATO) u znak zahvalnosti za „doprinos slobodi, miru i stabilnosti na Kosovu“. Otkriven je u junu 2010. godine povodom jedanaeste godišnjice ulaska NATO trupa na Kosovo i oslobođenja Prizrena. Izgrađen je na inicijativu Opštine Prizrena i nalazi se u jednoj ulici na ulazu u grad, u blizini lokalne baze KFOR-a. Ima oblik NATO simbola i imitacija je spomenika koji je postavljen ispred sedišta NATO u Briselu. Postolje na koje stoji ima oblik granica Kosova, a oko njega su zastave država članica NATO.

SHTËPIA E SHEHZADES

Shtëpia e Musa-Efendi Shehzades gjendet në rrugën e «Sarajit të Vjetër». Është ndërtuar në fund të shekullit 18, kurse në shekullin 19 është bërë renovimi i rrënjësishëm i saj, sidomos nga brenda. Në shekullin 20 janë bërë ndërhyrje në hajat. Shtëpia është e pasur me elemente etnografike në enterier: oxhaqe të përpunuara, tavane dhe dollapë. Nga mesi i shekullit 20 oborri është përgjysmuar dhe është ndërtuar një objekt i ri, duke mbuluar gjysmën e fasadës së kësaj shtëpie. Prej viteve 1980, shtëpia nuk shfrytëzohet më për banim, por si depo e materialit elektrik. Në vitin 1999 ponari ka rindërtuar kulmin. Gjatë vitit 2013 është restauruar dhe është shndërruar në Muze Etnografik.

SHEHZADE'S HOUSE

The House of Musa Efendi Shehzade is located at the "Old Saray" Street. It was built in the late 18th century, but it was thoroughly refurbished in the 19th century, especially inside. In the 20th century, the auxiliary unit has been refurbished. The house is rich in ethnographic elements in the interior, crafted chimneys, ceilings and cabinets. By the mid-20th century, the courtyard was halved and a new facility was built, covering half of the façade of the house. Since the 1980s, the house is not used for housing, but as electric materials storage. In 1999, the owner reconstructed the roof. In 2013, it was restored and turned into the Ethnographic Museum.

KUĆA ŠEHZADE

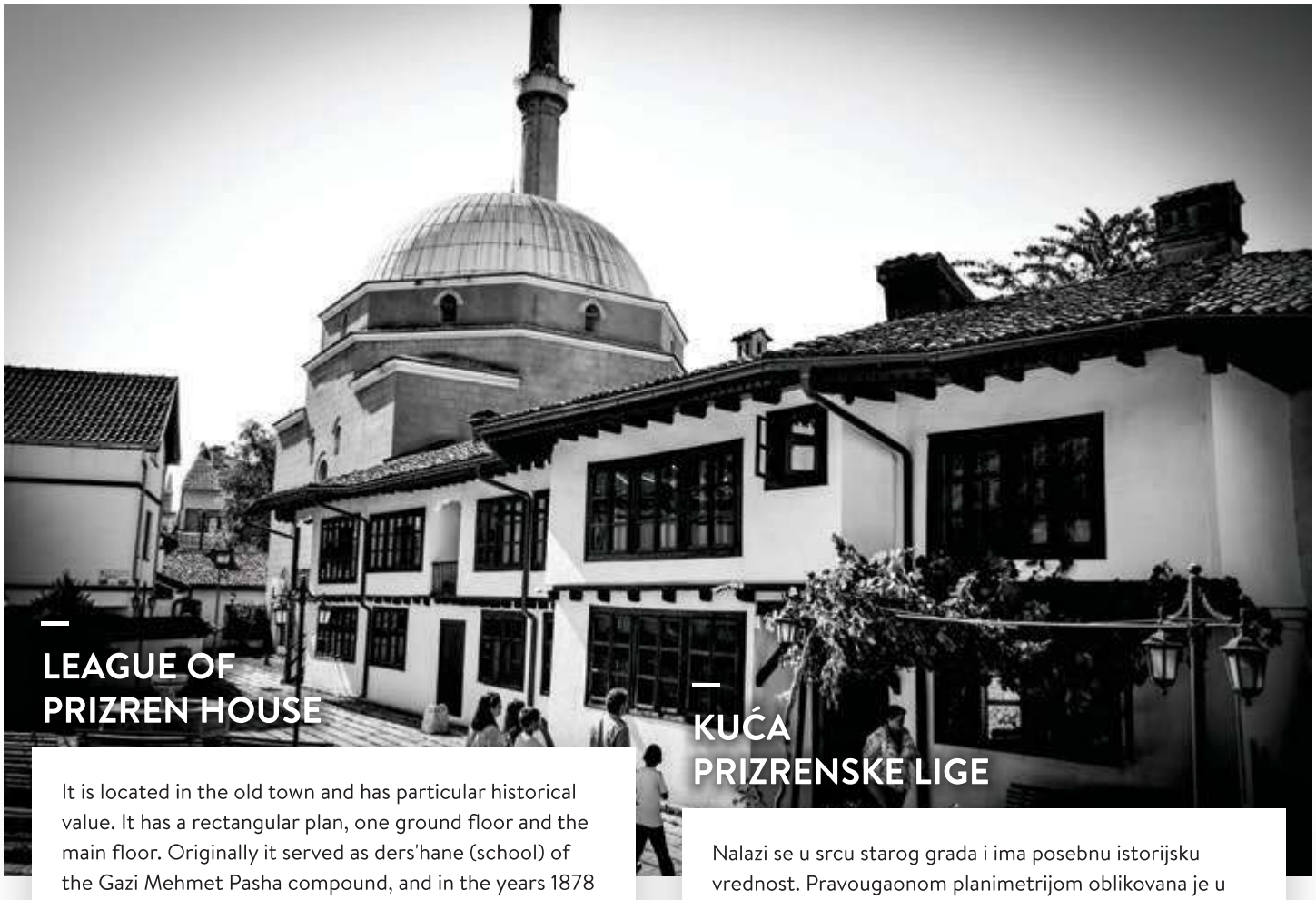
Kuća Musa-Efendi Šehzade nalazi se u ulici Starog saraja (Sarajit te vjeter). Sagrađena je krajem XVIII veka, a u XIX veku je potpuno obnovljena, pogotovo iznutra. U XX veku izvršene su intervencije na hajatu. Kuća je obogaćena etnografskim elementima u enterijeru: izrađeni su odžaci, plafoni i ormari. Sredinom XX veka dvorište je upola smanjeno i izgrađen je jedan novi objekat koji je pokrio polovinu fasade ove kuće. Od osamdesetih godina 20. veka, kuća se nije više koristila za stanovanje, nego kao skladište elektro-materijala. Vlasnik je 1999. obnovio krov. Tokom 2013. godine obnovljena je i pretvorena u Etnografski muzej.

SHTËPIA E LIDHJES SË PRIZRENIT

Gjendet në bërthamën e vjetër të qytetit dhe ka vlerë të veçantë historike. Me planimetri drejtkëndëshe, është e formësuar në përdhesë dhe kat. Fillimisht ka shërbyer si ders'hane (mësonjëtore) e kompleksit të Gazi Mehmet Pashës, kurse në vitet 1878-1881 është shfrytëzuar si zyrë e Lidhjes Shqiptare të Prizrenit. Gjatë shekullit 20 është shfrytëzuar edhe si hapësirë banimi. Në vitin 1968 është bërë dislokimi i ndërtesës për disa metra për shkak të ndërtimit të rrugës. Në vitet 1976-1978 është restauruar dhe rivitalizuar, me ç'rast, për nder të 100 vjetorit të Lidhjes, objekti bëhet pjesë e Kompleksit Muzeor të Lidhjes së Prizrenit. Në vitin 1999 është shkatërrar tërësisht nga forcat ushtarako-policore sërbe, kurse shtatoret e Ymer Prizrenit e Abdyl Frashërit në oborr të saj janë dëmtuar (tani ndodhen në muzeun e Lidhjes së Prizrenit). Pas vitit 1999 objekti është rikonstruktuar dhe tani shërben si Muze Historik, me eksponate që tregojnë historinë e zhvillimit të ngjarjeve politike 1878-1881.

LEAGUE OF PRIZREN HOUSE

It is located in the old town and has particular historical value. It has a rectangular plan, one ground floor and the main floor. Originally it served as ders'hane (school) of the Gazi Mehmet Pasha compound, and in the years 1878 to 1881 it was used as the office of the League of Prizren. During the 20th century it was also used as residential building. In 1968, the building was relocated for several meters due to road construction. In the years 1976-1978 it was restored and revitalized, and in honour of the 100th anniversary of the League, the facility became part of the Museum Complex of the League of Prizren. In 1999 it was completely destroyed by Serbian military and police forces, and the statues of Ymer Prizreni and Abdyl Frashëri in its courtyard were damaged (now they are located in the Museum of the League of Prizren). After 1999, the building was reconstructed and now serves as Historical Museum, with exhibits that tell the story of political events from 1878 to 1881.

KUĆA PRIZRENSKE LIGE

Nalazi se u srcu starog grada i ima posebnu istorijsku vrednost. Pravougaonom planimetrijom oblikovana je u prizemlju i na spratu. Prvenstveno je služila kao ders-hane (učionica) kompleksa Gazi Mehmed Paše, a 1878-1881. korišćena je kao kancelarija Prizrenske albanske lige. Tokom XX veka korišćena je kao stambeni prostor. Godine 1968. zgrada je dislocirana za nekoliko metara zbog izgradnje puta. U periodu 1976-1978. restaurirana je i revitalizovana, a povodom stogodišnjice postaje deo Muzejskog kompleksa Prizrenske lige. Godine 1999. potpuno su je uništile srpske vojno-policijske snage, a spomenici Imeru Prizrenu i Avdilu Frašeriju su oštećeni (sada se nalaze u muzeju Prizrenske lige). Nakon 1999. godine kuća je obnovljena i sada se u njoj nalazi Istorijski muzej, gde su predstavljeni eksponati koji pokazuju istoriju političkih događaja 1878-1881.

FERI

Z A J

KALAJA E KAÇANIKUT

Ndodhet në qendër të Kaçanikut. Është ndërtuar nga Koxha Sinan Pasha në vitin 1585 me urdhër nga Sulltan Murati III, i cili ka qeverisur në vitet 1574-1595. Ai ka urdhëruar ndërtimin e kalasë për ta mbrojtur rrugën drejt Shkupit prej kryengritësve. Për ndërtimin dhe formën e kalasë kanë shkruar shumë udhëpërshkrues. Nga Kalaja e Kaçanikut kanë mbetur vetëm dy mure, njëri në perëndim dhe tjetri në veri, me gjerësi prej 1.60 metrash. Kalaja është ndërtuar me gurë dhe llaç gëlqeror, kurse tullat janë përdorë për dekorim. Gjatë viteve 1970 është ndërtuar një objekt hotelerie, që ka ndikuar negativisht në ruajtjen e origjinalitetit të kalasë. Gjendja e kalasë sot është e keqe meqë nuk gëzon përkujdesje institucionale.

KAÇANIKU CASTLE

It is situated in the centre of Kacanik. It was built by Koxha Sinan Pasha in 1585 by order of Sultan Murad III, who ruled in the years 1574-1595. He ordered the construction of the castle to protect the road to Skopje from insurgents. Many guides have been written about the construction and shape of the castle. Only two walls remain of the Kaçaniku Castle, one to the west and another to the north, with a width of 1.60 meters. The castle was built with stone and lime mortar and bricks were used for decoration. During the 1970s, a hotel was built, which has negatively affected the preservation of the authenticity of the castle. Nowadays, the castle is in very poor shape as it enjoys no institutional care.

TVRĐAVA KAČANIK

Nalazi se u centru Kačanika. Izgradio je Kodža Sinan Paša 1585. godine po naređenju sultana Murata III, koji je vladao od 1574-1595. godine. On je naredio izgradnju tvrđave da bi zaštitio put od pobunjenika. U mnogim vodičima se pisalo o njenoj konstrukciji i obliku. Od Kačaničke tvrđave ostala su samo dva zida, jedan na zapadu, a drugi na severu, širine 1.60 metara. Tvrđava je izgrađena od kamena i krečnog maltera, a cigle su korišćene za dekoraciju. Tokom sedamdesetih godina prošlog veka, izgrađen je hotel koji je negativno uticao na očuvanje autentičnosti tvrđave. Tvrđava je danas u vrlo lošem stanju zato što je ostala bez institucionalnog staranja.

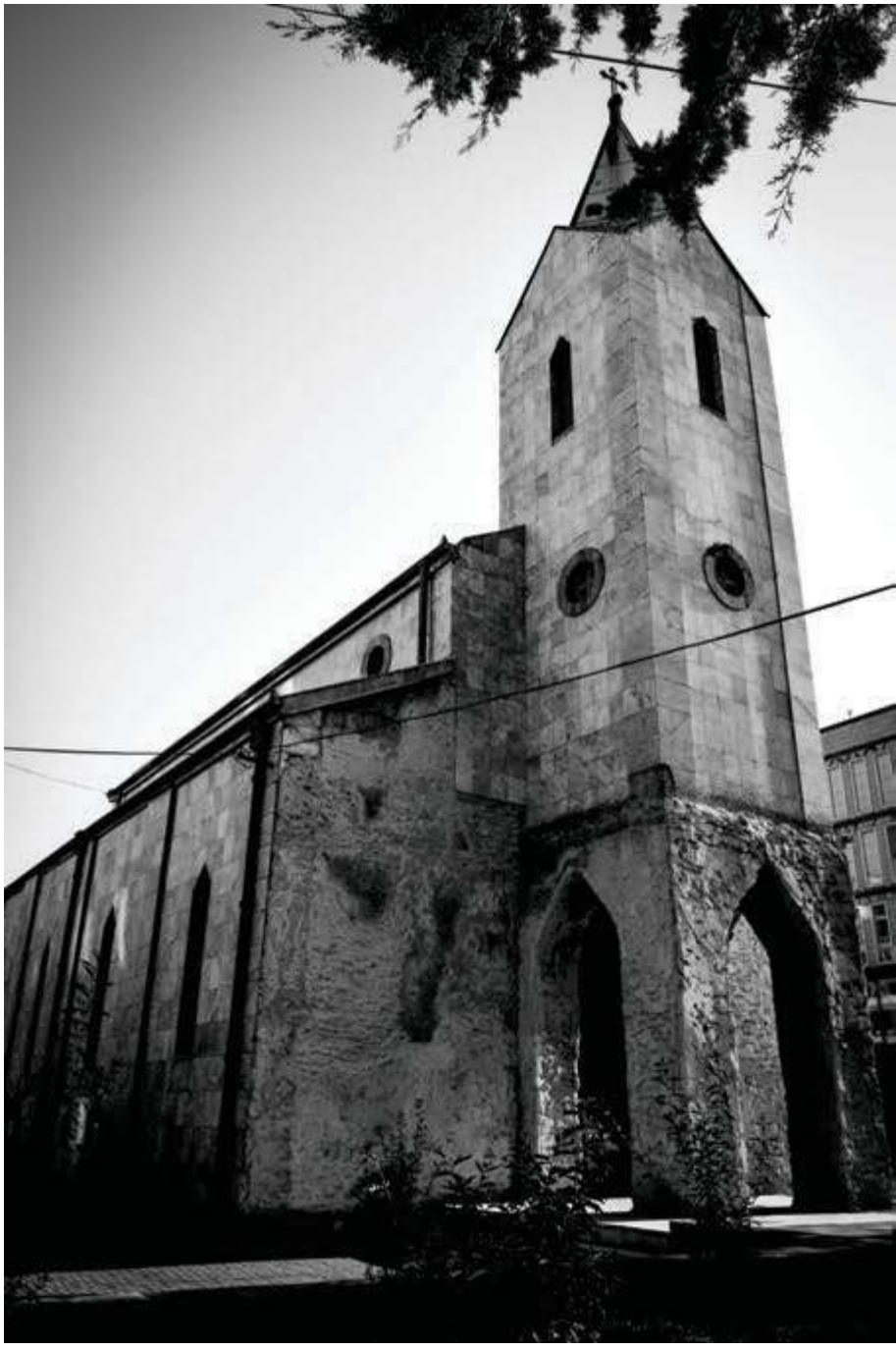
KISHA KATOLIKE ENGJËLLI I ROJËS

Është ndërtuar në vitin 1928 me ndihmën financiare të besimtarëve. Para, gjatë dhe pas luftës, kjo kishë ka dhënë kontribut të madh, duke ofruar asistencë tek banorët lokalë me barna, ushqime e përkujdesje, nëpërmjet organizatës humanitare bamirëse “Nëna Terezë”. Aktualisht, kisha është në gjendje të rëndë dhe përgjegjësit janë të mendimit se nuk ka mundësi të renovohet, prandaj duhet të rrënohet e të ndërtohet një objekt i ri. Për fat të keq, kjo kishë nuk ndodhet në listën e monumenteve të mbrojtura, ndonëse i plotëson të gjitha kriteret.

GUARDING ANGEL CATHOLIC CHURCH

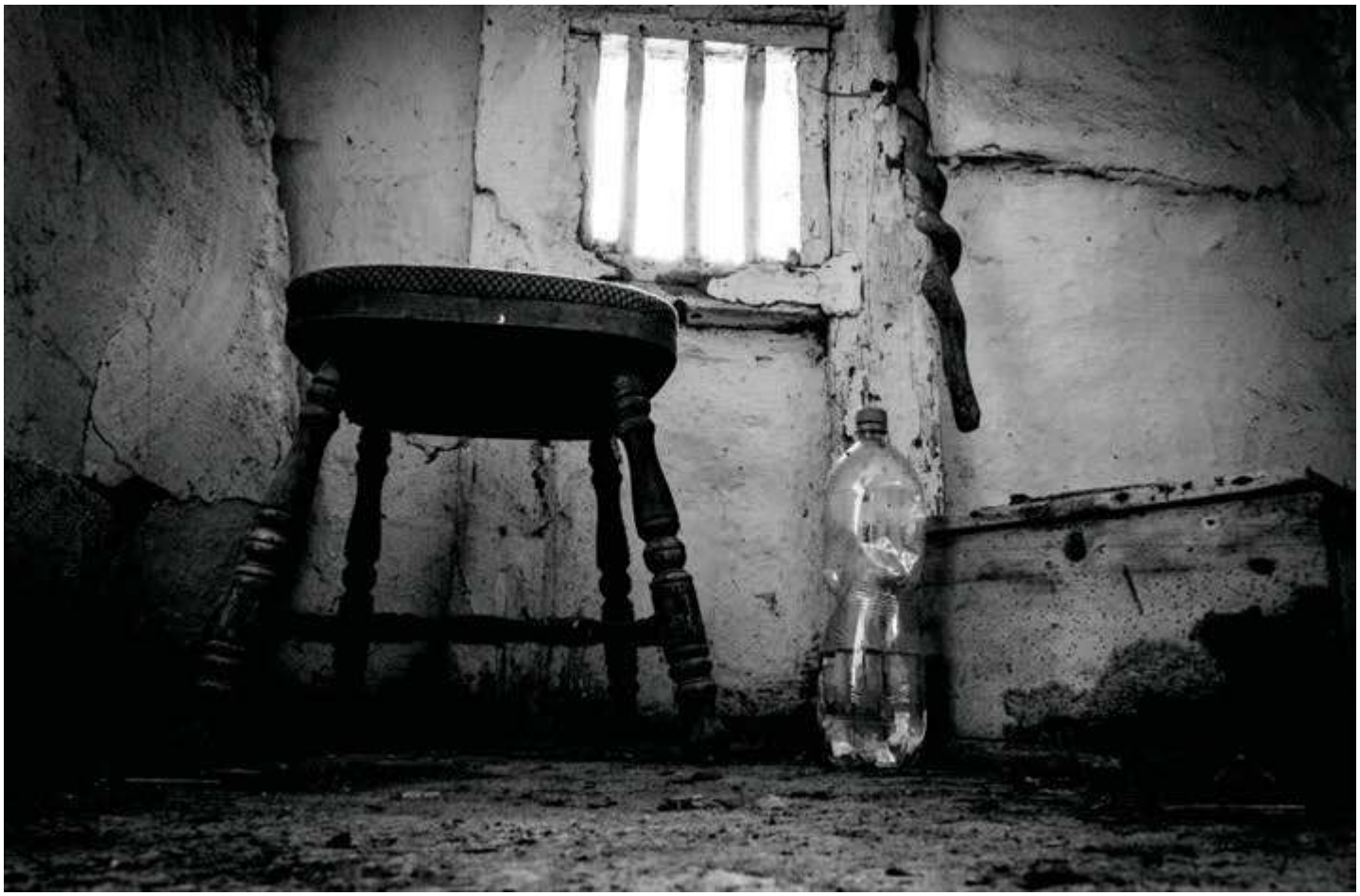
It was built in 1928 with financial assistance of the congregation. Before, during and after the war, this church has made major contributions by providing assistance to local residents with medicines, food and care, through the humanitarian organization "Mother Theresa". Currently, the church is in very poor state and those responsible are of the opinion that it can't be repaired, and it should be demolished to construct a new building. Unfortunately, this church is not on the list of protected monuments, although it meets all the criteria.

KATOLIČKA CRKVA ANĐEO ČUVAR

Sagrađena je 1928. godine uz finansijsku pomoć vernika. Pre, tokom i posle rata, ova crkva je dala veliki doprinos, pružajući pomoć lokalnom stanovništvu u lekovima, hrani i nezi preko humanitarne organizacije “Majka Tereza”. Objekat je trenutno u lošem stanju i postoji opasnost od urušavanja. Odgovorna lica ove crkve su mišljenja da se ne može renovirati, već da treba da se sruši i izgradi nova. Nažalost, ova crkva se ne nalazi na listi zaštićenih spomenika, iako ispunjava sve uslove, ali na ovoj listi se nalazi objekat u njenoj blizini, eparhija Uroševca, kao najstariji objekat sagrađen 1903. godine.

TEQE NË MIROSALË

Gjendet në fshatin Mirosalë dhe është pronë e Halil Bytyçit. Sipas Bytyçit, teqeja është ndërtuar para tetë brezash, pra është rreth 250 vjet e vjetër. Brenda objektit nuk ka asnjë varr, kurse në afërsi të tij janë pesë varre. Themelet janë prej guri, kurse muret prej shtyllave të drurit e thuprave të suvatuara me llaç. Ka hapësirë të ngushtë; dy dritare të vogla. Besohet se ka qenë një depo për mjete lufte të kohës, ndërsa varret afër teqesë thuhet se janë të luftëtarëve që e shfrytëzuan këtë objekt për depo. Në kthinë ka qenë një pllakë druri me tekst me shkronja arabe, por që është vjedhur.

MIROSALE TEKKE

It is located in the Mirosale village and it is owned by Halil Bytyqi. According to Bytyci, the tekke was built eight generations ago, so it is about 250 years old. Within the facility there are no grave, but in its vicinity there are five graves. With stone foundations, the walls are made of woodwork plastered with stucco. It is a very tight space; with two small windows. It is believed to have been a repository for combat materiel, while the graves close to the tekke are said to be of the fighters who used the repository. In the alcove was a wooden plaque with text in Arabic script, but it has been stolen.

TEKIJA U MIROSAVLJU

Nalazi se u selu Mirosavlje i u vlasništvu je Halila Bitićija. Prema Bitićiju, tekija je izgrađena pre osam generacija, što znači da može biti stara oko 250 godina. Unutar objekta ne postoji nijedan grob, ali pet grobova se nalazi u blizini. Temelji su od kamena, a zidovi su od drveta obloženi gisanim malterom. Male je površine sa dva mala prozora. Smatra se da je služila kao skladište za ratnu opremu, kao i da grobovi u blizini tekije pripadaju borcima koji su koristili skladište. U usubljenju u zidu se ranije nalazila jedna drvena ploča sa tekstom pisanim arapskim slovima, ali je ukradena.

STACIONI HEKURUDHOR

Është ndërtuar në vitin 1873 kur është ndërtuar linja e parë hekurudhore Mitrovicë-Shkup. Kjo datë merret edhe si fillimi i themelimit të qytetit. Stacioni është ndërtuar kryesisht me gurë të mëdhenj të lidhur me llaç gëlqereje. Ka dy kate dhe nuk ka pësuar ndryshime gjatë ekzistencës së tij. Objekti është suvatuar disa herë. Në vitin 2012 është intervenuar në kulmin e objektit. Ngjitur me objektin e stacionit të trenit ndodhet edhe depoja që mund të jetë e të njëjtës kohë.

RAILWAY STATION

It was built in 1873, during the construction of the first railway line Mitrovica to Skopje. This date is also considered the founding date of the town. The station was mainly built with large stones and lime mortar. There are two floors and has not undergone any changes during its existence. The building has been plastered several times. In 2012, there were interventions on the roof. Adjacent to the railway station building is also the repository that could have been built at the same time.

ŽELEZNIČKA STANICA

Sagrađena je 1873. godine, tokom izgradnje prve železničke linije Mitrovica – Skoplje. Ovaj datum se smatra i datumom osnivanja grada. Stanica je izgrađena uglavnom od velikog kamena i krešnog maltera. Ova jednospratnica nije pretrpela nikakve promene tokom svog postojanja. Zgrada je nekoliko puta omalterisana. Godine 2012. renoviran je krov. Pored zgrade železničke stanice nalazi se i skladište koje može pripadati istom periodu.

SHTATORJA E REXHEP BISLIMIT (1966-1998)

Rexhep Bislimi ishte themeluesi i celulave të para të Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës. Shtatorja është vendosur në sheshin «Adem Jashari» në shtator të vitit 2012. Përurimi është bërë nga Presidentja e Kosovës, Atifete Jahjaga, dhe Kryeministri i Kosovës, Hashim Thaçi. Me propozimin e Qeverisë së Republikës së Kosovës, në shkurt 2013, Presidentja e Kosovës e ka dekoruar Rexhep Bislimin me urdhrin «Hero i Kosovës». Rexhep Bislimi ishte arrestuar nga policia sërbe më 6 korrik 1998, ndërsa kishte ndërruar jetë pas dy javësh prej torturash çnjerëzore në lokalet e policisë sërbe.

STATUE OF REXHEP BISLIMI (1966-1998)

Rexhep Bislimi was founder of the first cells of the Kosova Liberation Army. The statue was erected in the "Adem Jashari" street in September 2012. It was inaugurated by the President of Kosova, Atifete Jahjaga and Prime Minister Hashim Thaci. Upon proposal of the Government of the Republic of Kosova, in February 2013, Kosova's President awarded Rexhep Bislimi with the order "Hero of Kosova". Rexhep Bislimi was arrested by Serbian police on July 6, 1998, and died after two weeks of inhuman torture in Serbian police custody.

SPOMENIK REDŽEPU BISLIMIJU (1966-1998)

Redžep Bislimi bio je osnivač prvih ćelija Oslobodilačke vojske Kosova. Spomenik je postavljen na trgu Adem Jašari u septembru 2012. godine. Svečano ga je otkrila predsednica Kosova Atifete Jahjaga i kosovski premijer Hašim Tači. Na predlog Vlade Republike Kosova, u februaru 2013. godine, Predsednica Kosova je odlikovala Redžepa Bislimija ordenom „Heroja Kosova“. Redžepa Bislimi je srpska policija uhapsila 6. jula 1998. godine, a umro je posle dve nedelje neljudskog mučenja u policijskom pritvoru.

KOMPLEKSI MEMORIAL I REÇAKUT

Gjendet në fshatin Reçak të Komunës së Shtimjes. Është ndërtuar në vitin 2009. Në të janë varrosur 44 dëshmorë e martirë, të masakruar nga forcat ushtarako-policore sërbo-jugosllave më 15 janar 1999. Përveç varrezave, është ndërtuar edhe një pllakë e madhe, ku figurojnë emrat, mbiemrat, datat e lindjes dhe të rënies, si dhe fotografitë e të gjithë të vrarëve. Pas kësaj masakre, shefi i Misionit Verifikues të OSBE-së në Kosovë, William Walker, pati deklaruar se kjo masakër përbënte krim kundër njerëzimit, duke i bërë përgjegjëse forcat sërbo-jugosllave. Kjo masakër ka ndikuar që bashkësia ndërkombëtare t'i intensifikojë përpjekjet për organizimin e një konference ndërkombëtare për zgjidhjen e konfliktit në Kosovë.

RACAK MEMORIAL COMPLEX

It is located in the Racak village in the municipality of Shtime. It was built in 2009. 44 martyrs, massacred by Serb police and military forces in January 15, 1999, are buried there. Besides the cemetery, a large plaque has been erected, with the names, surnames, dates of birth and death, and pictures of all the fallen. After this massacre, the head of the OSCE Verification Mission in Kosova, William Walker, declared that it constituted a crime against humanity, laying the responsibility on Serb forces. This massacre led to the international community intensifying efforts to organize an international conference to resolve the conflict in Kosova.

MEMORIJALNI KOMPLES RAČAK

Nalazi se u selu Račak, opština Štimlje. Izgrađen je 2009. godine. U ovom kompleksu sahranjeno je 44 boraca-mučenika koje su masakrirale srpske vojno-policijske snage 15. januara 1999. Osim groblja, izgrađena je i jedna velika ploča gde su navedena imena, prezimena, datumi rođenja i pogibije, i slike svih ubijenih. Nakon ovog masakra, šef Verifikacione misije OEBS-a na Kosovu Vilijem Voker izjavio je da je ovo bio zločin protiv čovečnosti, za šta je optužio srpske snage. Ovaj masakr je uticao na to da međunarodna zajednica pojača napore za organizovanje međunarodne konferencije za rešavanje sukoba na Kosovu.

GJI

LAN

KALAJA E POGRAGJËS

Gjendet 10 kilometra në jug-lindje të qytetit. Është kala e tipit kodrinor. Deri më tani është ruajtur pirgu kryesor me një lartësi prej 13 metrash, disa kulla vrojtuese dhe 44 metra të murit të parë. Aktualisht po punohet për zhveshjen e këtij monumenti kulturor e historik nga bimësia. Gjatë punimeve janë gjetë monedha, pjesë shigjetash e të ngjashme. Ekspertët shqiptarë pretendojnë se kalaja i takon epokës së antikitetit, kurse ekspertët sërbë mëtojnë se i takon shekullit 14.

POGRAGJA CASTLE

It is located 10 kilometers south-east of the town. It is a typical hill fortress. To this day, only the principal mound with a height of 13 meters, some watch towers and 44 meters of the first wall have been preserved. Currently, work is under progress to strip the vegetation that has grown on this cultural and historical monument. During the works, coins and parts of arrows have been found. Albanian experts claim that the castle belongs to the era of antiquity, while Serb experts claim that it belongs to the 14th century.

TVRĐAVA POGRAĐE

Nalazi se 10 kilometara jugoistočno od grada. Ovo je tipična brdska tvrđava. Sačuvan glavni toranj visine 13 metara, nekoliko stražarskih kula i 44 metara prvog zida. Trenutno se radi na uklanjanju vegetacije sa ovog kulturnog i istorijskog spomenika. Tokom radova nađene su i kovanice, delovi strela i slično. Albanski stručnjaci tvrde da tvrđava potiče iz antičkog doba, dok srpski stručnjaci smatraju da potiče iz XIV veku.

ATIK XHAMIA

Ndryshe njihet si Xhamia e Medresesë. Është ndërtuar në vitet 1606-1609 dhe është e para xhami në qytet. Xhamia është ndërtuar me material të ndryshëm: gurë, tulla, hatulla vertikale dhe horizontale, llaç gëlqereje dhe thupra të shtypura (shtupë), të cilat kanë mundësuar qëndresën e objektit për qindra vite. Xhamia ka sallën e lutjeve dhe minaren, ndërsa hajati, dikur funksional, është prishur në vitin 1993 dhe është ndërtuar një aneks që i është bashkëngjitë xhamisë. Në oborr të xhamisë dikur ndodheshin shatërvani dhe kthina ku laheshin kufomat, ndërsa tani në vend të tyre janë ndërtuar ndërtesat shoqëruese, lokalet dhe medreseja. Enterieri është i pasur me piktura murale që paraqesin vlera të çmuara të kulturës islame në këto troje. Dekorimet e pikturave janë me motive bimore, që i takojnë stilit turk ose atij persian. Gjatë restaurimit në pikturat murale janë futë elemente të traditës shqiptare.

ATIK MOSQUE

Otherwise known as Madrasah Mosque. It was built in the years 1606-1609 and is the first mosque in the town. The mosque was built with different materials: stone, brick, vertical and horizontal tiles, lime mortar and twigs, which have enabled the resistance of the facility for hundreds of years. The mosque has a prayer hall and minaret, while the porch, once functional, was demolished in 1993 and an auxiliary unit attached to the mosque was built. Once, the mosque courtyard had the fountain and alcoves for washing corpses, but they have been replaced by the auxiliary buildings, shops and madrasah. The interior is rich with murals that represent precious values of Islamic culture in these lands. The paintings are decorated with floral motifs in Persian or Turkish style. During the restoration, elements of Albanian tradition were introduced on the murals.

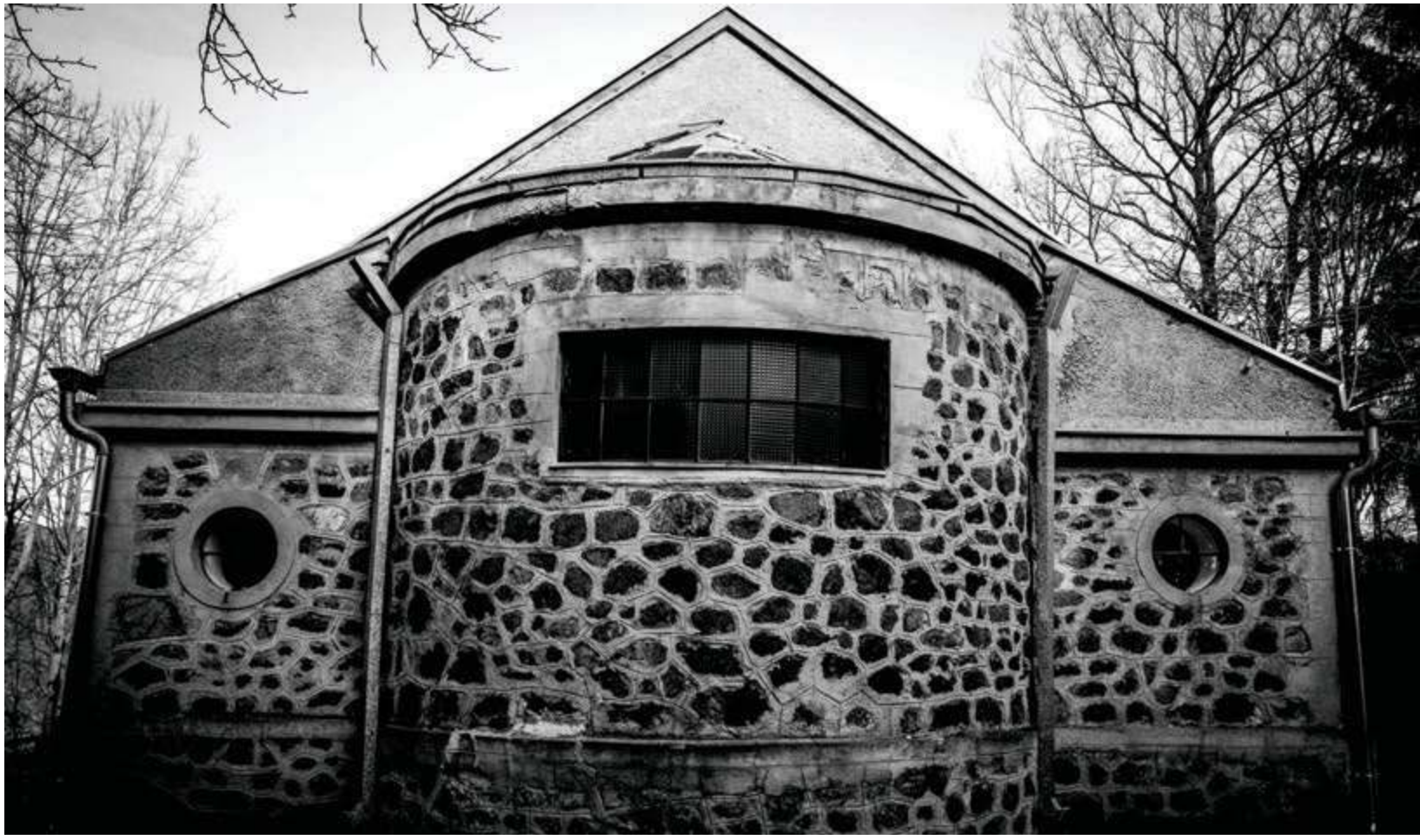
ATIK DŽAMIJA

Poznata i kao Džamija Medrese. Izgrađena je 1606-1609. godine i prva je džamija u gradu. Džamija je izgrađena od različitog materijala: kamena, cigle, vertikalnih i horizontalnih plocica, krečnog maltera i trske, koji su doprineli da se održi stotinama godina. Ima salu za molitve i minaret, a hajat, nekada funkcionalan, je srušen 1993. godine, a izgrađena je jedna pomoćna jedinica uz džamiju. U dvorištu džamije nekada se nalazio šadrvan i udubljenja za kupanje tela pokojnika; na tom mestu su sada izgrađeni pomoćni objekti, radnje i medrese. Enterijer je bogat muralnim slikama sa floralnim motivima u turskom ili persijskom stilu, i predstavljaju veliku dragocenost islamske kulture na ovim prostorima. Tokom restauracije muralnih slika ubačeni su elementi albanske tradicije.

KISHA E SHËN ANËS

Gjendet në fshatin Dunav, në afërsi të kufirit shtetëror ndërmjet Kosovës, Sërbisë dhe Maqedonisë. Baza e saj është ndërtuar nga gurët, ndërsa muret nga tullat dhe llaçi i gëlqeres. Në hyrje është kambanorja katrore, e lartë 12 metra. Kisha është ndërtuar në vitin 1938. Për herë të fundit është meremetuar në vitin 2012. Pas luftës (1998-1999) kjo kishë nuk kryen më shërbesa fetare, meqë shumica dërrmuese e banorëve e kanë braktisë fshatin. Është kisha e vetme katolike në Gjilan. Që nga viti 2011 aty mbahet manifestimi rajonal i poezisë, “Trekëndëshi poetik 'Beqir Musliu”.

ST. ANNE'S CHURCH

It is located in the Dunav village, near the border between Kosova, Serbia and Macedonia. Its base is stone construction, the walls are made of bricks and lime mortar. At the entrance is a square bell tower, 12 meters high. The church was built in 1938. The last time it was repaired was in 2012. After the war (1998-1999), this the church no longer performs religious services since the vast majority of residents have abandoned the village. It is the only Catholic Church in Gjilan. Since 2011, the regional poetry event “Poetry Triangle Beqir Musliu” is held there.

CRKVA SVETE ANE

Nalazi se u selu Dunav, u blizini državne granice između Kosova, Srbije i Makedonije. Njena osnova je izgrađena od kamena, a zidovi od cigle i krečnog maltera. Na ulazu je četvrtasti zvonik, visok oko 12 metara. Crkva je izgrađena 1938. godine. Poslednji put je popravljena 2012 godine. Nakon rata 1998-1999. godine, u ovoj crkvi se ne obavljaju verski obredi, jer je većina stanovništva napustila selo. To je jedina katolička crkva u Gnjilanu. Od 2011. godine ovde se održava regionalna manifestacija poezije “Poetski trougao Beqir Musliu”.

SAHAT KULLA

Sahat Kulla ka qenë në qendër të Gjilanit, te ish «Shtëpia e Mallrave», në vendin që dikur quhej «Lama e drithit». Është rrënuar në vitin 1923. Me qëllim që qytetit t'i kthehet një objekt i vjetër, ishte hedhur ideja për rindërtimin. Në pamundësi për ta ndërtuar në vendin ku ka qenë Sahat Kulla e vjetër, Kuvendi i Komunës së Gjilanit vendos që objektin ta ndërtojë përballë stacionit të autobusëve, në fund të parkut të qytetit. Përurimi i fillimit të punimeve për ndërtimin e Sahat Kullës u bë më 2010. Faza e parë e projektit përfundoi më 2011, kurse e dyta (suvatimi, ndriçimi, vendosja e orëve, etj.) nuk është kryer ende. Lartësia e Sahat Kullës është 30 metra, ndërsa gjerësia 3.80 me 3.80 metra. Ndërtimi është bërë me material të fortë. Aktualisht Sahat Kulla kryen funksionin e WC-së publike.

CLOCK TOWER

The Clock Tower used to stand in the centre of Gjilan, by the former "Shopping House", at what used to be called the "the grain field". It fell to ruin in 1923. The idea to reconstruct this town heirloom gained traction after the last war. Unable to build it on the site of the old Clock Tower, the Municipal Assembly of Gjilan decided to construct the clock tower opposite the bus station, at the end of the city park. Work began on the reconstruction of the Clock Tower in 2010. The first phase of the project ended in 2011, while the second (plastering, lighting, installing the clockwork, etc.) has not been concluded yet. The Clock Tower stands at a height of 30 meters, on a rectangular base of 3.80 by 3.80 meters. The building is made of strong material. Currently, the Clock Tower performs the function of public toilets.

SAHAT KULA

Sahat kula se nalazila centru Gnjilana, kod bivše Robne kuće, kod mesta nazvanog „Žitna vršidba“. Srušena je 1923. godine. Ideja da se sagradi kopija Sahat kule pojavila se posle poslednjeg rata. Pošto nije bilo moguće da se izgradi na mestu gde se nalazila stara Sahat kula, Skupština opštine Gnjilane je odlučila da ovaj objekat izgradi preko puta autobuske stanice, na kraju gradskog parka. Početak radova na izgradnji Sahat kule svečano je objavljen 2010. godine. Prva faza je završena 2011. godine, dok je druga faza (malterisanje, osvetljenje, postavljanje satova itd.) još u toku. Sahat kule je visoka 30 metara, na kvadratnoj osnovi dimenzija, i gradi se od čvrstog materijala. Trenutno Sahat kula ima fukciju javnog toaleta.

MUZEU I GJILANIT

Gjendet në qendër të qytetit. Ndryshe njihet edhe si objekti i kajmekamllëkut. Ishte selia e kryetarit të Gjilanit. Është ndërtuar në shekullin 18. Ka pasur funksion banimi, kurse më vonë është shfrytëzuar për arsye administrative. Është shtëpi me elemente të stilit neoklasik, e ndërtuar me gurë, tulla, dru e tjegulla kulmi dhe i takon teknikës qytetare të ndërtimit. Që nga koha e ndërtimit nuk ka pësuar ndryshime të mëdha, përveç restaurimit të fasadës dhe të kulmit. Në kohën e RSFJ-së në të ndodheshin zyrat e mbrojtjes popullore komunale. Pas luftës së fundit (1998-1999) u vendos logjistika e UÇK-së e më pas e TMK-së. Aktualisht një pjesë e objektit shfrytëzohet si muze, kurse një pjesë si Qendër Rajonale për Trashëgimi Kulturore.

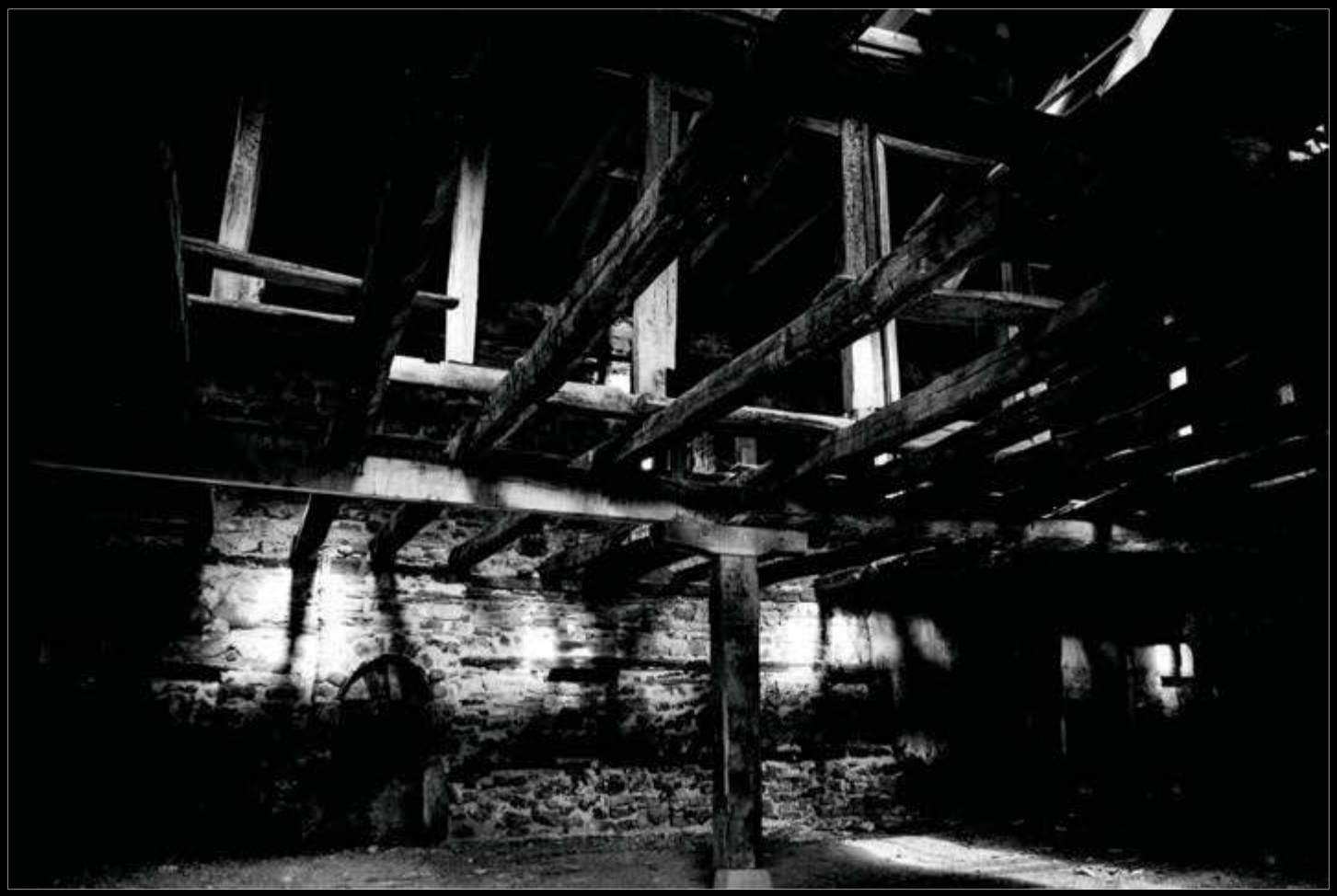
MUSEUM OF GJILAN

It is located in the city centre. It is otherwise known as the Kajmakam (Ottoman Governor) building. It was the seat of the Gjilan mayor. It was built in the 18th century. Initially it was used as a residence and later for administrative purposes. It is a neoclassical style house, built of stone, brick, wood and tiled roof, constructed with urban techniques. Since its construction, it has not undergone major changes, except for the restoration of the façade and roof. In Yugoslav times, it housed the offices of the Popular Municipal Defence Unit. After the last war (1998-1999), it housed KLA and later KPC logistics. Currently, one part of the building used as a museum, and the rest as Regional Centre for Cultural Heritage.

MUZEJ GNJILANA

Nalazi se u centru grada. Poznat je kao objekat kajmakluka. Bio je sedište gradonačelnika Gnjilana. Izgrađen je u XVIII veku. Prvo je služio za stanovanje, a kasnije je korišćen za administrativne potrebe. To je kuća sa elementima neoklasičnog stila, izgrađena od kamena, cigle, drveta i krovnih opeka, i pripada građanskoj tehnici izgradnje. Od vremena izgradnje nije pretprela velike izmene osim restauracije fasade i krova. U vreme SFRJ, u njoj su se nalazile opštinske kancelarije za narodnu odbranu. Nakon poslednjeg rata 1998-1999, tu je bila logistika OVK, a zatim i KZK. Trenutno se jedan deo objekta koristi kao muzej, dok je u drugom Regionalni centar za zaštitu kulture.

KULLA E KADRI VEHBI ZEQIRIT

E ndërtuar në vitin 1880, gjendet në fshatin Haxhaj, 17 km në jug të Gjilanit. Është dykatëshe, me planimetri drejtkëndëshe. Në katin e parë gjendet oda e mysafirëve dhe dhomat e tjera përcjellëse për banim dhe ruajtje të ushqimit e mbajtje të kafshëve, kurse në të dytin është një ndarje e madhe, që ka shërbyer për ndenja gjatë ditës. Ndërtimi është realizuar nga gurët, ndërsa muret janë suvatuar me llaç balte. Është në gjendje shumë të rëndë dhe ka nevojë për restaurim.

KADRI VEHBI ZEQIRI'S KULLA

Built in 1880, it is located in the village Haxhaj, 17 km south of Gjilan. It is two-storey building, with a rectangular plan. On the first are located the guest chamber and other ancillary rooms for lodging and food storage, as well as for keeping animals, while the second floor is a single large hall for daily meetings. It is a stone construction, while the walls are plastered with clay mortar. It is in very poor state and needs restoration.

KULA KADRI VEHBI ZEĆIRIJA

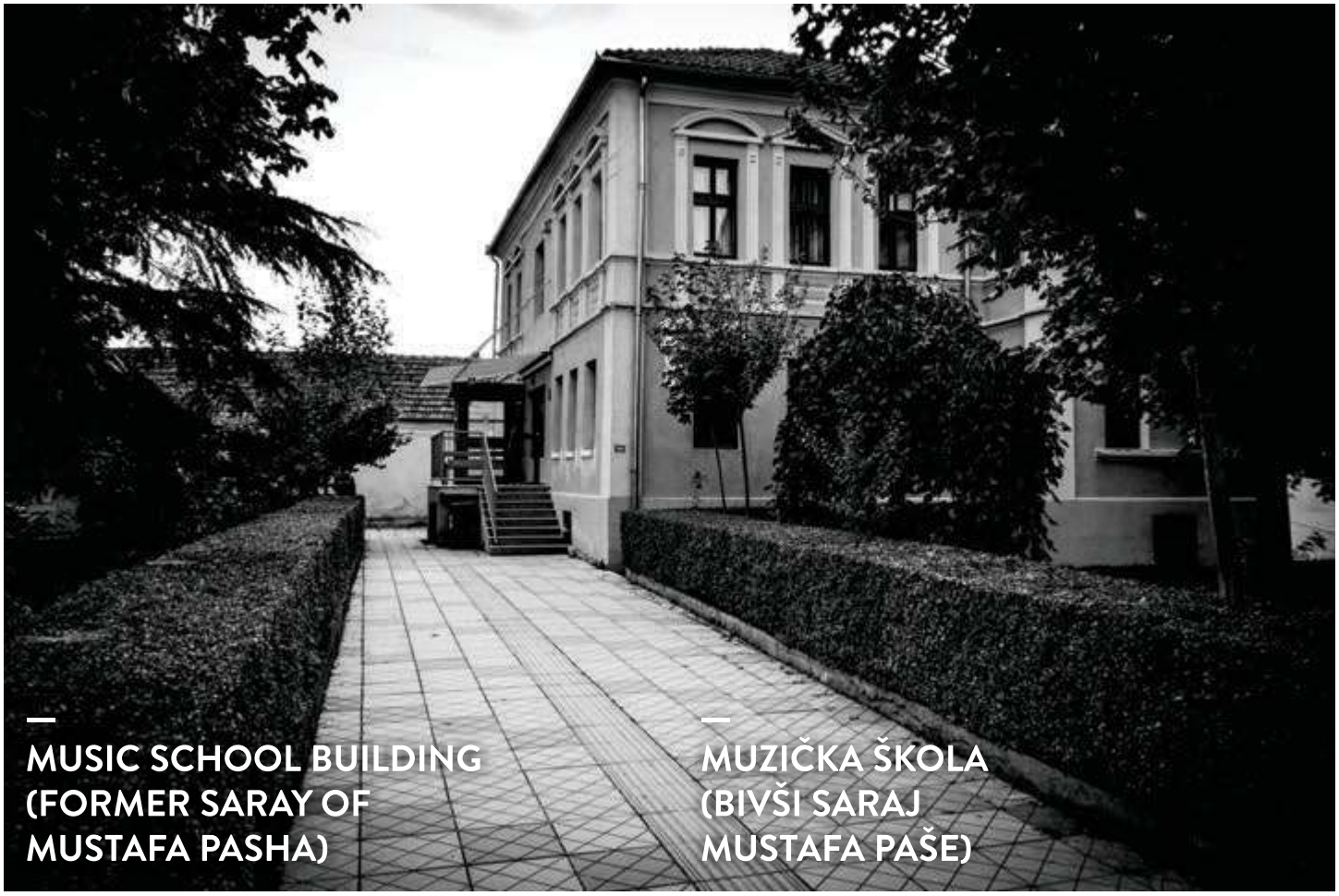
Nalazi se u selu Hadžaj, 17 km južno od Gnjilana. Jednospratna je, pravougaone osnove, i izgrađena je 1880. godine. U prizemlju se nalazi gostinjska soba i druge pomoćne prostorije za stanovanje i skladištenje hrane i održavanje živine, dok je na prvom spratu velika protorija koja je služiila za okupljanje tokom dana. Objekat je izgrađen od kamena, dok su zidovi omalterisani. U veoma je lošem stanju i potrebna je restauracija.

OBJEKTI I SHKOLLËS SË MUZIKËS (ISH-SARAJI I MUSTAFË PASHËS)

Gjendet përballë Atik Xhamisë. Është ndërtuar në vitin 1887 nga Mustafë Pasha dhe ka shërbyer për banim. Pas Luftës së Dytë Botërore ndërtesa ka kaluar në pronësi të shtetit dhe është shfrytëzuar si shkollë fillore, ndërsa sot është në pronësi të komunës dhe shfrytëzohet si shkollë e muzikës. Ka vlera historike dhe arkitekturale. Paraqet një shembull të ndërtesave publike të ndërtuara në fund të shekullit 19 në Gjilan. Ndërtesa veçohet për punimin e elementeve prej drurit. Në vitin 2002 është dëmtuar nga tërmeti. Në fund të vitit 2007 dhe fillim të vitit 2008 janë kryer ndërhyrje restauruese.

MUSIC SCHOOL BUILDING (FORMER SARAY OF MUSTAFA PASHA)

It is located opposite the Atik mosque. It was built in 1887 by Mustafa Pasha as a residential building. After World War II, the building was seized by the state and used as a primary school, and today is owned by the municipality and used as a music school. It displays historical and architectural values. It is an example of public buildings built in the late 19th century in Gjilan. The building is distinguished by its crafted woodwork. In 2002, it was damaged by the earthquake. In late 2007 and early 2008, restoration interventions were carried out.

MUZIČKA ŠKOLA (BIVŠI SARAJ MUSTAFA PAŠE)

Nalazi se preko puta Atik džamije. Izgradio je Mustafa Paša 1887. godine i služila je za stanovanje. Posle Drugog svetskog rata, zgrada je prešla u državno vlasništvo i korišćena je kao osnovna škola, a danas je u vlasništvu opštine i u njoj se nalazi muzička škola. Ima istorijsku i arhitektonsku vrednost. Predstavlja primer javnih zgrada koje su građene krajem XIX veka u Gnjilanu. Zgrada je posebna po izradi drvenih elemenata. Godine 2002. zgrada je oštećena u zemljotresu. Restauracija je započeta krajem 2007, a završena početkom 2008. godine.

DEPOJA USHTARAKE TURKE

Data e saktë e ndërtimit nuk dihet, por supozohet të jetë ndërtuar në fund të shekullit 18 e fillim të shekullit 19. Nuk është i qartë saktësisht as funksioni i këtij objekti, por thuhet se ka shërbyer si depo ushtarake turke. Thuhet të ketë qenë spital, kurse gjatë kohës së RSFJ-së edhe gjykatë për kundërvajtje. Ka shërbyer si zyrë e pushteteve të ndryshme; sot është seli e LDK-së në Gjilan. Ka dy kate, i takon stilit neoklasik, është ndërtuar me gurë, tulla, drunj e tjegulla. Është bërë renovimi i fasadës dhe restaurimi i kulmit. Objekti nuk ishte marrë në mbrojtje nga shteti para luftës së vitit 1998-1999. Aktualisht është në mbrojtje të përkohshme.

TURKISH MILITARY STOREHOUSE

The exact date of construction is unknown, but it is assumed to have been built in late 18th century and early 19th century. The function of this building is not exactly clear, but reportedly it served as a Turkish military depot. There are claims that it also was a hospital, and during Yugoslav times it housed the Court of Misdemeanours. Having served different powers; today it is the headquarters of the LDK in Gjilan. It is a two-story building, in the neoclassical style, built of stone, brick, wood and tiles. The façade and roof have been restored. The facility was not under state protection before the war of 1998-1999. Currently, it is under temporary protection.

TURSKI VOJNI MAGACIN

Tačan datum izgradnje nije poznat, ali se pretpostavlja da je izgrađen krajem XVIII i početkom XIX veka. Takođe nije tačno jasna ni funkcija ove zgrade, ali se smatra da je služila kao turski vojni magacin. Neki smatraju da je tu bila i bolnica, a za vreme SFRJ tu je bio smešten sud za prekršaje. U ovoj zgradi su bile kancelarije različitih državnih organa, a danas je tu sedište Demokratske lige Kosova u Gnjilanu. Ovo je jednospratnica izgrađena u neoklasičnom stilu, od kamena, cigle, drveta i opeke. Izvršeno je renoviranje fasade i restauracija krova. Objekat nije stavljen pod zaštitu države posle rata 1998-1999. godine. Trenutno je pod privremenom zaštitom.

SHTATORJA E AGIM RAMADANIT (1964-1999)

Agim Ramadani ka qenë një nga komandantët e UÇK-së. Është vrarë në prill të vitit 1999 në kufirin Kosovë-Shqipëri në Betejën e Koshares. Shtatorja e tij, e ngritur menjëherë pas luftës, gjendet në qendër të qytetit. Në anën e përparme, sjtatorja e heroit ka në dorë një libër, kurse automatikun e ka nga ana e pasme. Në bazamentin e shtatores është skalitur poezie e heroit që thotë: «Mu shterrshin sytë, nëse pushoj / Lirinë tande me andërrue / Mallkue qoftë gjaku im / Nëse më vrasin pa luftue».

STATUE OF AGIM RAMADANI (1964-1999)

Agim Ramadani was a KLA commander. He was killed in April 1999, on the Kosova-Albania border in the Battle of Koshare. His statue, erected immediately after the war, is located in the city centre. The statue portrays the hero holding a book over his chest and the sub-machine gun slung over his shoulder. At the base of the statue is engraved the hero's poem that says: “Let my eyes go dark if I cease / Dreaming of your freedom / Cursed may be my blood / If I don't fight back before they kill me”.

SPOMENIK AGIMU RAMADANIJU (1964-1999)

Agim Ramadani je bio jedan od komandanata OVK. Ubijen je u aprilu 1999. godine u Košarskoj bici na kosovsko–albanskoj granici. Njegov spomenik je podignut odmah posle rata i nalazi se u centru grada. Spomenik prikazuje junaka koji drži knjigu na grudima i mitraljez na ramenu. Na postamentu je uklesana pesma koja kaže: “Oči neka mi se osuše, ako prestanem/ Tvoju slobodu da sanjam/ Prokleta bila moja krv/Ako me ubiju bez borbe”.

—
SHTËPIA E ISAK POZHARANIT

Shtëpia është dykatëshe dhe gjendet në rrugën «Abdulla Tahiri». Ajo ka filluar të ndërtohet në vitin 1908 nga Kurtesh Pozharani dhe ka përfunduar në vitin 1913. Pronari dhe ndërtuesi i shtëpisë i ishte kundërvënë pushtetit osman. Gjatë periudhës së komunizmit, banorët e shtëpisë janë kërcënuar disa herë për t'u shpronësuar nga prona e tyre. Krahas vlerës historike, objekti shquhet edhe për vlerat arkitekturale si banesë qytetare me karakter masiv të ndërtimit. Enterieri është i pasur me dollapët e vjetër të vendosur në mure, ku dallohen kapakët nga druri.

ISAK POZHARANI'S HOUSE

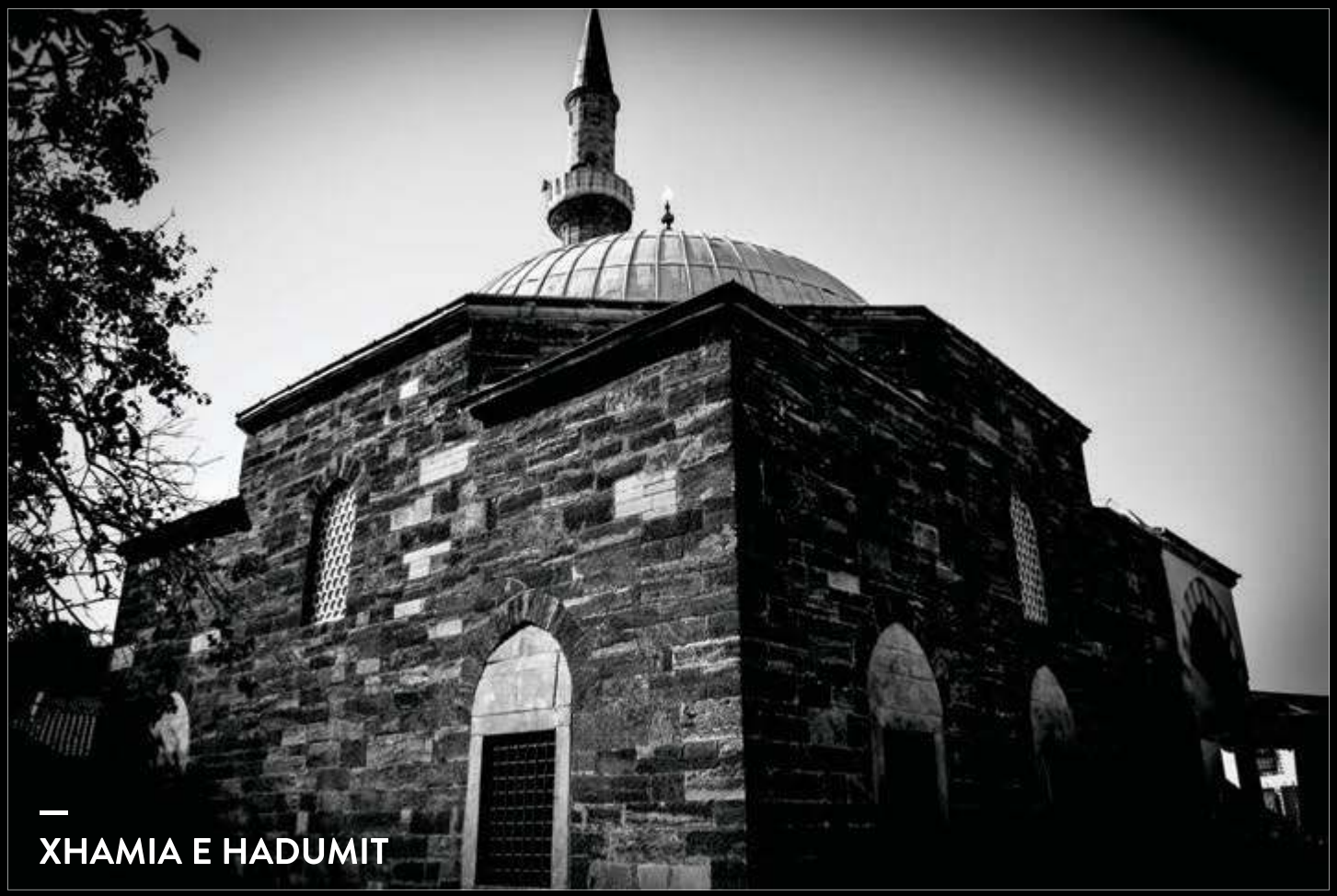
It is a two-story house on the "Abdullah Tahiri" Street. Its construction began in 1908 by Kurtesh Pozharani and it was completed in 1913. The house owner and builder had been an opponent of the Ottoman regime. During the communist era, residents of the house were threatened several times to be dispossessed of their property. Besides the historical value, the building is also known for its architectural values as an urban building of massive character. The interior is rich with old cupboards placed on the walls, which are distinguished by their wooden covers.

KUĆA ISAKA POŽARANIJA

Kuća je jednospratna i nalazi se u ulici Abdulla Tahiri. Izgradnju je 1908. godine započeo Kurteš Požarani, a završena je 1913. godine. Vlasnik i graditelj kuće je bio protivnik otomanske vlasti. Za vreme komunizma, stanarima kuće je više puta bilo prećeno da će im se oduzeti imovina. Pored istorijske vrednosti, objekat ima i arhitektonsku vrednost kao masivna urbana zgrada. U enterijeru, na zidovima, su sačuvani stari kredenci je bogat starim ormarima koji su ugrađeni u zidove sa izuzetnim drvenim poklopcima.

GJAK

OVA

XHAMIA E HADUMIT

Gjendet në bërthamën e Çarshisë së Madhe. Është ndërtuar më 1585. Ndërtuesi i xhamisë ka qenë Efendi Hadum Aga. Ky objekt ka shërbyer si xhami, ndërsa në kompleksin e vet gjendet edhe mejtepi ku është mësuar për besim fetar. Përveç xhamisë, minares, mejtepit dhe abdest'hanes, karakteristikë e kësaj xhamie janë edhe varrezat e vjetra dhe biblioteka, që është ndër më të vjetrat në Kosovë. Xhamia, minarja dhe biblioteka janë nga guri i gdhendur, mbulesa e xhamisë dhe e minares është nga plumbi, ndërkaq mbulesa e bibliotekës dhe e mejtepit nga tjegullat tradicionale. Enterieri i xhamisë dhe i bibliotekës janë me arabeska, piktura murale, peizazhe të stilizuara, në disa raste me motive të arkitekturës popullore, pastaj me natyra të qeta, ornamente bimore, figura gjeometrike e citate të kuranit.

HADUM MOSQUE

It is located in the nucleus of the Grand Bazaar. It was built in 1585. The mosque was built by Efendi Hadum Aga. The facility has served as a mosque, while its compound also includes the mektep for religious teachings. Besides the mosque, minaret, mektep and worship alcove, this mosque features the old cemetery and the library, which is among the oldest in Kosova. The mosque, minaret and library are made of carved stone, the mosque and minaret are covered in lead, while the library and mektep in traditional tiles. The interiors of the mosque and the library are decorated with arabesques, mural paintings, stylized landscapes, sometimes with motifs of folk architecture, still nature, plant ornaments, geometric figures and quotes from the Koran.

DŽAMIJA HADUMA

Nalazi se u centru Velike čaršije. Izgrađena je 1585. godine. Graditelj džamije je bio Efenedi Hadum Aga. Ovaj objekat je služio kao džamija, a u njegovom kompleksu se nalazi i mejtep gde se učila veronauka. Osim džamije, minareta, mejtepa i abdes-hana, ova džamija ima i staro groblje i jednu od najstarijih biblioteka na Kosovu. Džamija, minaret i biblioteka su izgrađeni od klesanog kamena; džamija i minaret su obloženi olovom, dok su biblioteka i mejtep obloženi tradicionalnom keramikom. Enterijer džamije i biblioteke je oslikan arabeskama, muralnim slikama, stilizovanim pejzažima, u nekim slučajevima sa motivima narodne arhitekture, zatim mrtvom prirodom, floralnom ornamentikom, geometrijskim figurama, citatima iz Kurana itd.

KISHA E SHËN PJETRIT DHE SHËN PALIT

Tradita fetare katolike në Gjakovë lulëzoi në kohën e Gjon Nikollë Kazazit, arqipeshkvit të Dioçezës së Shkupit. Gjatë periudhave të ndryshme, numri i katolikëve zvogëlohej dhe, për rrjedhojë, famullia e saj shpesh pushonte së vepruari. Me ardhjen e elementit shqiptar katolik nga Malësia, Kisha e Shën Pjetrit në Gjakovë u përtëri më 1703, ndërsa më 1851 u ripërtëri famullia e Gjakovës. Kisha e parë famullitare në Gjakovë ishte në Çabrat, e pastaj në Lagjen Katolike, dhe iu kushtua Shën Palit dhe Shën Pjetrit. Në luftën e vitit 1999 u shkatërrua tërësisht. Në të njëjtin vend u ndërtua katedralja e re

CHURCH OF ST. PETER AND ST. PAUL

Catholic religious traditions in Gjakova flourished in the time of Gjon Nikolla Kazazi, Archbishop of the Skopje Diocese. During different periods, the number of Catholics decreased and, consequently, its parish often ceased to operate. With the arrival of the Albanian Catholic element from the Highlands, the St. Peter's Church in Gjakova was revived in 1703 and the parish of Gjakova was renewed in 1851. The first parish church in Gjakova was in Çabrat, then in the Catholic neighbourhood, and was dedicated to St. Paul and St. Peter. In the war of 1999 it was completely destroyed. The new cathedral was built on the same place.

CRKVA SVETOG PETRA I SVETOG PAVLA

Katolička verska tradicija u Đakovici je doživela procvat u vreme Đon Nikole Kazazija, arhiepiskopa Skopske Diočeze. Tokom različitih perioda, broj katolika se smanjivao, a kao posledica toga njena parohija je često prestajala sa radom. Dolaskom albanskog katoličkog elementa iz Malesije (Planine) oživela je Crkva Svetog Petra u Đakovici 1703. godine, a godine 1851. je obnovljena Đakovačka parohija. Prva parohija u Đakovici bila je u Čabratu, a zatim i u Katoličkom naselju, i bila je posvećena Svetom Pavlu i Svetom Petru. U ratu 1999. godine je potpuno uništena. Na istom mestu je izgrađena nova katedrala.

HANI I HARAQISË

Është ndërtuar në shekullin 17 nga Islam Aga i Haraqisë. Ka shërbyer si han për disa vjet. Sot, meqë e ka ruajtur stilin tradicional, shërben si restorant. Një kohë, regjimi komunist e kishte marrë në shfrytëzim duke e shndërruar në burg e stacion policie. Më pas u bë sërish pronë e familjes, e cila më 2004 e shndërroi në restorant. Është futur në listën e monumenteve të trashëgimisë kulturore.

HARAQIJA INN

It was built in the 17th century by Islam Aga of Haraqija. It served as inn for many years. Today, as it has retained the traditional style, it serves as a restaurant. At a time, the communist regime used it as prison and police station. Later, it was came under ownership of the family again, which turned it into a restaurant in 2004. It is included in the list of monuments of cultural heritage.

HAN HARAĆIJE

Izgradio ga je Islam Aga Haraćije u XVII veku. Nekoliko godina je služio je kao han (gostionica). Danas, pošto je sačuvao tradicionalni stil, u njemu se nalazi restoran. Jedno vreme, komunistički režim je uzeo na korišćenje ovaj objekat, pretvorivši ga u zatvor i policijsku stanicu. Zatim je ponovo postao porodično vlasništvo, a 2004. godine je pretvoren u restoran. Uvršten je na listu spomenika kulture.

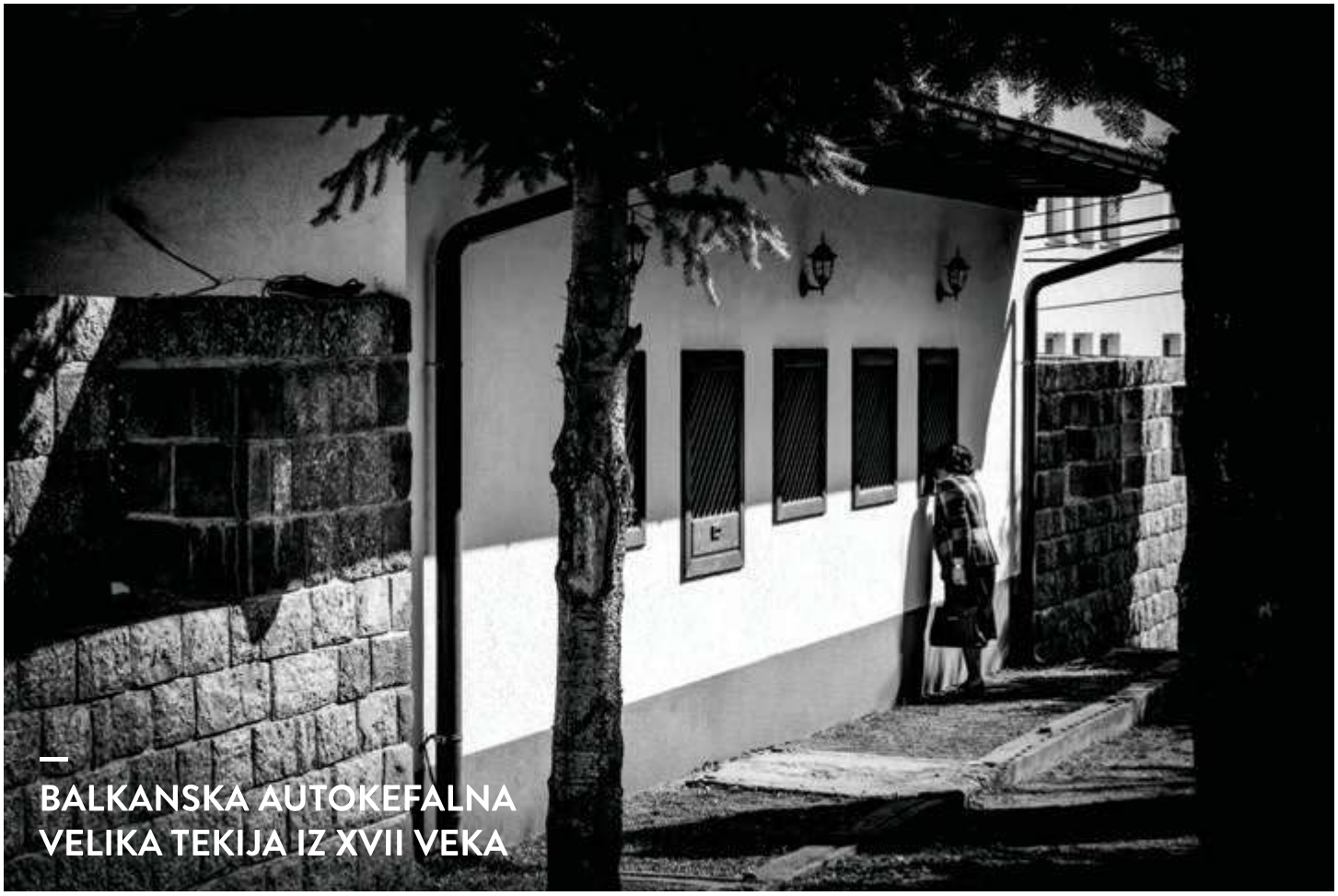
GREAT BALKAN AUTOCEPHALOUS TEKKE OF THE 17TH CENTURY

It is the oldest Saadive tekke, not only in Gjakova, but throughout the Balkans. It was founded by Sheikh Suleiman Axhiza Baba (1537-1652), originating from the Shkodra Bushatli family, who stayed in Gjakova for a time with his three sons: Damjoll, Lutfullah and Abdylvehab. His work in Gjakova was continued by son Damjoll, who was the first imam of the Hadum Mosque, and Lutfullah Efendi, its first muezzin, while he moved to Prizren youngest son, where he founded the Saadive Tekke in Marash. The tekke consists of the auditory, shrine, home and cemetery.

TEQEJA E MADHE AUTOQEFALE BALLKANIKE E SHEKULLIT 17

Është teqeja më e vjetër e saadive, jo veç në Gjakovë, por në tërë Ballkanin. Është themeluar nga Shejh Sulejman Axhiza Baba (1537-1652) me prejardhje nga familja Bushatlijtë e Shkodrës, i cili qëndroi në Gjakovë për një kohë me të tre djemtë e tij: Damjollin, Lutfullahun dhe Abdylvehabin. Punën e tij në Gjakovë e vazhduan djali Damjolli, që ishte imami parë i Xhamisë së Hadumit, dhe Lutfullah efendiu, myezini i parë i saj, ndërsa vetë themeluesi kaloi me djalin më të vogël në Prizren, ku gjithashtu themeloi, në Marash, Teqenë e Saadive. Teqeja përbëhët nga samahaneja, tyrbja, shtëpia dhe varrezat.

BALKANSKA AUTOKEFALNA VELIKA TEKIJA IZ XVII VEKA

To je nastarija tekija saadia, ne samo u Đakovici, nego i na celom Balkanu. Osnovao je Šejh Sulejman Adžiza Baba (1537-1652), poreklom iz porodice Bušati iz Skadra, koji je živeo u Đakovici jedno vreme sa svoja tri sina: Damjolom, Lutfulahom i Abdilvehabom. Njegov rad u Đakovici nastavili su Danjol, koji je bio prvi imam džamije Haduma i Lutfulah efendija, njen prvi mujezin, dok je on sa svojim najmlađim sinom prešao u Prizren, gde je u Marašu takođe osnivao tekiju saadija. Tekija se sastoji od samahana, turbeta, kuće i groblja.

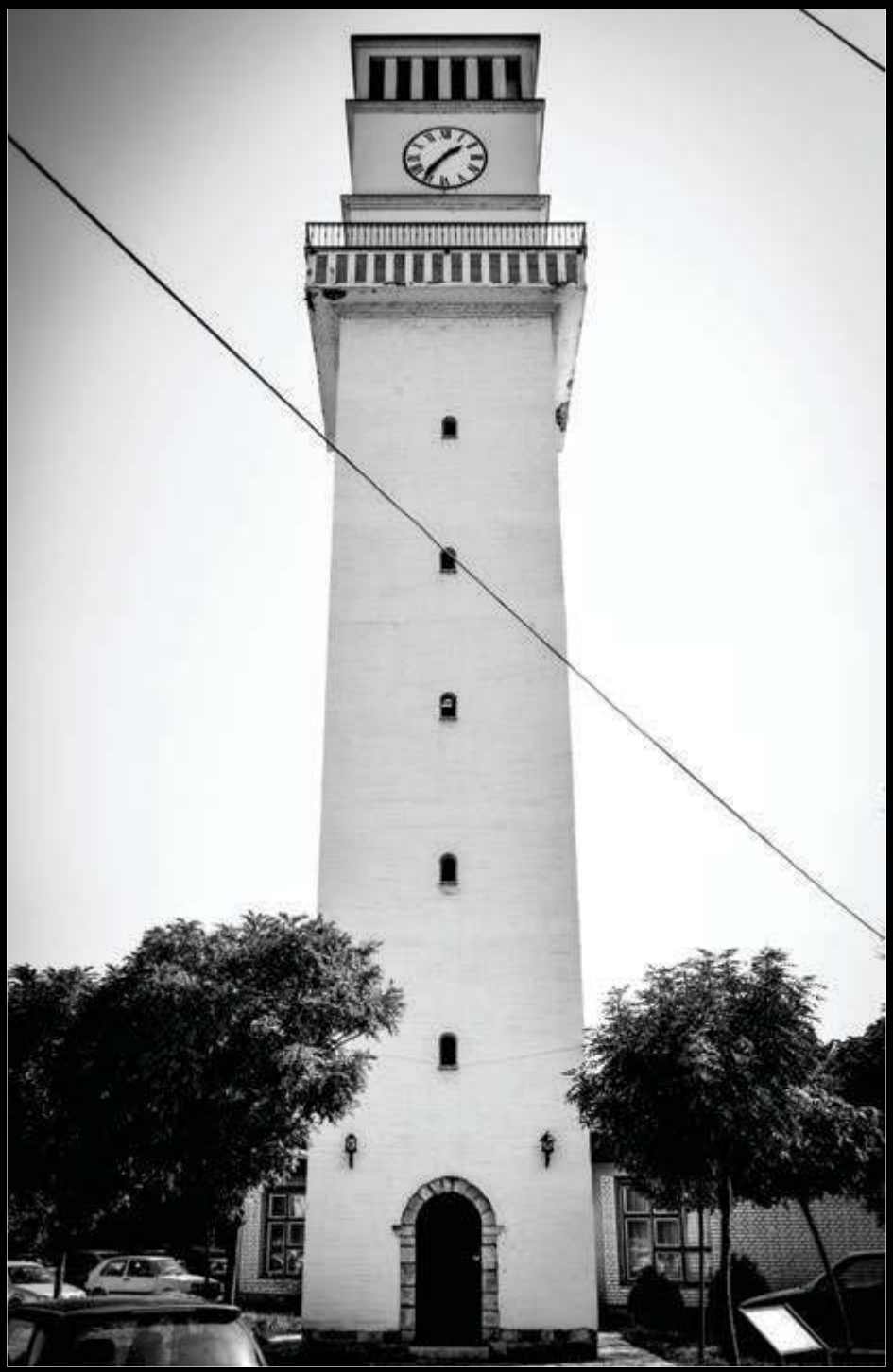

SAHAT KULLA

Gjakova si një qytet me zhvillim ekonomik e kishte kullën e sahatit, të vendosur që nga viti 1597 në Fushën e Sahatit në qendër të qytetit. Sahat Kulla u dogj më 1912 nga forcat ushtarake malazeze. Pas luftës, u ndërtuar kulla e re, por me pamje të ndryshme nga origjinalja. Sidoqoftë, disa nga gurët e kullës origjinale janë ende në strukturën e sahat kullës, konkretisht në anën perëndimore të saj.

CLOCK TOWER

Gjakova, as a city with high economic development had its clock tower since 1597, at the Clock Field in the city centre. The Clock Tower was burned down in 1912 by the Montenegrin military forces. After the war, a new tower was built, but with different design from the original. However, some of the stones of the original tower were incorporated in the clock tower structure, particularly in its western side.

SAHAT KULA

Đakovica je, kao ekonomski razvijen grad, imala sahat kulu još od 1567. godine, koja je bila postavljena u centru grada, u Sahatskom polju (Fusha e Sahatit). Kulu je spalila crnogorska vojska 1912. Posle rata, izgrađena je nova Sahat kula, različita od prvobitne. Međutim, kamen sa originalne kule se još uvek nalazi u strukturi postojeće Sahat kule, konkretno njenom zapadnom delu.

MUZEU ETNOGRAFIK

Gjendet në qendër të qytetit, përballë Kuvendit Komunal në Gjakovë. Është ndërtuar në vitin 1810 nga familja Sina. Shtëpia është ndërtuar në dy kate me tulla, gurë dhe dru. Etazhi i përdheses është përdorë si depo, ndërsa pjesa e lartë për banim. Për vlera të larta dekorative dallohet sidomos dhoma e madhe. Shtëpia me kohë ka pësuar ndryshime. Në vitin 1918 kjo shtëpi është shitur nga pronarët dhe ka kaluar në pronësi të Haxhi Osman Boshnjakut, kurse më pas Kuvendi Komunal i Gjakovës në kontratë me pronarët e ka shndërruar në muze etnografik.

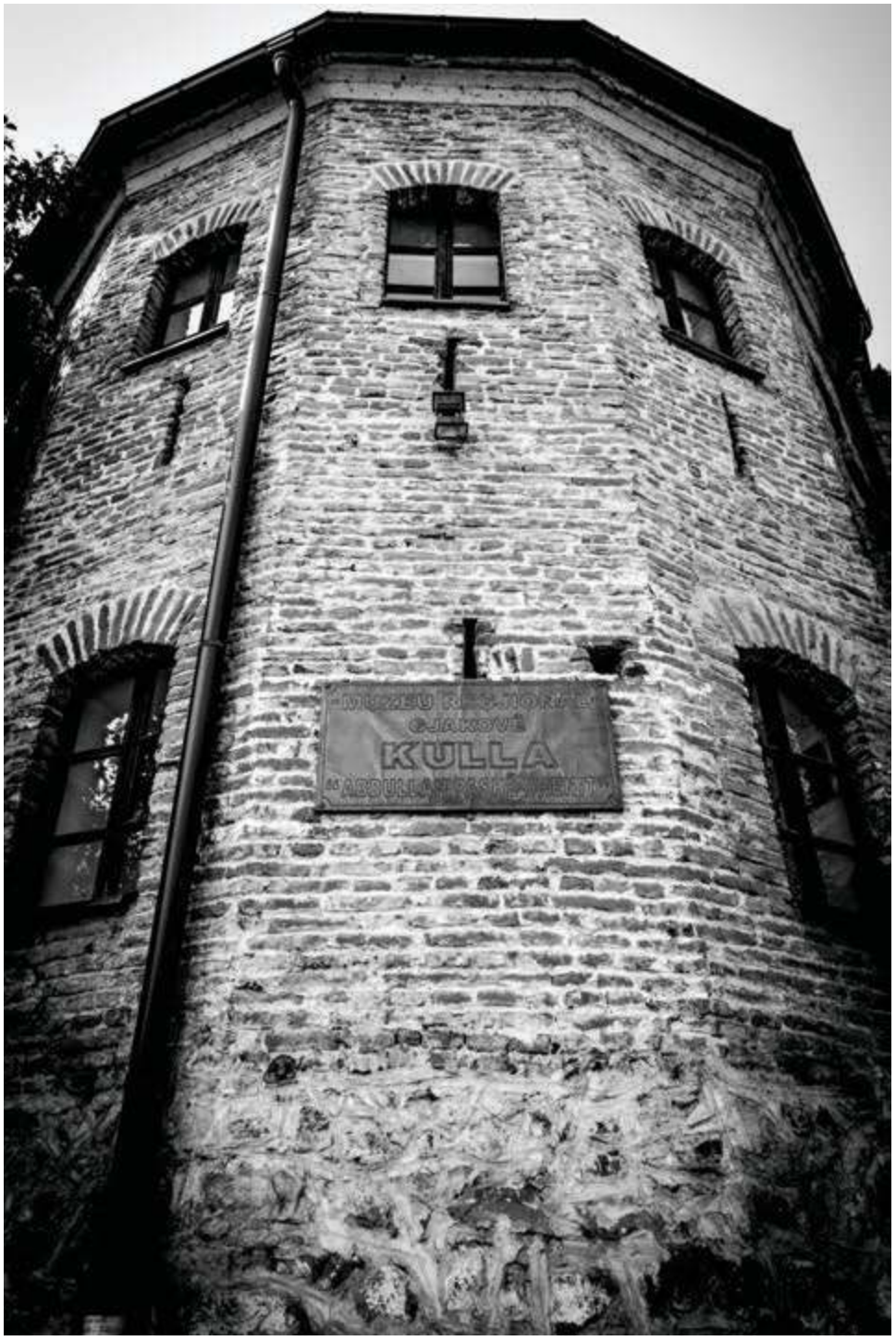
ETHNOGRAPHIC MUSEUM

It is located in the city centre, opposite the Gjakova Municipal Assembly. It was built in 1810 by the Sina family. The house is built on two floors with brick, stone and wood. The ground floor was used as a warehouse, while the top for housing. The main room is distinguished for its high value decorations. The house has changed with time. In 1918, the house was sold by the previous owners and was owned by Haji Osman Boshnjaku, and later, the Gjakova Municipal Assembly in agreement with the owners turned it into the ethnographic museum.

ETNOGRAFSKI MUZEJ

Nalazi se u centru grada, preko puta Skupštine Opštine Đakovica. Izgradila ga je porodica Sina 1810. godine. Zgrada ima jedan sprat i građena je od cigle, kamena, i drveta. Prizemlje je korišćeno kao skladište, dok je gornji sprat služio za stanovanje. Po visokim dekorativnim vrednostima se posebno izdvaja velika soba. Kuća je vremenom doživela izmene. Godine 1918. vlasnik je kuću prodao Hadži Osmanu Bošnjaku, a zatim je Skupština Opštine Đakovica, na osnovu ugovora sa vlasnicima, pretvorila u Etnografski muzej.

KULLA E ABDULLAH PASHË DRENIT

Gjendet në hyrje të Çarshisë së Madhe, në afërsi të të cilës ndodhet edhe Varri i Mehmet Ali Pashë Maxharrit. Thuhet se është ndërtuar në vitin 1790 dhe ka shërbyer si shtëpi banimi, por edhe si fortifikatë (këtë e dëshmon numri i madh i frenxhive në të trija katet e kullës). Është ndërtuar nga gurët natyralë (kati i parë) dhe tullat e pjekura (dy katet e sipërme). Kulla posedon dritare të shumta, kryesisht të vogla për nga ndërtimi. Avdullah Pashë Dreni ka qenë pjesëtar i Lidhjes Shqiptare të Prizrenit. Kulla gjatë kohës së RSFJ-së ka funksionuar si muze regjional. Pas restaurimit do të shërbejë sërish si muze.

ABDULLAH PASHA DRENI'S KULLA

It is located at the entrance to the Grand Bazaar, and in its proximity is the tomb of Mehmed Ali Pasha Maxharri. Reportedly, it was built in 1790 and was used as a residential home, but also as a fortification (this is proved by the large number of embrasures on the three floors of the kulla). It was built from natural stones (ground floor) and baked bricks (two upper floors). The Kulla owns multiple windows, mostly small by construction. Avdullah Pasha Dreni was a member of the Albanian League of Prizren. During Yugoslav times the Kulla operated as regional museum. After restoration, it will serve again as a museum.

KULA ABDULAH PAŠE DRENIJA

Nalazi se na ulazu u Veliku čaršiju, u blizini koje je i grob Mehmet Ali Paše Madžara. Smatra se da je izgrađena 1790. godine i služila je kao kuća za stanovanje, ali i kao utvrđenje (o ovome svedoči i veliki broj puškarnica na utvrđenju u tri sprata kule). Izgrađena je od prirodnog kamena (prvi sprat) i pečene cigle (druga dva sprata). Kula ima puno uglavnom malih prozora. Abdulah Paša Dreni je bio član Albanske lige u Prizrenu. Kula je za vreme SFRJ bila regionalni muzej. Nakon restaracije ponovo će raditi kao muzej.

SHKOLLA NORMALE GJON NIKOLLË KAZAZI – 1942

Më 1942 në këtë ndërtesë u hap Shkolla Normale “Gjon Nikollë Kazazi” në gjuhën shqipe, ndërsa më 1945, pas Luftës së Dytë Botërore, u hap pro-gjimnazi në gjuhën shqipe. Më 1946, po këtu, u hap shkolla e parë normale në gjuhën shqipe në ish-Jugosllavi, ku i vijuan mësimet nxënësit shqiptarë nga të gjitha trojet shqiptare të ish-federatës jugosllave. Më 1967 u hap Shkolla e Lartë Pedagogjike, institucioni i vetëm i arsimit të lartë në gjuhën shqipe në ish-Jugosllavi. Godina u ndërtua me ndihmën financiare të qytetarëve të Gjakovës.

GJON NIKOLLA KAZAZI PEDAGOGY SCHOOL - 1942

In 1942, in this building opened the “Gjon Nikolla Kazazi” Pedagogy School in Albanian language, while in 1945, after World War II, it also housed the Albanian high school. In 1946, here opened the first pedagogy school in the Albanian language in the former Yugoslavia, where Albanian students from all Albanian territories of the former Yugoslav federation continued their studies. In 1967, here opened the Higher Pedagogical School, the only institution of higher education in the Albanian language in the former Yugoslavia. The building was built with the financial assistance of the citizens of Gjakova.

SREDNJA ŠKOLA ĐON NIKOL KAZAZI - 1942

Godine 1942. u ovoj zgradi otvorena je srednja škola “Đon Nikol Kazazi” na albanskom jeziku, a posle Drugog svetskog rata 1945. godine ponovo je otvorena gimnazija sa nastavom na albanskom jeziku. Godine 1946. ovde je otvorena i prva pedagoška škola na albanskom jeziku u bivšoj Jugoslaviji, gde su nastavu pohađali učenici albanske nacionalnosti iz svih krajeva bivše jugoslovenske federacije. Godine 1967. otvorena je Viša pedagoška škola, jedina institucija visokog obrazovanja na albanskom jeziku u bivšoj Jugoslaviji. Zgrada je izgrađena uz finansisjku pomoć građana Đakovice.

ESHTËRORJA E LUFTËTARËVE TË VRARË TË LANÇ

Paraqet varrezën e luftëtarëve të vrarë të Gjakovës me rrethinë gjatë Luftës Antifashiste Nacional-Çlirimtare 1941-1945. Në të vërtetë, eshtërorja është e vetmja pjesë e realizuar e një projekti grandioz, që parashihte ndërtimin e pishinës olimpike për gara noti, pishinave të tjera për argëtim të qytetarëve, parkut modern me Kopshtin Botanik dhe Kopshtin Zoologjik, si dhe Parkut të Lojërave për Fëmijë. Aktualisht, eshtërorja është tërësisht e lënë pas dore.

OSSUARY OF ANLW FIGHTER

It represents the cemetery of fighters killed in Gjakova and the surrounding area during the Anti-fascist National Liberation War 1941-1945. Indeed, the ossuary is the only constructed part of a grandiose project, which envisaged the construction of the Olympic pool for swimming competitions, swimming pools for relaxation of the citizens, a modern park with Botanical Garden and Zoo, and Amusement Park for Children. Currently, the ossuary is totally neglected.

KOSTURNICA POGINULIH BORACA U ANOR

Kosturnica predstavlja groblje poginulih boraca iz Đakovice i okoline tokom Antifašističkog narodnooslobodilačkog rata 1941-1945. Naime, kosturnica je jedini ostvareni deo jednog grandioznog projekta, koji je predviđao izgradnju olimpijskog bazena za takmičenja u plivanju, bazena za razonodu građana, modernog parka sa botaničkim baštom i zoološkim vrtom, parka za decu sa igralištem. Kosturnica je trenutno potpuno zapuštena.

SHTËPIA MUZE E FERDONIJE QERKEZIT

Tri ditë pas nisjes së bombardimeve të NATO-s kundër RFJ-së, forcat ushtarako-policore sërbo-jugosllave kishin rrëmbyer bashkëshortin dhe katër djemtë e zonjës Ferdonije Qerkezi, si dhe gjashtë persona të tjerë që kishin qëlluar në shtëpinë e tyre. Tre djemtë e zonjës Qerkezi vazhdojnë të figurojnë ende në listën e personave të rrëmbyer. Në vitin 2007, në murin ballor të shtëpisë është vendosë një pllakë nga Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sporteve, ku shkruhet: «Nga kjo shtëpi prej forcave policore sërbe vendore u morën dhe u zhdukën këta martirë të kombit më datë 27 mars 1999», për të vazhduar me 11 emrat e të vrarëve. Në shtëpi gjenden fotografi, rroba dhe gjësende të të vrarëve. Në qershor 2016 është shpallë shtëpi-muze.

MUSEUM HOUSE OF FERDONIJE QERKEZI

Three days after the start of NATO bombing against the FRY, Serb police and military forces kidnapped the husband and four sons of Mrs Ferdonije Qerkezi, and six other people who happened to be in their home. Three sons of Mrs Qerkezi are still in the list of abducted persons. In 2007, in the front wall of the house, a plaque was set by the Ministry of Culture, Youth and Sports, which reads: "From this house, local Serb police forces abducted and made disappear these martyrs of the nation, on March 27, 1999," and it continues with the 11 names of those murdered. The house displays photos, clothes and belongings of those killed. In June 2016, it was declared a museum house.

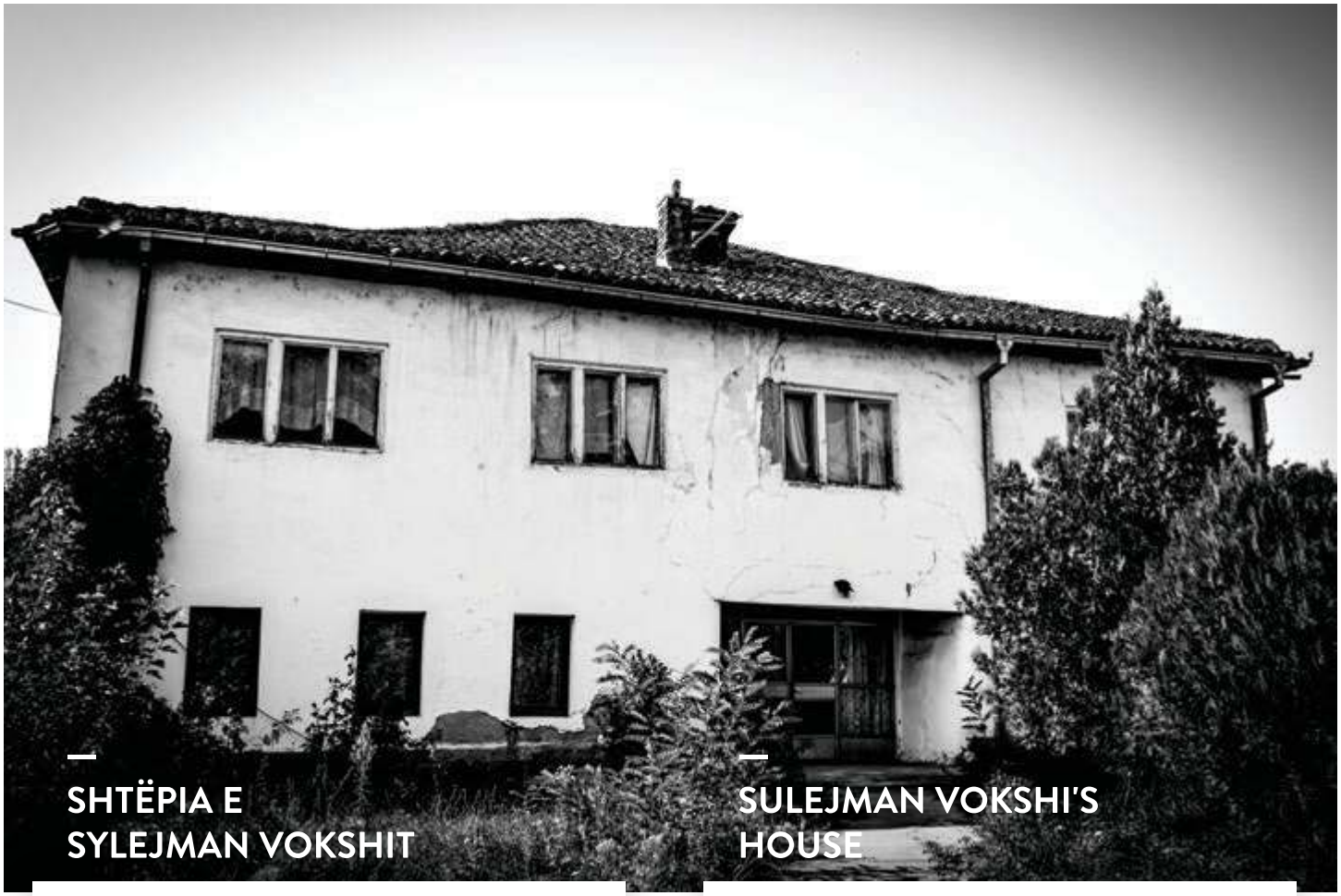

MUZEJ KUĆA FERDONIJE ĆERKEZI

Tri dana nakon početka NATO bombardovanja SRJ, srpske vojno-policijske snage su otele supruga i četiri sina gospođe Ferdonije Ćerkezi, kao i šest drugih osoba koje su se tu našle. Tri sina gospođe Ferdonije i dalje se nalaze na spisku nestalih lica. Godine 2007. Ministarstvo kulture, omladine i sporta postavilo je na prednji zid kuće spomen-ploču na kojoj piše: „Iz ove kuće od srpskih policijskih snaga su odvedeni i nestali ovi narodni mučenici dana 27. marta 1999. godine“, uz navođenje imena 11 osoba koje su ubijene. U kući se nalaze fotografije, odeća i lične stvari ubijenih. Juna 2016. godine proglašena je za kuću-muzej.

SHTËPIA E SYLEJMAN VOKSHIT

Gjendet në hyrje të Çarshisë të Madhe. Është ndërtuar në gjysmën e parë të shekullit 19. Ka vlerë të madhe meqë Sulejman Vokshi, veprimtar i dalluar i Lidhjes Shqiptare të Prizrenit (10 qershor 1878) dhe udhëheqës i shquar ushtarak i saj, është lindur në këtë shtëpi. Shtëpia është ndërtuar me tulla dhe me gurë natyrorë. Në arsyetimin mbi mbrojtjen e këtij objekti thuhet se Vokshi ishte udhëheqës dhe komandant i shquar i forcave të armatosura të Lidhjes së Prizrenit dhe se për këtë u burgos dhe u internua 15-20 herë, kurse më 1885 Gjykata e Prizrenit e dënoi me vdekje. Shtëpia është nën mbrojtje që nga viti 1980. Ka pësuar disa ndryshime të vogla, sidomos në pjesën e brendshme.

SULEJMAN VOKSHI'S HOUSE

It is located at the entrance to the Grand Bazaar. It was built in the first half of the 19th century. It has great value, as Sulejman Vokshi, a prominent activist of the Albanian League of Prizren (10 June 1878) and prominent leader of its military, was born in this house. The house was built with bricks and natural stones. The reasoning for the protection of this facility was that Vokshi was an outstanding leader and commander of the armed forces of the League of Prizren and this was why he was imprisoned and exiled 15-20 times, and in 1885, the Court of Prizren sentenced him to death. The house is under protection since 1980. It has undergone some minor changes, especially in the interior.

KUĆA SULEJMANA VOKŠIJA

Nalaz se na ulazu u Velike čaršije. Izgrađena je u prvoj polovini XIX veka. Ima veliku vrednost pošto je Sulejman Vokši, istaknuti aktivista Prizrenske albanske lige (10. jun 1878) i njen čuveni vojni vođa, rođen u ovoj kući. Kuća je izgrađena od cigle i prirodnog kamena. U obrazloženju o zaštiti ovog objekta kaže se da je Vokši bio izvanredan vođa i komandant oružanih snaga Prizrenske lige, i da je zbog toga uhapšen i izgnan 15-20 puta, a 1885. godine sud u Prizrenu ga je osudio na smrt. Kuća je pod zaštitom države od 1980. godine. Pretrpela je male izmene, pogotovo u unutrašnjosti.

VARRI I MEHMET ALI PASHË MAXHARIT – 1878

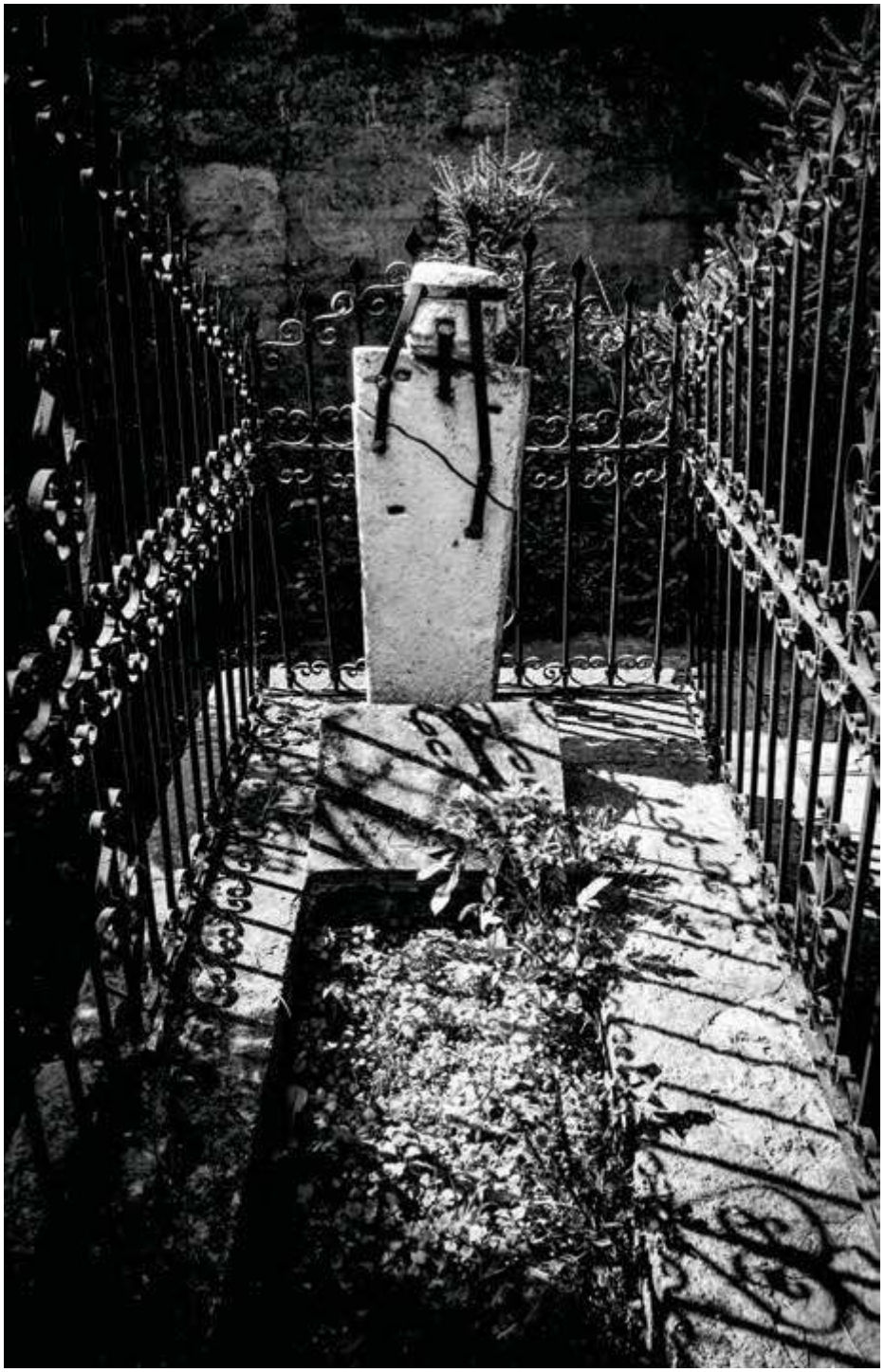
Mareshali Mehmet Ali Pashë Maxhari u lind në Magdenburg. Pas vdekjes së prindërve iku në Stamboll, ku kaloi në fenë islame dhe kreu akademinë ushtarake. Mori pjesë në shumë beteja dhe arriti gradën e mareshalit. Shkruante edhe poezi në gjermanisht, frëngjisht, greqisht, persisht, arabisht dhe turqisht. Përfaqësoi Perandorinë Osmane në bisedimet e Shën Stefanit dhe në Kongresin e Berlinit. Në gusht 1878 erdhi në Prizren për t'i bindur shqiptarët që të mos i kundërshtonin vendimet e Kongresit të Berlinit, ku u prit me protesta të ashpra. Nga Prizreni shkoi në Gjakovë në kullën e Abdullah Pashë Drenit, ku u rrethua nga njerëzit e Lidhjes së Prizrenit, malësorët e udhëhequr nga Mic Sokoli, dhe pas disa ditësh u vra bashkë me ushtarët, shoqëruesit dhe mikpritësit. Është varrosë përballë sarajit të Abdullah Pashë Drenit. Është nën mbrojtje që nga viti 1980.

TOMB OF MEHMET ALI PASHA MAXHARI (THE HUN) - 1878

Marshal Mehmet Ali Pasha Maxhari was born in Magdenburg. After the death of his parents, he fled to Istanbul, where he converted to Islam and finished the military academy. He took part in many battles and reached the rank of Marshal. He also wrote poetry in German, French, Greek, Persian, Arabic and Turkish. He represented the Ottoman Empire in the St. Stephen Talks and the Congress of Berlin. In August 1878 he came to Prizren to convince the Albanians not to oppose the decisions of the Berlin Congress, where he was met with fierce protests. From Prizren, he went to Gjakova at the Kulla of Abdullah Pasha Dreni, where he was surrounded by people of the League of Prizren, the Highlanders led by Mic Sokoli, and a few days later he was killed along with soldiers, attendants and hosts. He was buried in front of the Saray of Abdullah Pasha Dreni. It has been under protection since 1980.

GROB MEHMETA ALI PAŠE MADŽARA - 1878

Maršal Mehmet Ali Paša Madžar je rođen u Magdenburgu. Nakon smrti roditelja pobegao je u Istanbul, gde je prešao u islamsku veru i završio vojnu akademiju. Učestvovao je u mnogim bitkama i dostigao je čin maršala. Pisao je poeziju na nemačkom, francuskom, grčkom, persijskom, arapskom i turskom jeziku. Zastupio je Otomansko Carstvo u pregovorima o Sanstefanskom miru na Berlinskom kongresu. Avgusta 1878. došao je u Prizren da bi ubedio Albance da se ne suprostavljaju odlukama Berlinskog kongresa, gde su ga dočekali žestoki protesti. Iz Prizrena je otišao u Đakovicu, u kulu Abdulah Paše Drenija, gde su ga opkolili ljudi iz Prizrenske lige, gorštaci pod vođstvom Mic Sokola, i posle nekoliko dana je ubijen zajedno sa vojnicima, pratiocima i domaćinima. Sahranjen je naspram Saraja Abdullah Paše Drenija. Pod zaštitom države je od 1980 godine.

Katalogimi në botim – **(CIP)**
Biblioteka Kombëtare dhe Universitare e Kosovës

904(496.51)
351.853(496.51)

Trashëgimia e kujtesës në Kosovë : konteksti i përgjithshëm / përgatitur nga Shkëlzen Gashi ; përkthimi Gazmend Bërlajolli ; fotografitë Korab Krasniqi. – Prishtinë : Integra, 2017. – 214 f. : ilustr. me ngjyra ; 24X24 cm.

Titulli dhe teksti paralel në gjuhën shqipe, angleze dhe serbe

1.Gashi, Shkëlzen 2.Bërlajolli, Gazmend 3. Krasniqi, Korab

ISBN 978-9951-8941-0-4

Rockefeller
Brothers Fund

ISBN 978-9951-8941-0-4

Prishtinë | Prishtina | Pristina 2017